

STRATEGICKÝ PLÁN NA OBDOBÍ 2017+

Dolní Tošanovice

únor 2017

OBSAH

Obsah.....	1
1 Úvod	2
2 Metodika	3
3 Profil	5
4 SWOT analýza	37
5 Vize.....	39
6 Strategické cíle	40
7 Problémové okruhy	41
8 Priority	42
9 Opatření.....	43
10 Zhodnocení zdrojů a jejich alokace.....	59
11 Plán realizace.....	61
Seznam příloh	63
Příloha č. 1: Použité zdroje.....	64
Příloha č. 2: Složení pracovní skupiny	66

1 ÚVOD

Strategicky řídit znamená vědět, co a proč děláme, nemyslet pouze na dnešek či jedno volební období a být si vědom širších dopadů svých rozhodnutí. Strategicky plánovat znamená vytyčovat směr strategickému řízení: pojmenovávat nejvýznamnější potřeby, stanovovat správné cíle a navrhovat vhodná opatření k jejich dosažení. Pokora ve vztahu k vlastním omezeným silám a zdrojům je nutná: nelze plánovat vše a nic zároveň a věřit přitom ve smysluplnost tohoto počínání. Ambice a vize musí být vyvažovány rozvahou: obojí je nezbytné, avšak všeho s mírou.

Tento plán se zaměřuje na rozvoj Dolních Tošanovic v období po roce 2017. Jeho platnost je vymezena desetiletým obdobím (tj. do roku 2026 včetně), nebude-li však po skončení tohoto období nezbytně nutná tvorba nového strategického plánu, může být tento strategický plán aktualizován tak, aby i nadále plnil svůj účel. Vize a strategické principy, které obsahuje, jsou svým způsobem nadčasové stejně, jako tento plán navazuje na předchozí strategické plány. Strategický plán byl pořízen ve spolupráci s externím poradcem¹ za aktivní účasti samosprávy, podnikatelských i neziskových organizací a široké veřejnosti obecně. Strategický plán se prostřednictvím jejich účasti na plánování stal záznamem jejich dohody na prioritách rozvoje obce. Sebelepší plán však sám o sobě není ničím, neslouží-li jako kompas pro každodenní rozhodování. Obec si musí být vědoma, že zadáním strategického plánu a zapojením veřejnosti do jeho tvorby na sebe bere závazek k jeho naplnění. Na druhou stranu, společné plánování je předstupněm společného jednání. Dlouhodobě udržitelný a všestranně uspokojující rozvoj obce nemůže stát pouze na omezených kapacitách samosprávy: musí se stát záležitostí všech.

¹ David W. Novák.

2 METODIKA

Strategický plán byl zpracován kombinací komunitních a expertních metod. V průběhu jeho tvorby byl kladen velký důraz na co nejširší zapojení veřejnosti do všech klíčových fází plánování. Veřejnost byla zapojena prostřednictvím svých zástupců v pracovní skupině, dotazníkového šetření a veřejného projednání. Externí poradce byl pověřen koordinací a metodickým vedením plánování, přípravou podkladů, facilitací pracovní skupiny a veřejného projednání, zpracováním výstupů z jednotlivých aktivit a kompletací strategického plánu. Při přípravě podkladů bylo využito metody desk research, založené na práci s daty a informacemi z veřejně dostupných zdrojů a od veřejných institucí (seznam použitých zdrojů viz příloha č. 1).

Garantem strategického plánování a současně garantem obsahové náplně strategického plánu byla pracovní skupina, která sestávala ze zástupců samosprávy, místních organizací a široce chápané veřejnosti. Při jejím sestavování byl kladen důraz na reprezentativní zastoupení různorodých zájmů aktérů působících v obci (viz příloha č. 2). Pracovní skupina byla zapojena jak v analytické, tak v koncepční fázi plánování. V průběhu toho se sešla dvakrát (viz obrázek č. 1). První setkání se zaměřovalo na dosažení shody nad prioritními problémy k řešení, druhé na sestavení množiny plánovaných opatření v jednotlivých prioritních oblastech. Zápisy a fotodokumentace z jednání pracovní skupiny jsou obsahem příloh č. 5 a 7 tohoto strategického plánu. Členové pracovní skupiny se kromě toho osobně angažovali v dotazníkovém šetření, vznášeli vlastní podněty a připomínkovali dílčí výstupy plánování a výsledný strategický plán.

Obrázek č. 1: Jednání pracovní skupiny

Obrázek č. 2: Veřejné projednání

Klíčovým zdrojem informací pro analytickou i koncepční fázi plánování bylo dotazníkové šetření, které proběhlo květnu a červnu 2016. Dotazníky byly určeny obyvatelům s trvalým pobytem i bez něj, měly svou tištěnou a elektronickou podobu a mohli je vyplňovat jednotlivci (sami za sebe) i domácnosti (společně). Distribuce tištěných dotazníků, jejich sběr a motivace respondentů k jejich vyplnění byly v obci šity na míru místním podmínkám a významně se v nich angažovali místní dobrovolníci z řad zastupitelů a členů pracovní skupiny. Kromě získání klíčových informací bylo cílem dotazníkového šetření vytvořit příležitost pro zapojení co největšího počtu obyvatel a podnítit

tak jejich účast na rozhodování o otázkách rozvoje v obci. Do dotazníkového šetření se zapojilo celkem 78 respondentů, což odpovídá návratnosti 29,32 %.²

Distribovaná verze tištěného dotazníku je přílohou č. 3 tohoto strategického plánu. V dotazníkovém šetření respondenti hodnotili spokojenost s různými oblastmi života obce, uváděli konkrétní příčiny své nespokojenosti a vznášeli vlastní návrhy řešení. Prostřednictvím dotazníku se také mohli vyjadřovat k připravovaným obecním závěrům z hlediska jejich potřeby. Vyhodnocení dotazníkového šetření bylo zveřejněno, stalo se jedním z podkladů pro jednání pracovní skupiny a je přílohou č. 4 tohoto strategického plánu.

Strategický plán byl před svým dokončením prezentován a diskutován se zástupci veřejnosti na veřejném projednání, kterého se zúčastnilo přibližně dvacet osob (viz obrázek č. 2). Zápis a fotodokumentace z projednání jsou obsahem příloh č. 6 a 7 tohoto strategického plánu.

Časový sled jednotlivých aktivit plánování znázorňuje následující schéma (obrázek č. 3).

Obrázek č. 3: Průběh plánování

	2016											
	4	5	6	7	8	9	10	11	12	1	2	
Dotazníkové šetření												
Jednání pracovní skupiny												
Veřejné projednání												

² Návratnost je vypočtena jako poměr mezi počtem respondentů a počtem obyvatel starších 15 let (k 26. březnu 2011). Zdroj: ČSU 2013.

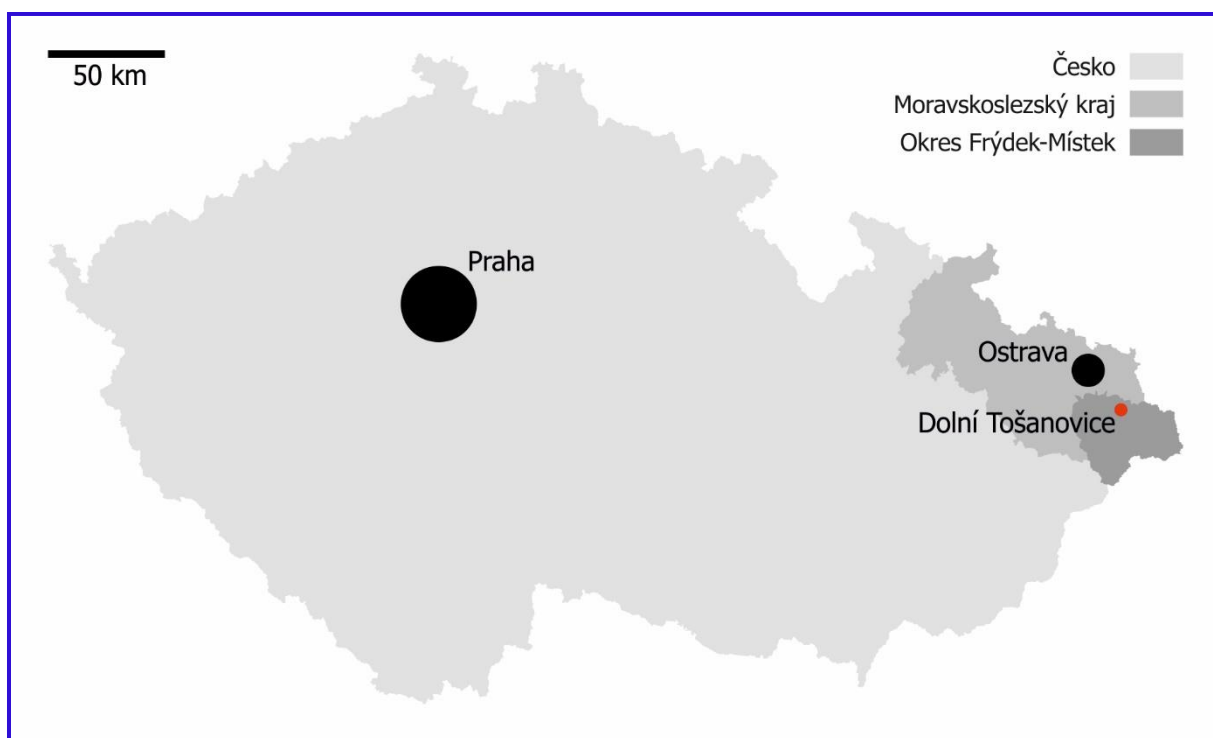
3 PROFIL

Účelem profilu je předložit výchozí poznatkovou základnu umožňující pochopit problémy obce a příležitosti jejího rozvoje. První část profilu vymezuje území obce a předkládá základní informace o něm. Následuje stručná fyzicko-geografická a podrobnější socioekonomická analýza, završená analýzou institucionálního zázemí rozvoje obce. Text profilu doplňují tabelární a grafické výstupy. Statistická data za obec jsou srovnána s daty za tři geograficky blízké obce srovnatelné populační velikosti³ a s daty za hierarchicky vyšší území.⁴

3.1 VYMEZENÍ ÚZEMÍ

Dolní Tošanovice se nachází ve východní části Moravskoslezského kraje, v nejvýchodnější části Česka. Vymezení obce a základní údaje o ní přibližují následující mapy (obrázek č. 4 a obrázek č. 5) a tabulky (tabulka č. 1 a tabulka č. 2).

Obrázek č. 4: Lokalizace Dolních Tošanovic v územně-správním členění Česka

Tabulka č. 1: Lokalizace Dolních Tošanovic v územně-správním členění Česka

Hierarchická úroveň	Celek
NUTS II (region soudržnosti)	Moravskoslezsko
NUTS III (kraj)	Moravskoslezský kraj
NUTS IV / LAU I (okres)	Frýdek-Místek

³ Kaňovice, Pazderna a Žermanice. Splnění výběrových podmínek umožňuje předpokládat, že situace těchto obcí budou alespoň zčásti srovnatelné se situací Dolních Tošanovic.

⁴ Okres Frýdek-Místek, Moravskoslezský kraj a Česko.

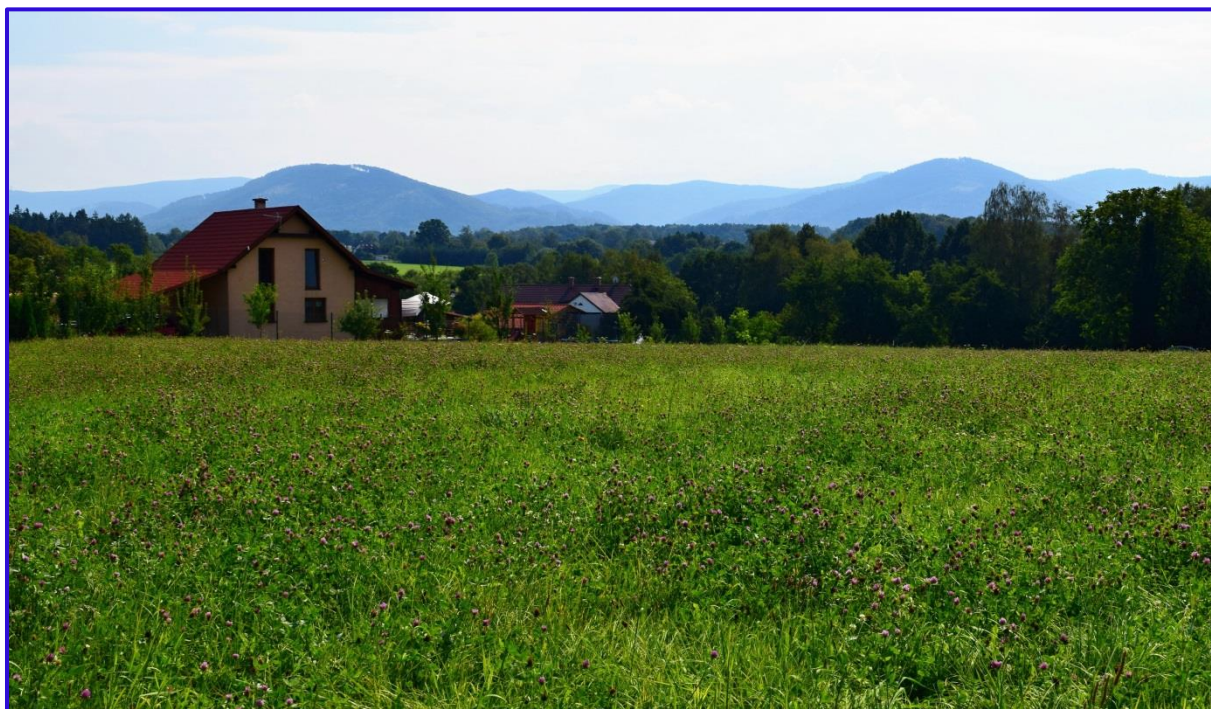
Obec / území	Rozloha [km ²]	Počet obyvatel	Míra lidnatosti [obyv./km ²]
Okres Frýdek-Místek	1 208,22	213 260	176,51
Moravskoslezský kraj	5 427,64	1 213 311	223,54
Česko	78 869,73	10 553 843	133,81

3.2 KRAJINA

Dolní Tošanovice leží ve zvlněné krajině Podbeskydské pahorkatiny, na pomezí průmyslové a silně urbanizované Ostravské pánve a člověkem méně ovlivněných a řídce zalidněných Moravskoslezských Beskyd. Podstatná část dolnotošanovické zástavby se v současnosti koncentruje podél silnice č. II/648. Sídlní struktura obce je však značně rozdrobená a nezapře historii někdejší rozptýlené slezské zástavby. Rozmanitost krajiny a jejích složek na relativně malém území obce a jejího bezprostředního okolí je bohatstvím místních obyvatel. Je určujícím faktorem sídelní struktury, ekonomických aktivit a současně zdrojem potenciálů a limitů dalšího rozvoje obce (viz obrázek č. 6 a obrázek č. 7).

Území Dolních Tošanovic a v podstatě celé Podbeskydské pahorkatiny je z geologického hlediska utvářeno různě odolnými mezozoickými a paleogenními sedimenty Západních Karpat. Jeho nejnižše položené části jsou vyplněny aluviálními sedimenty. Rozpětí nejvyšších a nejnižších nadmořských výšek v obci činí přibližně sedmdesát metrů, v jejím širším okolí však přesahuje více než kilometr.

Obrázek č. 6: Panorama Dolních Tošanovic

Území náleží k mírně teplému klimatickému typu, jeho podnebí je však výrazně ovlivněno vertikální členitostí terénu a jeho otevřeností směrem k severu. V důsledku toho je místní počasí nestálé a poměrně často se vyskytují teplotní inverze působící nepříznivé rozptylové podmínky a hromadění exhalací z dopravy, hospodářské činnosti a lokálních topenišť. Nedaleké Moravskoslezské Beskydy bývají čas od času postiženy extrémními meteorologickými jevy typu přívalových nebo několikadenních vytrvalých srážek, které mají své dopady i na vzdálenějších středních a dolních tocích řek. Potenciální hrozbou, jejíž průběh a dopady lze v současnosti obtížně vyhodnotit, mohou být dlouhodobé klimatické změny.

Území obce odvodňují potoky Šprochůvka a Tošanůvka, pravostranné přítoky Lučiny. Nedaleko obce se nachází vodní nádrže Žermanice a Těrlicko, které slouží k zásobování regionálního průmyslu vodou, k výrobě elektrické energie, retenci a plní také významné rekreační funkce.

Obrázek č. 7: Panorama Dolních Tošanovic

Přirozený krajinný pokryv se v obci a jejím bližším okolí nedochoval. Byl nahrazen vegetací typickou pro zemědělsky obhospodařovanou kulturní krajinu, antropogenizovanými loukami a převážně smrkovou monokulturou. Rozloha lesů a podíl listnatých dřevin se v posledních dekádách pozvolna zvyšují. V krajině druhotně nalézají útočiště vzácné druhy rostlin a živočichů, hrozbu (nejen pro ně) však představují nepůvodní a domácí expanzivní druhy rostlin a živočichů. Intenzivní zemědělství a doprava ohrožují řady polní zvěře.

3.3 SPOLEČNOST

3.3.1 HISTORIE

Klíčem pro pochopení současných problémů a výzev je historie obce a jejího okolí. Díky své poloze se území v průběhu historie často stávalo prostorem, ve kterém se střetávaly mocenské zájmy okolních států. Početné válečné konflikty vedly k častým posunům hranic, podobu místní společnosti dotvářelo mísení různorodých etnických a kulturních vlivů. Raná historie území je spojena především s Těšínským knížectvím a samotným městem Těšín. Ten se nacházel na křižovatce starých obchodních tras a postupně se stal kulturním, hospodářským a politickým centrem regionu. Základy stabilního osídlení se postupně utvářely podél obchodních stezek, které tudy procházely.

Dolní Tošanovice svou ranou historii sdílejí se sousedními Horními Tošanicemi. První písemné zmínky o Tošanicích máme z počátku čtrnáctého století, což je řadí k relativně starým obcím, zejména ve srovnání s výše a vůči hlavním obchodním trasám stranou položenými obcemi.⁶ Pro osídlení regionu bylo významných několik velkých kolonizačních vln, které však Tošanovice ovlivnily spíše kulturně než demograficky. Obyvatelé obce se po staletí živilí především zemědělstvím, na které byla navázána převážná část místní řemeslné výroby.

Od počátku 19. století docházelo v souvislosti s průmyslovou revolucí k rychlému hospodářskému rozvoji kraje. Novým prvkem způsobu života se stalo tzv. kovozezemědělství, zvláštní kombinace životního stylu propojující tradiční

⁶ ČSÚ 2006.

silnou vazbu ke krajině s intenzivní průmyslovou výrobou v továrnách. Industrializace nedalekých městských center, rozvoj železniční sítě, zvyšování efektivity práce v zemědělství a pokles lokální poptávky po pracovních silách spolu s dalšími vlivy způsobily, že se obec a její okolí staly na dlouhá desetiletí čistě emigračním územím. Přebytky salda přirozené reprodukce však dlouho bránily vyhlášení.

Převažující část dvacátého století docházelo k posilování periferní polohy obce v systému osídlení. Městská sídla v její blízkosti populačně rostla díky dostatečné nabídce pracovních příležitostí a díky celkově rostoucí kvalitě životních podmínek svých obyvatel. Po změně politického režimu v roce 1948 byl proces posilování rezidenčního a hospodářského významu městských center řízen centrálně. Základem místního hospodářství se stala pobočka státního statku Hnojník, v jehož areálech našla útočiště nejen zemědělská, ale také přidružená výroba a služby. V důsledku mechanizace a industrializace zemědělství došlo k zásadním změnám krajinné struktury (viz obrázek č. 8). Podstatný vliv na rozvoj území měla středisková soustava obcí: Dolní Tošanovice patřily až do počátku devadesátých let pod střediskovou obec Hnojník a značnou měrou byly omezeny ve svém rozvoji.

Obrázek č. 8: Změny krajinné struktury mezi lety 1955 a 2009⁷

Neudržitelnost státem ovládaného socialistického zřízení se projevila po roce 1989, kdy došlo ke zhroucení významné části místních, uměle udržovaných sociálních a ekonomických vazeb. Státní statek prošel komplikovanou privatizací, jeho majetek v Dolních Tošanovicích však nakonec skončil v soukromých rukou a v současnosti s ním hospodaří soukromí vlastníci a nájemci. Využití krajiny se pozvolna vrací do podoby blízké původnímu charakteru, méně dynamicky jsou však obnovovány původní sociální vazby. Obnovením obecní samosprávy v roce 1990 a vznikem krajů v roce 2001 došlo k posílení možností samosprávné lokální a regionální politiky.

Struktura místního hospodářství a trhu práce byla ovlivněna přechodem k tržnímu způsobu fungování ekonomiky a privatizací. Řada původních provozů nevydržela související tlaky a zanikla, úspěšnější prošly výraznou transformací a vznikla řada nových. Zásluhou místních podnikatelů a velkých zaměstnavatelů v okolí obce se podařilo zvrátit neuspokojivý vývoj nezaměstnanosti z devadesátých let dvacátého století. V obci a okolí v návaznosti na blízkou ostravsko-karvinskou průmyslovou aglomeraci pokračují rozsáhlé investice do infrastruktury a dochází k příchodu nových investorů, z nichž nejvýznamnější našel útočiště v nedaleké průmyslové zóně v Nošovicích. Tvářnost krajiny a charakter místních společenství kromě toho ovlivňují selektivně působící a geograficky polarizované procesy migrace. Dolní Tošanovice i okolní obce zaznamenávají v posledních dvou dekadách příliv nových obyvatel.⁸

⁷ CENIA nedatováno.

⁸ Cichá 2004, Obec Dolní Tošanovice 2016.

3.3.2 OBYVATELSTVO

V Dolních Tošanovicích žilo k 31. prosinci 2015 339 obyvatel, což je spolu s mírou lidnatosti 91,55 obyvatel/km² řadí v kontextu regionu mezi nejmenší a středně zalidněné venkovské obce.⁹ Obec prošla v posledních více než sto letech několika odlišnými etapami demografického vývoje. Období převažující čisté emigrace, trvající po téměř celé dvacáté století, bylo v jeho devadesátých letech a zejména po roce 2000 vystřídáno opačným trendem. V období let 2006 až 2015 vzrostl počet obyvatel Dolních Tošanovic o téměř 13 % (viz tabulka č. 3).¹⁰

Tabulka č. 3: Dynamika obyvatelstva¹¹

Obec / území	M ^{PP}	M ^{MS}	M ^{CP}
Dolní Tošanovice	-1,66 %	14,07 %	12,63 %
Kaňovice	1,40 %	34,88 %	35,84 %
Pazderna	3,14 %	7,29 %	10,21 %
Žermanice	7,14 %	24,86 %	30,37 %
Okres Frýdek-Místek	-0,19 %	2,38 %	2,19 %
Moravskoslezský kraj	-0,55 %	-1,80 %	-2,35 %
Česko	0,49 %	2,87 %	3,35 %

Obrázek č. 9: Nová obytná zástavba

⁹ Míra lidnatosti Dolních Tošanovic je nižší než hodnoty za okres Frýdek-Místek, Moravskoslezský kraj i Česko a srovnatelná s mírou lidnatosti ve dvou referenčních obcích. Pouze Kaňovice mají míru lidnatosti o poznání vyšší.

¹⁰ V okresním, krajském i národním kontextu Dolní Tošanovice populačně rostou nadprůměrným tempem. Mezi referenčními obcemi roste jedna mírně pomaleji, ostatní dvě však výrazně rychleji.

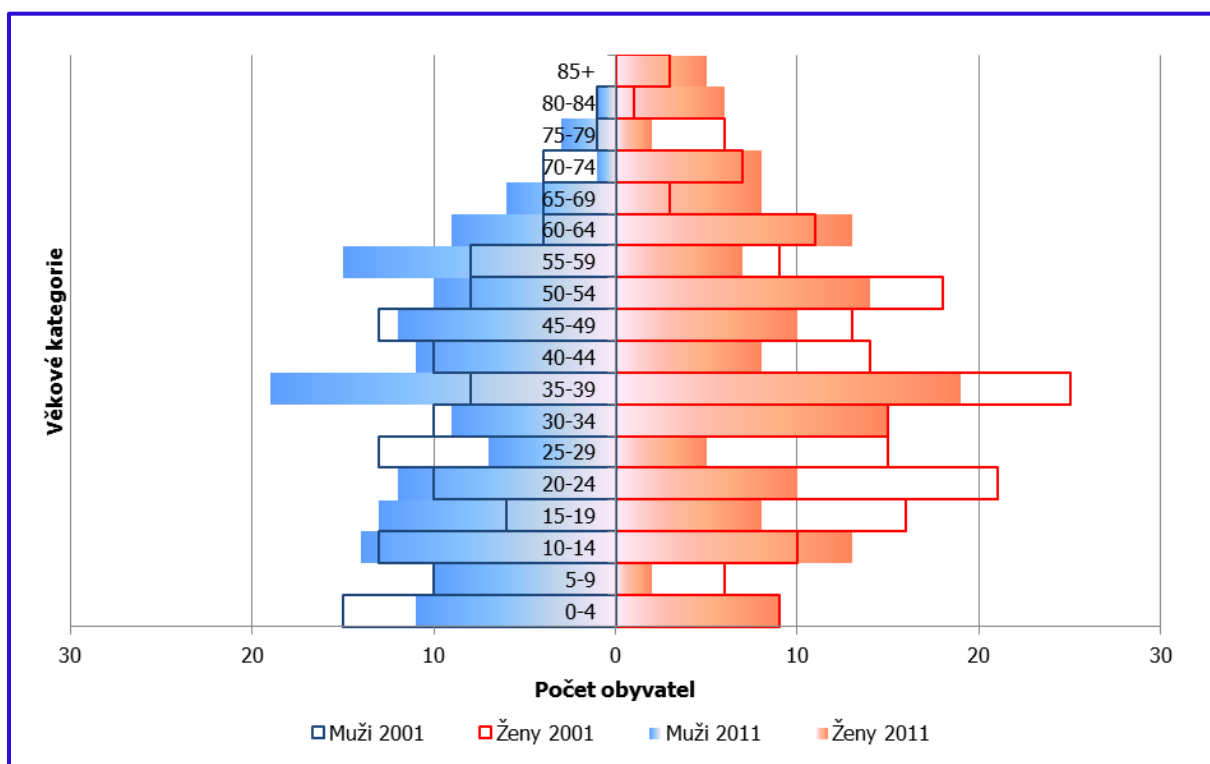
¹¹ M^{PP} je míra přirozeného přírůstku (poměr přirozeného přírůstku k střednímu stavu obyvatelstva), M^{MS} je míra migračního salda (poměr migračního salda k střednímu stavu obyvatelstva), M^{CP} je míra celkového přírůstku (poměr celkového přírůstku k střednímu stavu obyvatelstva). Za roky 2006–2015. Zdroj: ČSÚ 2016a, c, d, i.

Hnacím motorem populačních zisků je v Dolních Tošanovicích¹² migrace střední třídy do zázemí okolních měst (viz obrázek č. 9). Ve střednědobém horizontu lze očekávat odpovídající zvýšení porodnosti, neboť významnou část nově příchozích obyvatel tvoří mladé rodiny s dětmi. Ve střednědobém výhledu lze nadále očekávat kladné migrační saldo, přičemž jeho intenzita se bude postupně snižovat. Početně a především kvalitativně významným migračním protiproudem je stěhování vzdělaných a jinak perspektivních obyvatel mladšího ekonomicky produktivního věku do měst, kde snáze nalézají své uplatnění.

Příliv nového obyvatelstva lze na jedné straně chápat jako signál toho, že obec je dobrou adresou, na druhé straně však příliv nového obyvatelstva může prohloubit stávající a podnítit vznik nových problémů. Může se např. prohlubovat rozdíl mezi počty obvykle a trvale bydlících obyvatel, což by vyvolávalo tlaky na obecní rozpočet. Obec musí reagovat na příliv nových obyvatel po stránce infrastruktury a služeb. Novousedlíci mohou obtížně hledat cestu vlastního zapojení do místního společenství, pokud o takové zapojení mají vůbec zájem. Tato rizika vytváří podmínky pro vzájemnou animozitu, konflikty či dokonce sociopatogenní jevy.

V souladu s obecnými populačními trendy dochází i v Dolních Tošanovicích k demografickému stárnutí (viz obrázek č. 10), jeho průběh však prozatím brzdí selektivní charakter migrace obyvatel v biologicky reproduktivním věku a následná vyšší porodnost. Hodnota indexu demografického stárnutí¹³ obyvatel Dolních Tošanovic je výrazně nižší ve srovnání s hodnotami za celé Česko, Moravskoslezský kraj i okres Frýdek-Místek a srovnatelná s hodnotami za referenční obce¹⁴ (viz tabulka č. 4).

Obrázek č. 10: Věková struktura obyvatelstva¹⁵

Tabulka č. 4: Věková struktura obyvatelstva¹⁶

Obec / území	I ^s	δ ^s	δ ^{ss}
Dolní Tošanovice	0,6780	12,31 %	3,69 %
Kaňovice	0,5370	9,73 %	2,35 %

¹² I ve všech referenčních obcích, v okrese Frýdek-Místek a v Česku.

¹³ Poměr počtu obyvatel v poproduktivním věku a počtu obyvatel v předproduktivním věku.

¹⁴ Z těchto hodnot vybočuje Pazderna, jejíž index demografického stárnutí zapadá spíše do regionálního a národního kontextu.

¹⁵ K 26. březnu 2011 a k 1. březnu 2001. Zdroj: ČSÚ 2013, nedatováno-a, b, c, d.

¹⁶ I^s je index demografického stárnutí, δ^s je podíl obyvatel starších 65 let na celkovém počtu obyvatel, δ^{ss} je podíl obyvatel starších 80 let na celkovém počtu obyvatel. K 26. březnu 2011. Zdroj: ČSÚ 2013.

Obec / území	I ^s	δ ^s	δ ^{ss}
Pazderna	1,0556	13,82 %	3,64 %
Žermanice	0,6275	11,15 %	3,14 %
Okres Frýdek-Místek	1,0525	15,54 %	3,58 %
Moravskoslezský kraj	1,0891	15,67 %	3,43 %
Česko	1,1047	15,76 %	3,71 %

Do budoucna lze předpokládat intenzivní demografické stárnutí obyvatel obce. Podíl poproduktivní složky obyvatelstva (65 a více let) vzroste na hodnoty 20–25 %; na úkor podílu předproduktivní složky (0–14 let) a zejména obyvatel v ekonomicky produktivním věku. Vzhledem k současné struktuře seniorské populace lze v horizontu dvaceti let očekávat výrazný nárůst podílu nejstarších obyvatel (80 a více let) na hodnoty okolo 8 %. Tyto změny budou klást vysoké nároky na přizpůsobení kapacity a struktury sítě infrastruktury a služeb v obci a jejím okolí.

Vzdělanostní struktura obyvatel Dolních Tošanovic je o poznání horší ve většině ukazatelů ve srovnání se vzdělanostní strukturou obyvatel Česka, Moravskoslezského kraje, okresu Frýdek-Místek i všech tří referenčních obcí (viz tabulka č. 5). Dolní Tošanovice se tímto řadí mezi výjimky z pravidla. Obecně totiž platí, že migrace vzdělaných (a dostatečně finančně zabezpečených) obyvatel z měst do jejich venkovského zázemí zvyšuje vzdělanostní strukturu obyvatelstva v místě nového bydliště na úkor vzdělanostní struktury obyvatelstva v místě původu.

Tabulka č. 5: Vzdělanostní struktura obyvatelstva¹⁷

Obec / území	I ^v	δ ^{zš}	δ ^{vš}
Dolní Tošanovice	1,1880	20,30 %	8,27 %
Kaňovice	1,4385	12,30 %	13,11 %
Pazderna	1,3305	17,57 %	11,30 %
Žermanice	1,4619	13,56 %	11,86 %
Okres Frýdek-Místek	1,3309	18,06 %	11,72 %
Moravskoslezský kraj	1,2767	19,55 %	11,24 %
Česko	1,3273	17,56 %	12,46 %

3.3.3 EKONOMICKÁ SITUACE

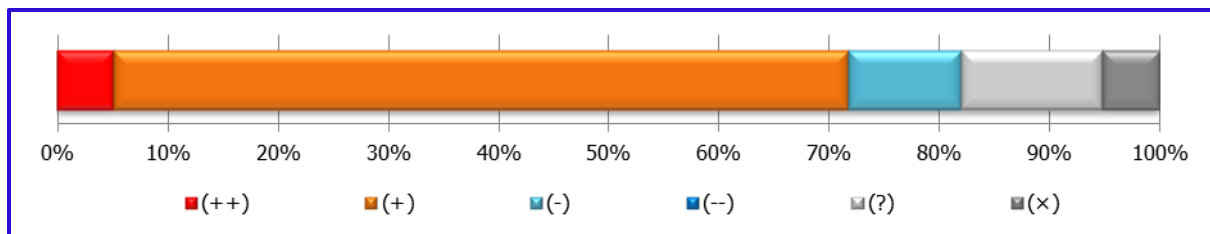
Obec je hospodářsky úzce provázána s blízkou ostravsko-karvinskou průmyslovou aglomerací. Když počátkem devadesátých let minulého století postihly Ostravsko vážné hospodářské problémy, důsledky pocítili i lidé v Dolních Tošanovicích. Hospodářské problémy byly způsobeny souběhem několika procesů. Celý systém domácího hospodářství předně musel projít přeměnou centrálně plánované ekonomiky na ekonomiku založenou na tržních principech, otevřít své trhy zahraniční konkurenci a vytvořit příležitosti pro příchod zahraničních investorů. Zároveň se Ostravsko muselo, podobně jako jiné tradiční průmyslové, strukturálními deformacemi postižené regiony v bývalých socialistických státech, vypořádat s náhlým hospodářským propadem, jehož přímým důsledkem byl pokles celkové zaměstnanosti v jádru průmyslové oblasti i v jejím širším zázemí. Celý region byl dále znevýhodněn chybějícím dálničním napojením na růstové regiony, periferní polohou v rámci Česka, horší vzdělanostní strukturou obyvatelstva, v samotném Ostravsku pak i nižší kvalitou životního prostředí a nepříznivým image udržovaným sdělovacími

¹⁷ I^v je index vzdělanosti, δ^{zš} je podíl obyvatel se základním vzděláním (včetně nedokončeného) na celkovém počtu obyvatel starších 15 let, δ^{vš} je podíl obyvatel s vysokoškolským vzděláním na celkovém počtu obyvatel starších 15 let. Index vzdělanosti je poměr součtu počtu vysokoškolsky vzdělaných obyvatel (násobeno vahou 3), počtu středoškolsky vzdělaných obyvatel s maturitou (včetně nástavbového a vyššího odborného vzdělání; násobeno vahou 2) a počtu středoškolsky vzdělaných obyvatel bez maturity (včetně vyučených) k celkovému počtu obyvatel starších 15 let. K 26. březnu 2011. Zdroj: ČSU 2013.

prostředky. V přilehlých venkovských oblastech byla situace o to obtížnější, že transformací procházelo rovněž místní zemědělství.

Současnou ekonomickou situaci považují obyvatelé Dolních Tošanovic za uspokojivou, což dokládají výsledky dotazníkového šetření (viz obrázek č. 11 a přílohy č. 3 a 4).

Obrázek č. 11: Spokojenost s ekonomickou situací¹⁸

Ekonomická aktivita

K 31. prosinci 2015 bylo v Dolních Tošanovicích evidováno 31 aktivních podnikatelských subjektů. Koeficient podnikatelské aktivity¹⁹ je ve srovnání s celorepublikovými, krajskými i okresními hodnotami o poznání nižší, za hodnotami dvou ze tří referenčních obcí zaostává dokonce velmi výrazně (viz tabulka č. 6).²⁰ Vyšší hodnoty koeficientu zpravidla svědčí o absenci středně velkých a velkých zaměstnavatelů ve spádovém území. Nízkou míru podnikatelské aktivity lze tudíž přičíst dostatečnému počtu těchto subjektů v okolí obce.

Tabulka č. 6: Intenzita podnikatelské činnosti²¹

Obec / území	Počet subjektů	K ^{PA}
Dolní Tošanovice	31	0,0914
Kaňovice	56	0,1812
Pazderna	35	0,1228
Žermanice	26	0,0800
Okres Frýdek-Místek	23 156	0,1086
Moravskoslezský kraj	125 520	0,1035
Česko	1 439 747	0,1364

Sektorová struktura hospodářství Dolních Tošanovic je charakteristická výrazným zastoupením stavebnictví. Jeho podíl ve struktuře podnikatelské činnosti výrazně překračuje celostátní, krajské i okresní hodnoty a hodnoty za všechny referenční obce, a to na úkor všech ostatních sektorů, především průmyslu (viz tabulka č. 7 a obrázek č. 12). Sektorovou strukturou zaměstnanosti se Dolní Tošanovice hodnotám za Česko, Moravskoslezský kraj a okres Frýdek-Místek blíží více (viz tabulka č. 8). Sektor služeb však lze ve srovnání s těmito územími přesto považovat za poddimenzovaný.

¹⁸ Otázka: „Jste spokojen(a) s ekonomickou situací v obci?“ (++): velmi spokojen(a); (+): spíše spokojen(a); (-): spíše nespokojen(a); (--): velmi nespokojen(a); (?): nevím, nezajímám se; (x): bez odpovědi.

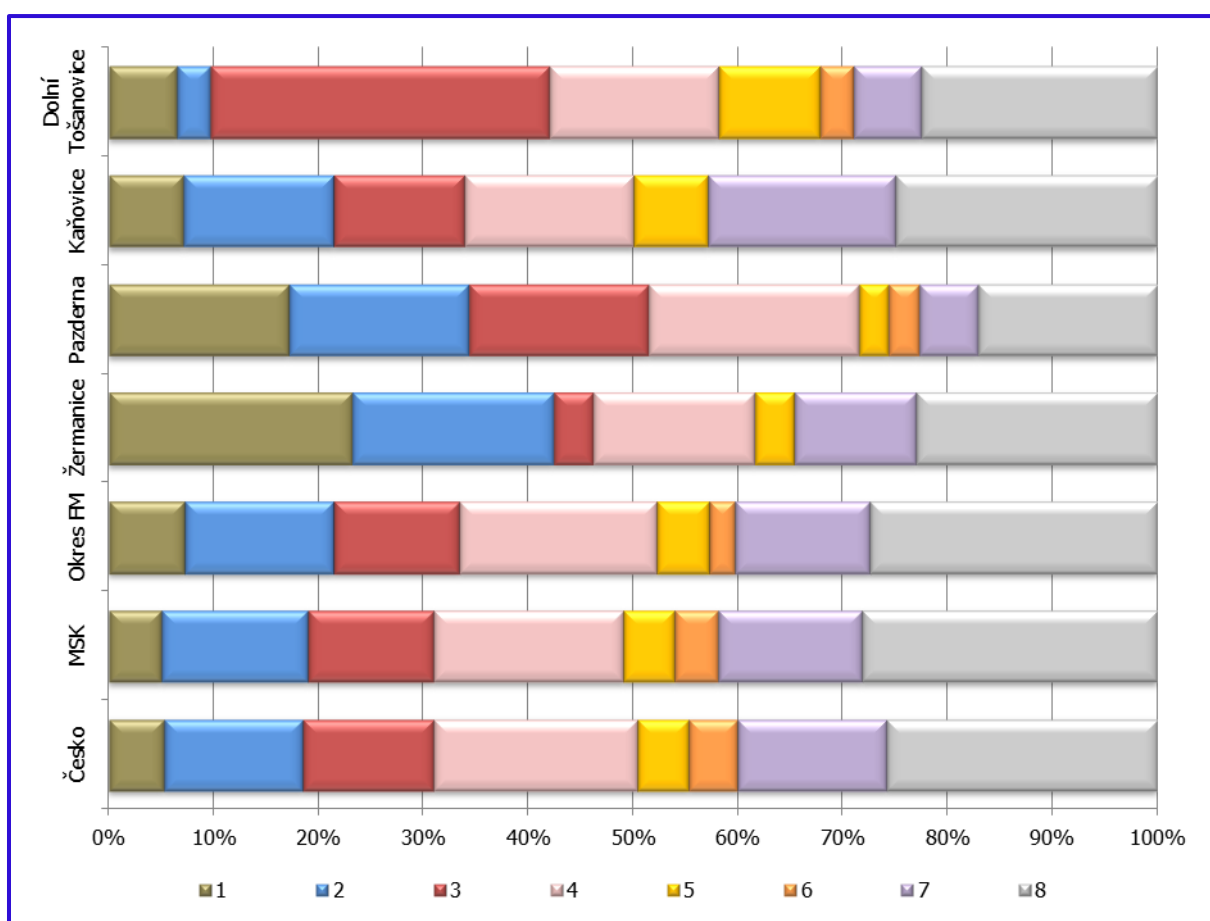
¹⁹ Poměr počtu aktivních subjektů k počtu obyvatel.

²⁰ Nižších hodnot dosahují pouze Žermanice.

²¹ K^{PA} je koeficient podnikatelské aktivity. K 31. prosinci 2015. Zdroj: ČSÚ 2016a, d, e, h.

Tabulka č. 7: Sektorová struktura podnikatelské činnosti²²

Obec / území	Zemědělství, lesnictví rybářství	Průmysl	Obchod a služby (výběr) ²³
Dolní Tošanovice	6,45 %	3,23 %	25,81 %
Kaňovice	7,14 %	14,29 %	23,21 %
Pazderna	17,14 %	17,14 %	22,86 %
Žermanice	23,08 %	19,23 %	19,23 %
Okres Frýdek-Místek	7,17 %	14,28 %	23,80 %
Moravskoslezský kraj	4,98 %	13,97 %	22,99 %
Česko	5,24 %	13,25 %	24,41 %

Obrázek č. 12: Sektorová struktura podnikatelské činnosti²⁴

²² Podíl aktivních subjektů působících v daném sektoru na celkovém počtu aktivních subjektů. K 31. prosinci 2015. Zdroj: ČSÚ 2016a, d, e, h.

²³ Velkoobchod, maloobchod, opravy a údržba motorových vozidel, ubytování, stravování a pohostinství.

²⁴ Podíl aktivních subjektů působících v daném sektoru na celkovém počtu aktivních subjektů. 1: zemědělství, lesnictví a rybářství; 2: průmysl; 3: stavebnictví; 4: velkoobchod, maloobchod, opravy a údržba motorových vozidel; 5: ubytování, stravování a pohostinství; 6: činnosti v oblasti nemovitostí; 7: profesní, vědecké a technické činnosti; 8: ostatní činnosti. FM: Frýdek-Místek; MSK: Moravskoslezský kraj. K 31. prosinci 2015. Zdroj: ČSÚ 2016a, d, e, h.

Tabulka č. 8: Sektorová struktura zaměstnanosti²⁵

Obec / území	Zemědělství, lesnictví rybářství	Průmysl	Obchod a služby (výběr) ²⁶
Dolní Tošanovice	2,52 %	25,16 %	10,69 %
Kaňovice	1,91 %	24,84 %	14,01 %
Pazderna	7,09 %	26,95 %	4,96 %
Žermanice	2,10 %	25,87 %	5,59 %
Okres Frýdek-Místek	1,68 %	29,64 %	11,81 %
Moravskoslezský kraj	1,48 %	26,39 %	11,25 %
Česko	2,45 %	22,86 %	12,02 %

Potenciální hrozbou je vysoká závislost místního a regionálního hospodářství a trhu práce na dodavatelích, odběratelích a zaměstnavatelích sídlících a působících mimo region. Ekonomické vazby mezi místními producenty, zpracovateli a spotřebiteli jsou v obci a jejím okolí dosud velmi slabé, ačkoli je zde významný potenciál tvorby sítí mezi nimi a ve společnosti obecně roste zájem o místní produkty a služby (zejména s vysokou přidanou hodnotou). Využití těchto příležitostí a rozvoji podnikání obecně brání jak interní faktory na straně stávajících subjektů a zájemců o podnikání (především nedostatečná motivace), ale také přebujelá a nekvalitní legislativa a systémy norem a nedostatečné poradenství. Z těchto a dalších důvodů jsou v hospodářské struktuře obce a okolí významně zastoupeny subjekty s nízkou rentabilitou a přidanou hodnotou produkce, nízkou produktivitou práce a mnohdy zastaralým technickým a technologickým vybavením.

Zemědělství

Původní zemědělská výroba byla orientována na smíšenou, živočišně-rostlinářskou výrobu. V podhorské krajině, kde klimatické podmínky, půda i reliéf snižují ekonomickou efektivitu rostlinné produkce na minimum, byla tato orientace účelná. V období před rokem 1989 byla tato výroba soustředěna do rukou státního statku Hnojník, který se (podobně jako jiné státní statky a jednotná zemědělská družstva) vyznačoval nízkou produktivitou výroby, což se projevilo po přechodu ekonomiky na tržní model fungování jeho existenčními problémy. Úspěšnou transformací prošly závody, na jejichž základech stojí nejvýznamnější zemědělské subjekty působící v obci a jejím okolí. Majetek někdejšího státního statku v Dolních Tošanovicích přešel v následujících letech do rukou soukromých majitelů, kteří s ním hospodaří k prospěchu svému i obce a jejích obyvatel (viz obrázek č. 13).

Pozvolna dochází k posilování alternativních funkcí zemědělství, zejména v souvislosti s ochranou a tvorbou krajiny. Značný a dosud nedostatečně využitý potenciál představuje vzhledem k rostoucí poptávce po zavádění alternativních zdrojů energie účelově pěstovaná biomasa. Zvyšující se zájem o zdravý životní styl a o kvalitní a bezpečné potraviny vybízí k orientaci směrem k ekologickému zemědělství a agroturistice. Pro rozvoj těchto a jiných aktivit obec a její okolí disponují dostatečným potenciálem zemědělské a lesní půdy. Zemědělství je však v současné době významně závislé na systému dotací a plateb, který nedostatečně motivuje jednotlivé producenty a zpracovatele k zavádění inovací do tržně nekritické produkce s vyšší přidanou hodnotou. Hlubší transformaci zemědělského sektoru též kromě demotivujícího systému dotací a plateb komplikují dosud nedostatečně vyřešené vlastnické vztahy a rozsah, v jakém je zemědělská půda obhospodařována na základě nájemních vztahů.

Průmysl

Po roce 2002 dochází na Ostravsku k postupné stabilizaci hospodaření většiny velkých průmyslových podniků, což má pozitivní dopad i na zaměstnanost a výkonnost firem působících v Dolních Tošanovicích a v okolí. Přestože podstatná část ekonomicky aktivního obyvatelstva nadále vyjíždí za prací do blízkých měst mimo obec, postupně se i na venkově prosazují transformované nebo nové, dynamicky se rozvíjející společnosti.

²⁵ Podíl zaměstnaných v daném sektoru na celkovém počtu ekonomicky aktivních obyvatel. K 26. březnu 2011. Zdroj: ČSÚ 2013.

²⁶ Velkoobchod, maloobchod, opravy a údržba motorových vozidel, ubytování, stravování a pohostinství.

Obrázek č. 13: Zemědělský areál společnosti TOZOS spol. s r.o.

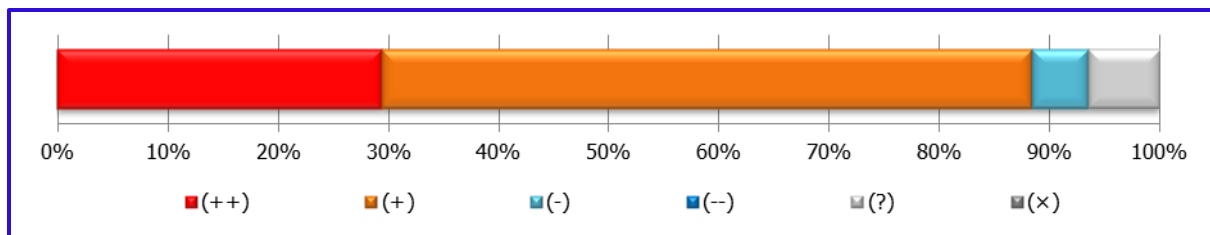
V souvislosti s celkovým oživením národní ekonomiky a začleňováním do evropských struktur se po letech přehlížení zvýšil zájem velkých, převážně zahraničních společností umisťovat své investice na území Moravskoslezského kraje. Zásadním impulzem pro rozvoj hospodářství v regionu byl příchod korejského investora do průmyslové zóny v Nošovicích. Příchod společnosti Hyundai Motor Manufacturing Czech s.r.o. a řady jejích asijských subdodavatelů dále zvyšuje atraktivitu regionu pro cizí i tuzemské investory a z průmyslové zóny v Nošovicích činí nové jádro hospodářství a zaměstnanosti regionu. Rozsáhlé investice do průmyslových zón budovaných na zelené louce vzbuzují oprávněné obavy z dopadů na stav životního prostředí a život obyvatel v regionu, v případě jednostranně zaměřených gigantických investic navíc ze závislosti regionálního hospodářství na ekonomických cyklech globální ekonomiky.

Příprava dalších ploch pro podnikání proto bývá provázána konflikty s občany a s neziskovými organizacemi. Méně kontroverzí, zato zpravidla více výdajů a komplikací pro investory přináší revitalizace nevyužitých objektů a ploch. Pro další hospodářský rozvoj území je mimořádně důležitá intenzita podnikatelské aktivity místních obyvatel a kvalitní místního inovačního prostředí.

Služby

Sektor služeb navazuje na místní zemědělskou a průmyslovou výrobu (služby podnikatelským subjektům) a spolu s maloobchodem na soustředění koupěschopné a koupěochotné poptávky ze strany obyvatel, návštěvníků a turistů (služby a maloobchod pro koncové zákazníky). Nabídku v Dolních Tošanovicích lze s ohledem na jejich velikost a polohu považovat za standardní. Tuto skutečnost dokládají výsledky dotazníkového šetření, v němž bylo s nabídkou obchodů, služeb a stravování spokojeno 88 % respondentů (viz obrázek č. 14). Ojediněle se v dotaznících objevovaly zmínky o poptávce toho či onoho druhu, vzhledem k počtu a struktuře této poptávky však nelze na výsledcích dotazníkového šetření stavět životaschopnou obchodní strategii (viz přílohy č. 3 a 4).

V závislosti na změnách hospodářské struktury, ale také na investičních možnostech místních podnikatelských subjektů, se služby a maloobchod po roce 1989 pozitivně rozvíjely, ale záhy se jejich rozvoj zpomalil a zejména v sídlech s nižší poptávkou docházelo k tlakům na ekonomickou racionalizaci rozmístění nabídky. Silnou konkurenci místním poskytovatelům tvoří nabídka blízkých měst, především pak síla rychle se rozvíjející sítě hyper- a supermarketů. Velké zahraniční obchodní společnosti se díky propracovanější kultuře prodeje, lepšímu marketingu a systému nízkých cen dokázaly snadněji prosadit na domácím trhu a vytlačit tak část domácích prodejců. Uzavírání provozoven služeb a maloobchodu (často jediných svého druhu v obci) zvyšuje tlak na mobilitu obyvatel obce a činí část z nich kriticky závislou na veřejné dopravě.

Obrázek č. 14: Spokojenost s obchodem, službami a stravováním²⁷

Cestovní ruch

V okolí Dolních Tošanovic existují příhodné podmínky pro rozvoj cestovního ruchu, který má především v Moravskoslezských Beskydech dlouhou tradici. Okolí obce nabízí vhodné podmínky pro letní i zimní rekreaci i poznávací turistiku zaměřenou na přírodní i kulturně-historické zajímavosti. Tyto možnosti doplňují nedaleké vodní nádrže Žermanice a Těrlicko, které jsou využívány ke koupání a k některým vodním sportům. Nabídku aktivit doplňují kulturně-společenské i sportovní akce regionálního významu. Na druhou stranu obec i okolí postrádají výrazné atraktivity, na kterých by šlo budovat image turistické destinace národního nebo mezinárodního významu. Nejvýznamnější kulturně-historickou zajímavostí Dolních Tošanovic je zámek Chlumských (viz obrázek č. 15). Vzhledem k tomu, že je turisticky nepřístupný, je jeho potenciál pro cestovní ruch značně omezený, tím spíše, pokud se v obci kromě motelu nenachází elementární infrastruktura cestovního ruchu.

Obrázek č. 15: Zámek Chlumských

V Dolních Tošanovicích se kromě motelu nenachází žádné ubytovací kapacity volného cestovního ruchu a o mnoho lépe na tom není ani bezprostřední okolí obce (viz tabulka č. 9). Ubytovací kapacity významnějšího rozsahu a konkurenceschopné kvality se nachází až v Moravskoslezských Beskydech, u obou vodních nádrží a v okolních městech. Kromě zařízení volného cestovního ruchu širší okolí obce disponuje značnými lůžkovými kapacitami v objektech individuální rekreace, z nichž však pouze nepatrný zlomek je komerčně využíván pro volný cestovní ruch.

²⁷ Otázka: „Jste spokojen(a) s nabídkou obchodů, služeb a stravování ve Vašem okolí?“ (++): velmi spokojen(a); (+): spíše spokojen(a); (-): spíše nespokojen(a); (--): velmi nespokojen(a); (?): nevím, nezajímám se; (x): bez odpovědi.

Tabulka č. 9: Kapacity hromadných ubytovacích zařízení²⁸

Obec / území	Hotely, motely	Penziony	Ostatní zařízení
Dolní Tošanovice	1	-	-
Kaňovice	-	-	-
Pazderna	-	-	-
Žermanice	-	-	-
Okres Frýdek-Místek	48	60	73
Moravskoslezský kraj	176	203	197
Česko	2 586	3 406	3 171

V Česku dlouhodobě roste zájem turistů o domácí destinace, Moravskoslezské Beskydy přitom patří mezi nejatraktivnější turistické cíle v zemi. Mezi jejich návštěvníky a návštěvníky obou vodních nádrží však převažují obyvatelé Moravskoslezského kraje a nejbližšího okolí, což se odráží v nadprůměrném zastoupení jednodenních návštěv, v relativně krátké průměrné době pobytu vůbec a v nízkých částkách, které značná část návštěvníků a turistů v cílových destinacích utrácí za služby cestovního ruchu. Další rozvoj cestovního ruchu, jenž se zaměřuje na využití místních kulturních a přírodních zajímavostí, limituje nedostatečně rozvinutá turistická a volnočasová infrastruktura, která ve srovnání s konkurenčními regiony zaostává jak rozsahem, tak kvalitou nabízených služeb. Rozsáhlejší investice naráží na nedostatek kapitálu a v některých lokalitách se dostávají do přímého konfliktu s potřebami ochrany životního prostředí a se zájmy obyvatel. Potenciál spolupráce jednotlivých poskytovatelů, tvorby integrovaných turistických balíčků a cíleného marketingu prozatím zůstává nevyužit.

Trh práce

Situace na trhu práce v Dolních Tošanovicích a okolí je dána směsicí vlivů, které jsou charakteristické pro většinu venkovských oblastí, a vlivů, které jsou dány specifiky ekonomického a sociálního vývoje v podmínkách celého Česka, Moravskoslezského kraje i jednotlivých obcí samotných. Na jedné straně je nabídka pracovních míst na venkovském trhu práce výrazně omezená a zpravidla lokálně silně specifická. To snižuje potenciál uplatnění kvalifikovaných specializovaných pracovních sil nebo osob se znevýhodněním v místě jejich bydliště a je jedním z hnacích motorů vysoké míry vyjížděky nebo dokonce emigrace za prací, zvláště u osob mladšího a středního ekonomicky produktivního věku. Na druhou stranu omezená nabídka pracovních sil s jejich převažující kvalifikační strukturou a pracovní morálkou omezuje rozvoj hospodářství nejen v odvětvích s vyšší přidanou hodnotou.

Začátkem devadesátých let v souvislosti s přeměnou dřívější centrálně plánované ekonomiky na ekonomiku založenou na tržních principech a se změnou vnějších podmínek došlo k razantnímu propadu průmyslové a zemědělské výroby, který byl doprovázen rychlým poklesem počtu pracovních míst v těchto sektorech. V počáteční fázi transformace dokázal následky propadu zaměstnanosti v tradičních odvětvích zmírnit dynamicky se rozvíjející sektor služeb, ale již od roku 1997 docházelo v regionu, zejména díky kritické situaci většiny velkých průmyslových podniků na Ostravsku, k opětovnému nárůstu celkové nezaměstnanosti. K dalšímu prohloubení neutěšeného stavu na regionálním trhu práce došlo na přelomu let 2008 a 2009 v souvislosti s tzv. ekonomickou a finanční krizí. V následujících letech se na trhu práce pozitivně projevil důsledek příchodu velkých investorů. Nezaměstnanost postupně klesla na hodnoty, které již zřejmě nelze snížit jinak, než vnějšími systémovými zásahy do trhu práce.

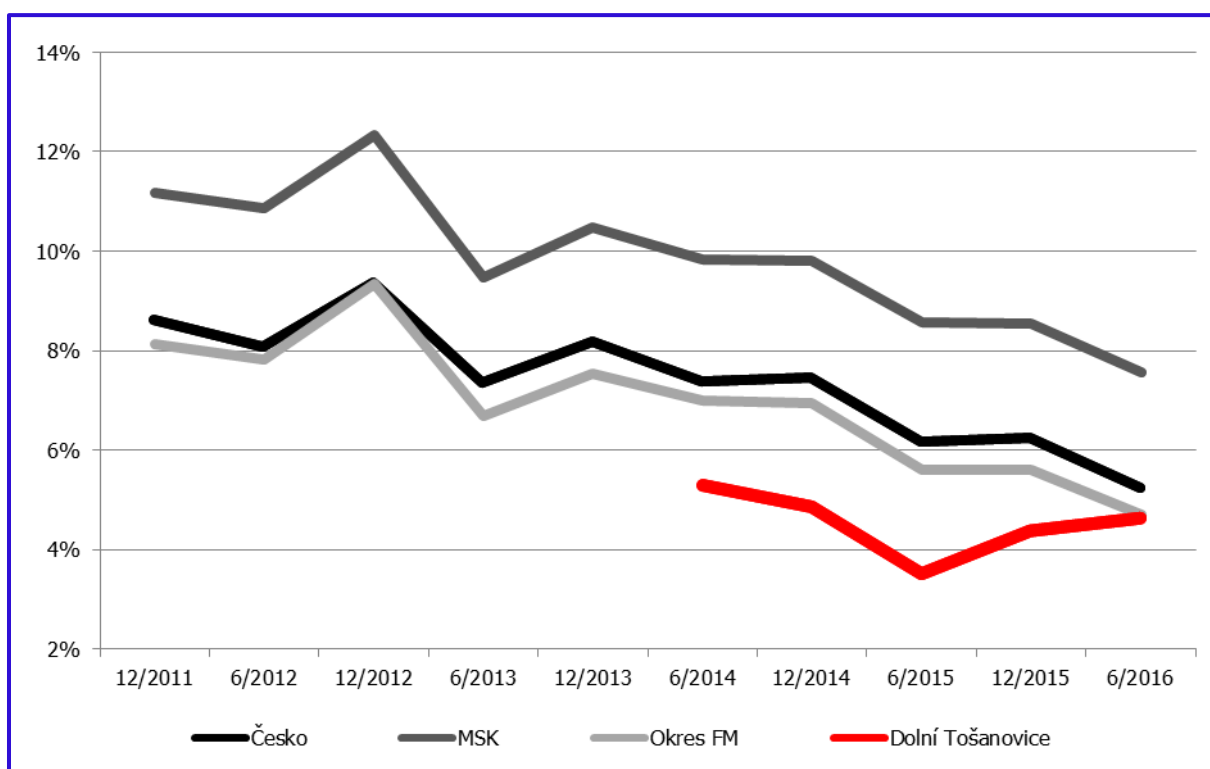
Ekonomická aktivita obyvatelstva Dolních Tošanovic je nepatrně vyšší v okresním, krajském i národním kontextu, ekonomická aktivita ve všech referenčních obcích je však ještě vyšší. Tento fakt lze přičíst relativně vysokému zastoupení obyvatel v ekonomicky produktivním věku. K 26. březnu 2011 vyjíždělo mimo obec svého obvyklého pobytu za prací 44,03 % ekonomicky aktivních osob, což je hodnota typická pro venkovské oblasti,²⁹ vysoká ve srovnání s údaji za okres Frýdek-Místek, Moravskoslezský kraj i celé Česko (viz tabulka č. 10).

²⁸ Za rok 2015. Zdroj: ČSÚ 2016f, h.

²⁹ Hodnoty podílů vyjíždějících za dvě ze tří referenčních obcí jsou ještě vyšší.

Tabulka č. 10: Ekonomická aktivita obyvatelstva a vyjížd'ka do zaměstnání³⁰

Obec / území	EAO	δ ^{ea}	δ ^v
Dolní Tošanovice	159	48,92 %	44,03 %
Kaňovice	157	52,68 %	45,86 %
Pazderna	141	51,27 %	41,84 %
Žermanice	143	49,83 %	53,15 %
Okres Frýdek-Místek	98 563	47,44 %	27,31 %
Moravskoslezský kraj	575 689	47,74 %	19,65 %
Česko	5 080 573	48,68 %	18,94 %

Obrázek č. 16: Vývoj nezaměstnanosti³¹

O poptávce a nabídce na lokálním trhu práce lze získat z dat dostupných za jednotlivé obce pouze hrubou představu.³² Nezaměstnanost v Dolních Tošanovicích se dlouhodobě pohybuje hluboko pod úrovní krajských³³ hodnot (viz obrázek č. 16). Podíl nezaměstnaných v Dolních Tošanovicích dosahoval v červnu 2016 hodnoty 4,64 %.

³⁰ EAO je počet ekonomicky aktivních obyvatel, δ^{ea} je čistý podíl ekonomicky aktivních osob (poměr počtu ekonomicky aktivních obyvatel k celkovému počtu obyvatel starších 15 let), δ^v je podíl vyjíždějících denně za zaměstnáním mimo obec svého obvyklého pobytu na celkovém počtu ekonomicky aktivních obyvatel. K 26. březnu 2011. Zdroj: ČSÚ 2013.

³¹ Do 31. prosince 2012 míra nezaměstnanosti, od 1. ledna 2013 podíl nezaměstnaných. Pro období od 1. ledna 2012 do 28. února 2014 nejsou k dispozici data za jednotlivé obce. MSK: Moravskoslezský kraj; FM: Frýdek-Místek. Zdroj: MPSV nedatováno-a, b, c.

³² Data publikovaná za území správního obvodu obce s rozšířenou působností jsou sice dostatečně detailní, bohužel však pro zmapování situace lokálního trhu práce nepoužitelná (výrazně je deformuje několikanásobně větší okolní trh práce). Za jednotlivé obce jsou dostupná pouze základní data a pro období od 1. ledna 2012 do 28. února 2014 nejsou data za jednotlivé obce dostupná vůbec. K 1. lednu 2013 navíc došlo ke změně metodiky výpočtu ukazatelů nezaměstnanosti a data vztahující se k období před touto změnou a k období po ní jsou jen omezeně srovnatelná.

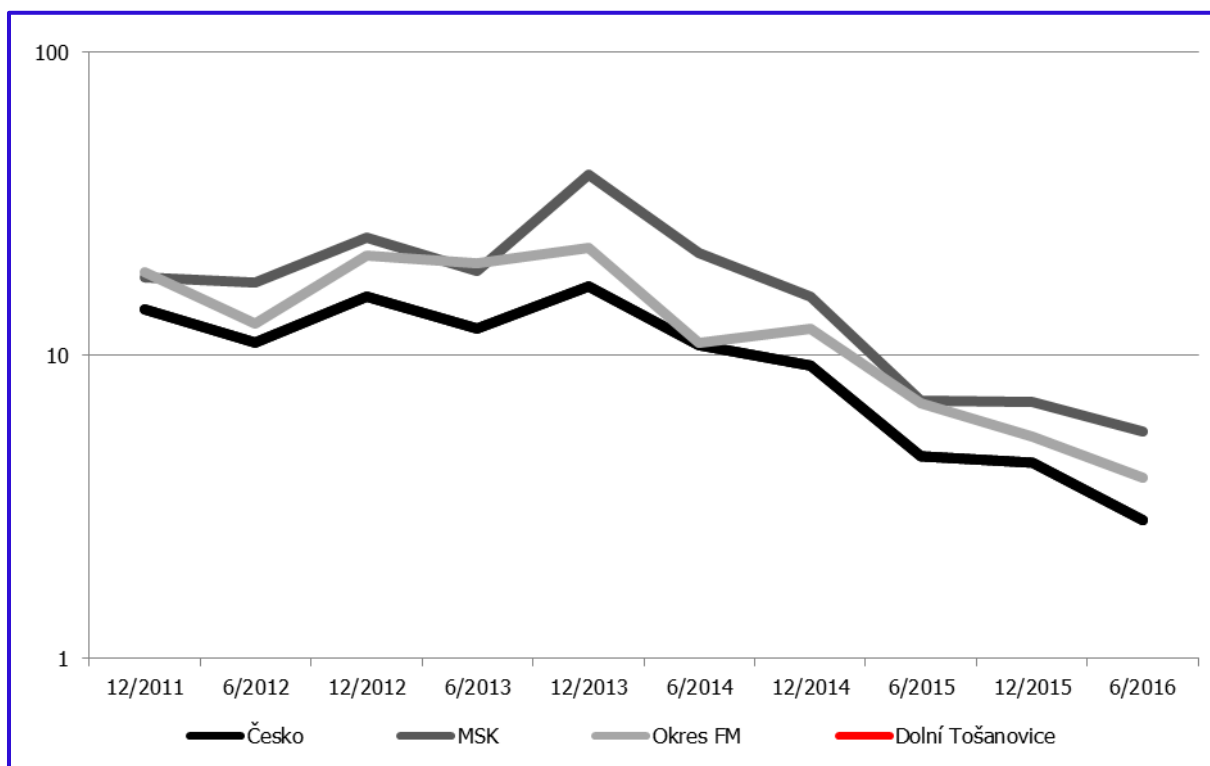
³³ S výjimkou údajů za červen 2016 též hluboko pod úrovní okresních i celostátních podílů nezaměstnaných.

Celkovou situaci dokresluje ukazatel převisu poptávky na trhu práce (viz obrázek č. 17). V červnu 2016 bylo v Dolních Tošanovicích osm nezaměstnaných a žádné volné pracovní místo (viz tabulka č. 11).³⁴

Na situaci na místním trhu práce má výrazný vliv masivní příliv státem i krajem podporovaných investic, který vyvrcholil příchodem společnosti Hyundai Motor Manufacturing Czech s.r.o. a jejích subdodavatelů do průmyslové zóny v Nošovicích a do zón lokalizovaných v zázemí blízkých měst. Vznik tisíců nových pracovních míst se projevil jak ve snížení převisu poptávky na trhu práce, tak v poklesu celkové nezaměstnanosti. Další pokles nelze do budoucna očekávat, což však neznamená, že je situace na regionálním trhu práce bezproblémová.

Horší postavení na trhu práce mají osoby starší 55 let, zdravotně hendikepovaní, ale také ženy po mateřské dovolené a osoby pečující o závislé osoby. Omezené možnosti pro sladění profesního a rodinného života zhoršují přístup na trh práce další významné části ekonomicky aktivních osob. Na druhé straně, nízká nezaměstnanost v regionu komplikuje situaci zaměstnavatelům, neboť v omezené nabídce volných pracovních sil jsou výrazně zastoupeny osoby s horší kvalifikací, nedostatečně rozvinutými pracovními návyky, méně adaptabilní, závislé na systému sociální podpory atp.

Obrázek č. 17: Vývoj převisu poptávky na trhu práce³⁵

Tabulka č. 11: Nezaměstnanost, volná pracovní místa a převis poptávky na trhu práce³⁶

Obec / území	Nezaměstnanost	VPM	Převis poptávky
Dolní Tošanovice	4,64 %	0	x
Kaňovice	5,07 %	0	x
Pazderna	5,13 %	0	x
Žermanice	3,74 %	0	x
Okres Frýdek-Místek	4,71 %	1 719	3,95

³⁴ V oboru reálných čísel nelze ukazatel převisu poptávky na trhu práce za obec vypočítat.

³⁵ Ve sledovaných časových řezech se jednou vyskytlo v Dolních Tošanovicích volné pracovní místo. Pro období od 1. ledna 2012 do 28. února 2014 nejsou k dispozici data za jednotlivé obce. MSK: Moravskoslezský kraj; FM: Frýdek-Místek. Zdroj: MPSV nedatováno-a, b, c.

³⁶ Nezaměstnanost je vyjádřena podílem nezaměstnaných, VPM je počet volných pracovních míst. Za červen 2016. Zdroj: MPSV nedatováno-a, c.

Obec / území	Nezaměstnanost	VPM	Převis poptávky
Moravskoslezský kraj	7,56 %	11 525	5,58
Česko	5,24 %	133 939	2,87

3.3.4 DOPRAVA

Hierarchicky nejvýznamnější silnicí procházející obcí je dálnice č. D48 (Bělotín – Český Těšín) se sjezdem v Hnojníku a v Dobré. Z hlediska dopravního napojení Dolních Tošanovic je však významnější paralelně probíhající silnice č. II/648 (Frýdek-Místek – Český Těšín; viz obrázek č. 18). Při sčítání dopravy v roce 2010 dosahovala intenzita dopravy na těchto silnicích následujících hodnot (tabulka č. 12):

Tabulka č. 12: Intenzita dopravy na vybraných silnicích³⁷

Silnice (úsek)	Vozidla		
	osobní	těžká motorová	celkem
D48 (Dobrá – Český Těšín)	12 428	4 088	16 566
II/648 (Dobrá – Horní Tošanovice)	2 695	715	3 543

Obrázek č. 18: Silnice č. II/648

Silniční síť Dolních Tošanovic a okolí sice disponuje dostatečnou hustotou dopravních komunikací umožňující dobrou propustnost krajinou, ale kvalita povrchu komunikací především nižších tříd je nízká úměrně možnostem jejich správců investovat do jejich údržby, obnovy a modernizace. Kapacita dopravní sítě, jež vyhovovala potřebám objemu přepravy v minulosti, neodpovídá dnešním nárokům. Páteří komunikace a na ně navazující silnice nižších tříd jsou nadměrně zatěžovány nákladní tranzitní dopravou, což se zpětně projevuje na jejich technickém stavu. Dopravní tahy vedené zástavbou jsou zdrojem snížené bezpečnosti provozu a horších životních podmínek obyvatel.

³⁷ Za 24 hodin. Zdroj: ŘSD 2011.

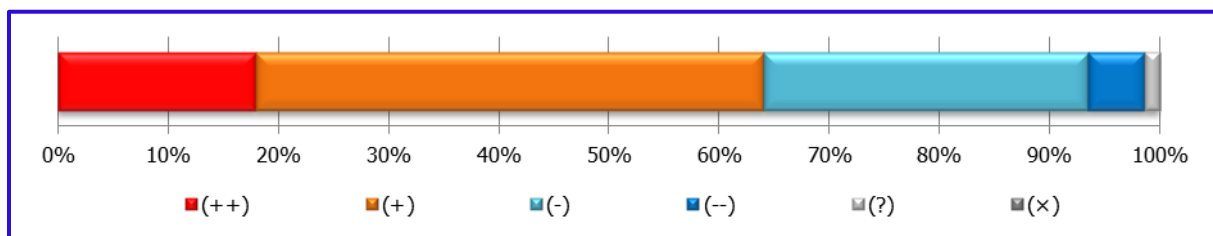
Situace je zvláště závažná v některých neuralgických bodech dopravní sítě. Dopravní dostupnost okrajových částí zastavby je zvláště v zimním období problematická v důsledku vysokých nároků na zajištění sjízdnosti silnic.

Dolními Tošanovicemi prochází železniční trať regionálního významu č. 322 (Český Těšín – Frýdek-Místek) se zastávkou v sousedních Horních Tošanovicích. Napojením na trati národního a mezinárodního významu disponuje Český Těšín. Nejbližší mezinárodní veřejné letiště se nachází v Mošnově. Obcí neprochází žádná značená turistická stezka ani cyklotrasa, okolními obcemi však ano. Síť samostatně vedených cyklostezek v širším okolí obce neexistuje. Nejbližšími hraničními přechody do Polska jsou Český Těšín a Chotěbuz (v druhém případě pouze silniční), na Slovensko Mosty u Jablunkova (silniční i železniční).

Významnou perspektivu představuje plánovaná a probíhající modernizace hlavních dopravních cest. Zejména v souvislosti s investicí společnosti Hyundai Motor Manufacturing Czech s.r.o. a jejích subdodavatelů se mělo jednat o modernizaci silniční i železniční sítě. Realizace jednotlivých projektů (nejen v tomto případě) je však komplikována neutěšenou situací ve veřejných rozpočtech a střety se zájmy ochrany životního prostředí a vlastníků nemovitostí.

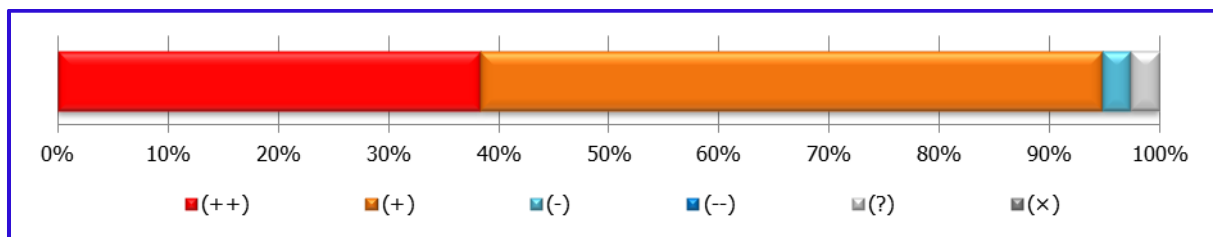
S dopravní infrastrukturou v obci bylo v dotazníkovém šetření spokojeno 64 % respondentů (viz obrázek č. 19). Předmětem kritiky byla především kvalita místních komunikací a chodníků. Méně často respondenti zmiňovali nedostatečně rozvinuté prvky dopravní bezpečnosti (zejména chybějící úseky chodníků, přechody pro chodce, cyklostezku) a nedostatečné kapacity a kvalitu ploch pro parkování (viz přílohy č. 3 a 4).

Obrázek č. 19: Spokojenost s dopravní infrastrukturou³⁸

Spojení osobní autobusovou dopravou zajišťuje především společnost ARRIVA MORAVA a.s. Počet spojů zastavujících v obci je vzhledem k její tranzitní poloze nadstandardní. Riziko potenciálního sociálního vyloučení méně mobilních obyvatel obce (především dětí, dospívajících a seniorů) je díky tomu a díky vlakovým spojům Českých drah a.s. minimální. Služby v nákladní dopravě v obci a jejím okolí poskytuje řada soukromých přepraveců. Celkově uspokojivou situaci dokládají výsledky dotazníkového šetření, v němž bylo s veřejnou dopravou a dopravní obsluhností obce spokojeno 95 % respondentů (viz obrázek č. 20 a přílohy č. 3 a 4).

Obrázek č. 20: Spokojenost s veřejnou dopravou a dopravní obsluhností³⁹

3.3.5 SOCIÁLNÍ INFRASTRUKTURA A SLUŽBY

Sociální infrastrukturou se rozumí nabídka zdravotnických, sociálních (v užším slova smyslu), vzdělávacích, volnočasových a jim podobných zařízení a služeb, které přispívají k zabezpečení celkově kvalitních životních podmínek v obci. Jejich nabídka je úměrná významu sídla v sídelní struktuře území a je ovlivněna řadou protisměrně působících vlivů, zahrnujících neúprosný tlak ekonomické racionalizace sítě služeb, rostoucí nároky na jejich kvalitu, turbulentní demografické trendy (zejména suburbanizaci a demografické stárnutí) a faktory mobility obyvatel. Negativně

³⁸ Otázka: „Jste spokojen(a) s dopravní infrastrukturou v obci?“ (++): velmi spokojen(a); (+): spíše spokojen(a); (-): spíše nespokojen(a); (--): velmi nespokojen(a); (?): nevím, nezajímám se; (x): bez odpovědi.

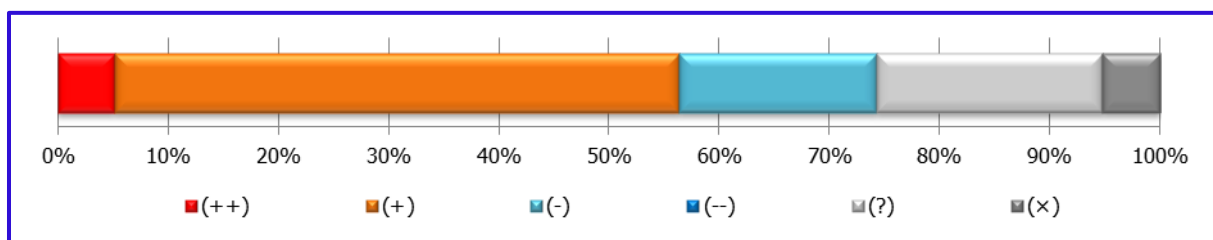
³⁹ Otázka: „Jste spokojen(a) s veřejnou dopravou a dopravní obsluhností obce?“ (++): velmi spokojen(a); (+): spíše spokojen(a); (-): spíše nespokojen(a); (--): velmi nespokojen(a); (?): nevím, nezajímám se; (x): bez odpovědi.

na rozvoj místní nabídky působí konkurence dostupných zařízení a služeb v okolí. Tyto vlivy vyžadují intenzivní a efektivní spolupráci samosprávy a dalších případných zřizovatelů jednotlivých zařízení, sdílení kapacit a nákladů v případě specializované infrastruktury a služeb a hledání alternativních způsobů zajištění základních služeb pro obyvatele.

Zdravotnictví

V Dolních Tošanovicích se nenachází žádné zařízení zdravotní péče, obyvatelé obce proto za zdravotnickými službami dojíždějí do sousedních obcí.⁴⁰ Náročnější odbornou péči poskytují nemocnice v okolních městech. Přes tyto skutečnosti bylo v s nabídkou zdravotnických služeb spokojeno 56 % respondentů (viz obrázek č. 21), což lze vysvětlit tím, že obyvatelé obce jsou na nutnost dojížděky za zdravotní péči zvyklí a z nabídky v okolních obcích mohou vybrat služby, které jim vyhovují (viz přílohy č. 3 a 4).

Obrázek č. 21: Spokojenost se zdravotnictvím⁴¹

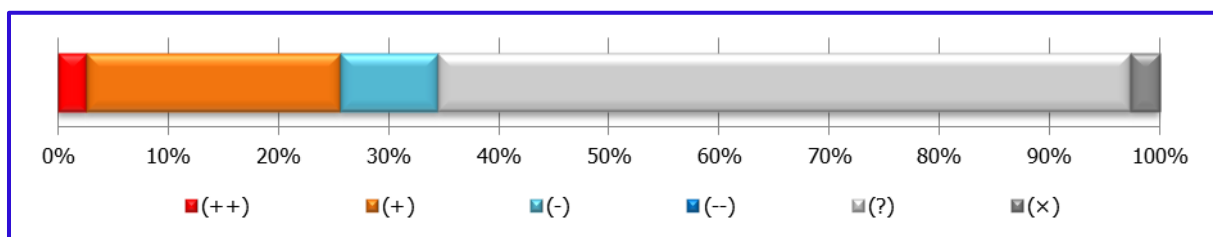

Sociální infrastruktura a služby (v užším slova smyslu)

V Dolních Tošanovicích se nenachází ani žádné zařízení sociální péče.⁴² Terénní služby pro osoby postižené nebo ohrožené sociálním vyloučením poskytují zde působící neziskové organizace, věnující se práci pro sociálně potřebné osoby. V souvislosti s demografickým stárnutím obyvatelstva lze očekávat trvalý nárůst poptávky po těchto službách, jejichž dostupnost se stane jedním z hlavních faktorů kvality života místních obyvatel.

Problematické sociálních služeb v užším slova smyslu byla v dotazníkovém šetření věnována značná pozornost. Jedním z podstatných zjištění bylo, že téměř dvě třetiny respondentů mají minimální (či nulové) povědomí o sociálních službách jako takových a o jejich nabídce (viz obrázek č. 22). V době šetření čerpal nějakou sociální službu jeden respondent a člen domácnosti dvou respondentů. O jejich čerpání pro vlastní potřebu nebo potřebu člena své domácnosti uvažovali čtyři respondenti. Ze skupin potenciálně ohrožených sociálním vyloučením byly nejčastěji zastoupeny osoby se zdravotním postižením a senioři se sníženou soběstačností (viz přílohy č. 3 a 4).⁴³

Obrázek č. 22: Spokojenost se sociálními službami (v užším slova smyslu)⁴⁴

⁴⁰ Žádná z referenčních obcí nemá jakékoli zařízení zdravotní péče. Zdroj: ČSÚ 2016b.

⁴¹ Otázka: „Jste spokojen(a) s nabídkou zdravotnických služeb ve Vašem okolí?“ (++): velmi spokojen(a); (+): spíše spokojen(a); (-): spíše nespokojen(a); (--): velmi nespokojen(a); (?): nevím, nezajímám se; (x): bez odpovědi.

⁴² Žádná z referenčních obcí nemá jakékoli zařízení sociální péče. Zdroj: ČSÚ 2016b.

⁴³ Z uvedených dat nelze přijmout závěr, že po sociálních službách není v obci poptávka. Lze předpokládat, že osoby postižené nebo ohrožené sociálním vyloučením se do dotazníkového šetření zapojily v menší míře, než odpovídá jejich skutečnému podílu v populaci. Provedené šetření lze chápat jako vstupní sondu do problematiky, jejíž zmapování vyžaduje adresnější formy zapojení.

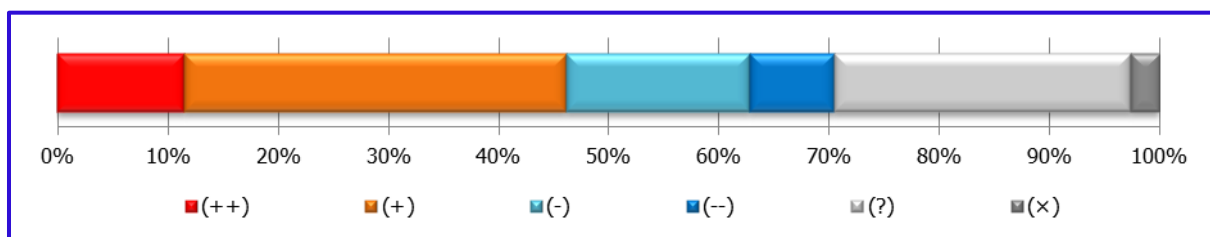
⁴⁴ Otázka: „Jste spokojen(a) s nabídkou sociálních služeb ve Vašem okolí?“ (++): velmi spokojen(a); (+): spíše spokojen(a); (-): spíše nespokojen(a); (--): velmi nespokojen(a); (?): nevím, nezajímám se; (x): bez odpovědi.

Ke skupinám obyvatel, kterým je potřeba věnovat větší pozornost při snaze o lepší zapojení do života společnosti patří kromě skupin zmiňovaných v dotazníkovém šetření také děti, dospívající a rodiny s dětmi. Lze očekávat, že rostoucí množství starších osob bude potřebovat nějakou formu podpory nebo pomoci. Hrozba sociálního vyloučení seniorů se zvyšuje také v kontextu měnící se role rodiny a dlouhodobého rozvolňování sociálních vazeb. Žádoucí jsou aktivity umožňující starším občanům aktivně se účastnit společenského života podle jejich možností a žít zdravým a důstojným způsobem života. Děti a dospívající jsou ohrožováni nejen selháváním vlastních rodin při výchově a socializaci, ale také omezeným výběrem přátel a kamarádů, pronikáním sociopatogenních jevů, konkurencí virtuálního světa a virtuálních společenství, nízkou mobilitou a závislostí na veřejné dopravě nebo na dopravních prostředcích svých rodičů. V nelehké situaci se nachází část mladých rodin s dětmi.

Vzdělávání a výchova

Mateřská a základní škola v Dolních Tošanovicích ukončila svou činnost v roce 2013 a od té doby všechny děti z obce vyjíždí za předškolním a základním vzděláváním mimo obec. Střední školy se nachází v okolních městech, nejbližší vysoké školy v Karvině a v Ostravě. S nabídkou služeb v oblasti vzdělávání a výchovy bylo v dotazníkovém šetření spokojeno 46 % respondentů (viz obrázek č. 23). Uzavření místní školy bylo nejčtenějším zdrojem nespokojenosti respondentů, byť bylo racionální jak s ohledem na potřebu zabezpečit stále rostoucí nároky na kvalitu vzdělávání a výchovy, tak s ohledem na finanční zátěž, kterou provoz vlastní školy představuje pro obec velikosti Dolních Tošanovic.⁴⁵ Dalším zdrojem nespokojenosti respondentů byla dlouhodobě vyhrčená situace v základní a mateřské škole v Hnojníku a podle respondentů nedostatečná nabídka vzdělávání pro dospělé (viz přílohy č. 3 a 4).

Obrázek č. 23: Spokojenost se vzděláváním a výchovou⁴⁶

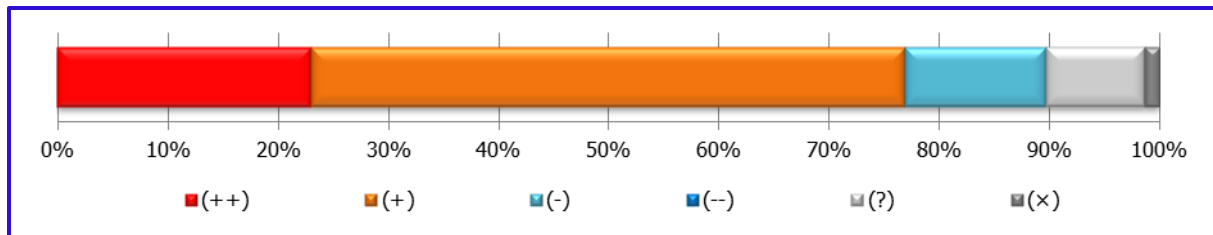
Volný čas

Pro společenské, kulturní a sportovní vyžití je v Dolních Tošanovicích k dispozici multifunkční budova se sálem a šatnami pro sportovce (viz obrázek č. 25), fotbalové a multifunkční hřiště, knihovna a kaple. Další infrastrukturou disponují okolní obce. Vzhledem k velikosti obce lze místní nabídku považovat za standardní, čemuž odpovídají výsledky dotazníkového šetření. S nabídkou volnočasové infrastruktury bylo v dotazníkovém šetření spokojeno 77 % respondentů (viz obrázek č. 24), její hodnocení však není zcela jednoznačné. Respondenti zmínili řadu prvků volnočasové infrastruktury, které podle jejich mínění v obci chybí, nebo z jiných důvodů nesplňují jejich (potenciálně nekonečná) očekávání. Nejvíce výhrad směřovalo k technickému stavu a vybavení multifunkčního hřiště a dětského hřiště (viz přílohy č. 3 a 4).

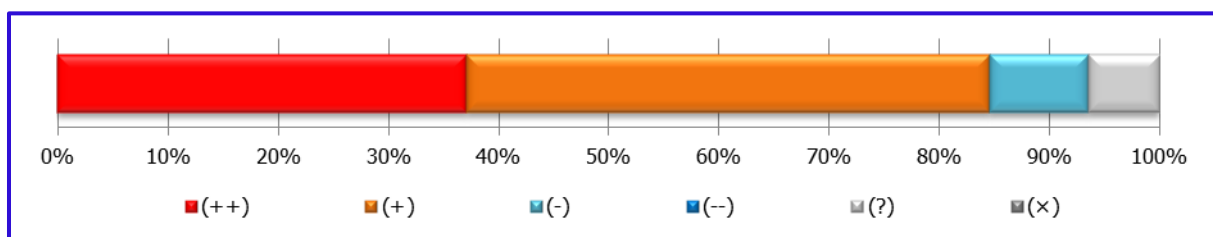
Společenskému, kulturnímu a sportovnímu vyžití obyvatel se věnují především místní spolky a obec. S nabídkou volnočasových akcí bylo v dotazníkovém šetření spokojeno 85 % respondentů (viz obrázek č. 26) a především spolková činnost byla respondenty řazena mezi významné silné stránky obce. Podobně jako v případě infrastruktury i volnočasových akcí by vždy mohlo být více (viz přílohy č. 3 a 4). Potenciálním rizikem je rostoucí nepoměr mezi poptávkou po volnočasových akcích (jednorázových i průběžně probíhajících) a reálnou ochotou se těchto akcí účastnit, byť pasivně. Ve společnosti dlouhodobě upadá zájem o společenský život a přinejmenším znepokojivě působí názor (nikoli okrajový), že o volnočasové vyžití jednotlivce by se měla starat obec, tj. veřejný sektor.

⁴⁵ Žádná z referenčních obcí nemá jakékoli vzdělávací zařízení. Zdroj: ČSÚ 2016b.

⁴⁶ Otázka: „Jste spokojen(a) se vzděláváním, výchovou a obdobnými službami ve Vašem okolí?“ (++): velmi spokojen(a); (+): spíše spokojen(a); (-): spíše nespokojen(a); (--): velmi nespokojen(a); (?): nevím, nezajímám se; (x): bez odpovědi.

Obrázek č. 24: Spokojenost s volnočasovou infrastrukturou⁴⁷

Obrázek č. 25: Multifunkční budova a zázemí pro sportovce

Obrázek č. 26: Spokojenost s volnočasovými akcemi⁴⁸

3.3.6 TECHNICKÁ INFRASTRUKTURA

Technická infrastruktura zahrnuje vybavení obce inženýrskými sítěmi, tj. napojení domů na přípojky elektrické energie, plynovodu, vodovodu, kanalizace, na čistírnu odpadních vod, dostupnost telekomunikačních služeb apod.

⁴⁷ Otázka: „Jste spokojen(a) s nabídkou volnočasové infrastruktury ve Vašem okolí?“ (++): velmi spokojen(a); (+): spíše spokojen(a); (-): spíše nespokojen(a); (--): velmi nespokojen(a); (?): nevím, nezajímám se; (x): bez odpovědi.

⁴⁸ Otázka: „Jste spokojen(a) s nabídkou společenských, kulturních a sportovních akcí ve Vašem okolí?“ (++): velmi spokojen(a); (+): spíše spokojen(a); (-): spíše nespokojen(a); (--): velmi nespokojen(a); (?): nevím, nezajímám se; (x): bez odpovědi.

Správci inženýrských sítí v regionu jsou energetická společnost ČEZ, a.s. (dodávky elektrické energie), Telefónica Czech Republic, a.s. (sítě telekomunikačního vedení), a společnosti koncernu RWE (dodávky plynu). Síť vodovodu v Dolních Tošanovicích je ve vlastnictví a správě obce. Indikátorem vybavenosti území technickou infrastrukturou je podíl bytového a domovního fondu napojeného na jednotlivé sítě. Ze srovnání hodnot vybavenosti domů (viz tabulka č. 13) vyplývá, že Dolní Tošanovice jsou infrastrukturně nedostatečně vybaveny, zejména v oblasti připojení domů na kanalizační síť, která v obci neexistuje.⁴⁹

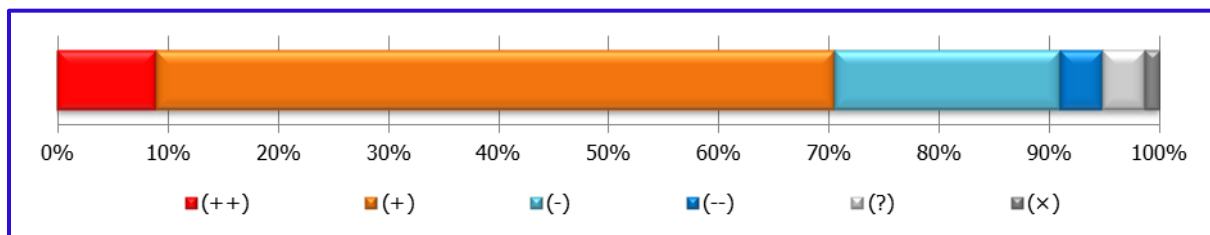
Tabulka č. 13: Vybavenost technickou infrastrukturou⁵⁰

Obec / území	Podíl domů vybavených		
	přípojkou na kanalizační síť	vodovodem	plynem
Dolní Tošanovice	0,00 %	87,00 %	36,00 %
Kaňovice	0,00 %	83,96 %	61,32 %
Pazderna	0,00 %	91,03 %	70,51 %
Žermanice	0,00 %	73,79 %	45,63 %
Okres Frýdek-Místek	27,62 %	82,33 %	55,70 %
Moravskoslezský kraj	40,24 %	83,99 %	64,36 %
Česko	50,97 %	76,73 %	50,44 %

Na uvedených hodnotách se různým dílem spolupodílí veřejná infrastruktura a soukromá řešení jednotlivých domácností a jiných vlastníků. Vzhledem k členitému terénu a značným vzdálenostem mezi jednotlivými obydlími jsou budování a následný provoz technické infrastruktury spojeny se závažnými technickými a finančními problémy a již existující veřejná technická infrastruktura je v některých případech ve stavu, který vyžaduje značné investice. Krajský plán rozvoje vodovodů a kanalizací⁵¹ se k nárokům na výstavbu nové a modernizaci stávající vodohospodářské infrastruktury v Dolních Tošanovicích nevyjadřuje, což však neznamená, že by tyto nároky byly nulové.

Vzhledem k finančním a technickým problémům spojeným s výstavbou a provozem sítí veřejné technické infrastruktury je nutné v jednotlivých lokalitách hledat lokálně specifické a individuální způsoby řešení. Neplynofikované domy v obci představují například potenciál pro zavádění alternativních způsobů vytápění, především biomasou. Decentralizované čištění může být nástrojem řešení problematiky nakládání s odpadními vodami tam, kde konvenční řešení není proveditelné nebo finančně opodstatněné.

Obrázek č. 27: Spokojenost s technickou infrastrukturou⁵²

V obci jsou zavedeny a postupně zdokonalovány vlastní systémy odpadového hospodářství. Díky nim se daří snižovat rozsah živelného skládkování odpadů v místech, která k tomu nejsou určena. Obec sice nedisponuje vlastním sběrným dvorem, obyvatelé a organizace působící v obci však mohou využívat spádových sběrných dvorů v okolních

⁴⁹ Hodnoty sledovaných ukazatelů infrastrukturní vybavenosti Dolních Tošanovic dosahují v případě podílu domů vybavených vodovodem standardních či mírně nadstandardních hodnot ve srovnání s hodnotami za celé Česko, Moravskoslezský kraj, okres Frýdek-Místek i za všechny tři referenční obce. Vybavenost domů plynem v Dolních Tošanovicích však za celostátními, krajskými i okresními hodnotami a hodnotami za všechny tři referenční obce výrazně zaostává. Kanalizační síť v obci neexistuje a stejně je tomu ve všech třech referenčních obcích.

⁵⁰ ČSÚ 2013.

⁵¹ Moravskoslezský kraj 2004.

⁵² Otázka: „Jste spokojen(a) s technickou infrastrukturou v obci?“ (++): velmi spokojen(a); (+): spíše spokojen(a); (-): spíše nespokojen(a); (--): velmi nespokojen(a); (?): nevím, nezajímám se; (x): bez odpovědi.

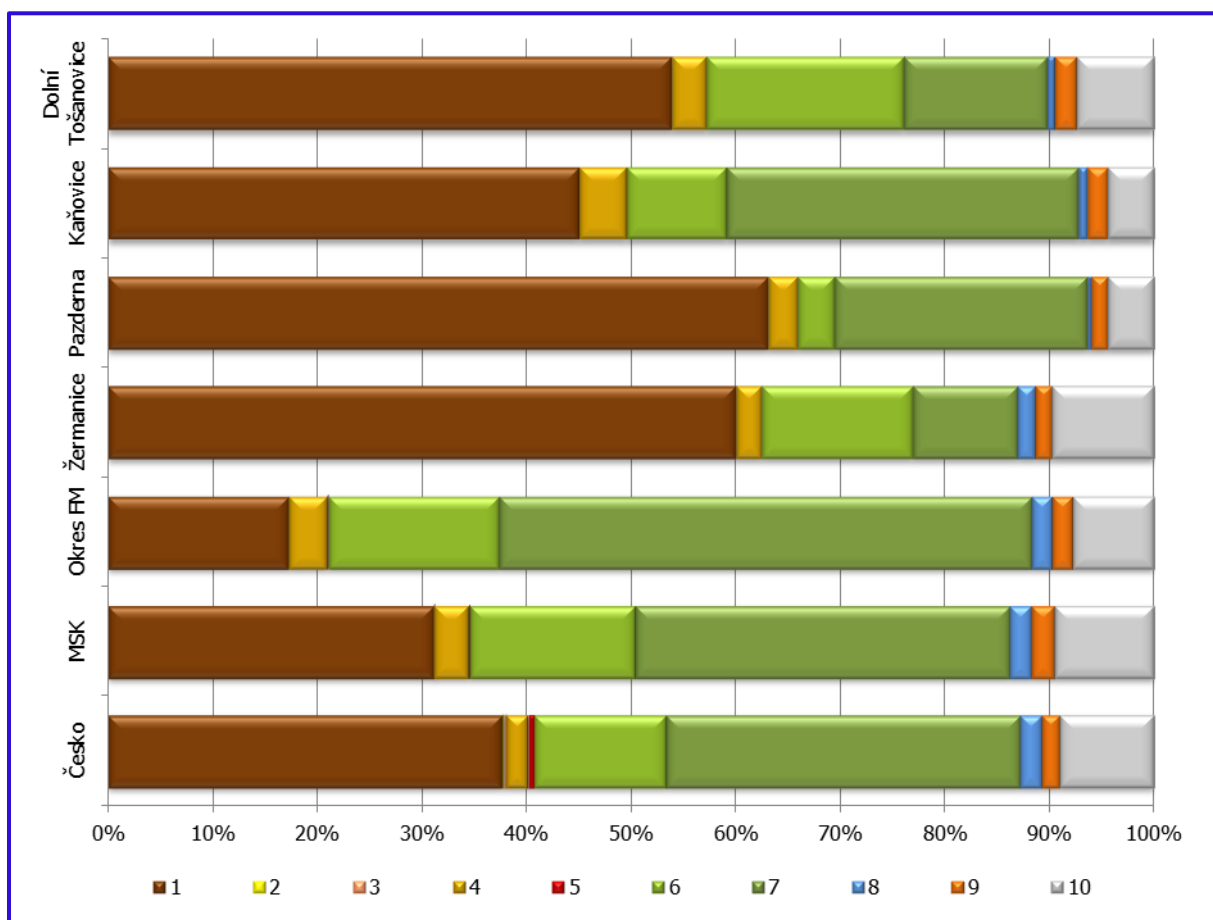
obcích. Postupně se řeší otázky efektivnějšího využití některých druhů odpadů, např. potenciálních biopaliv a bioodpadů.

S technickou infrastrukturou bylo v dotazníkovém šetření spokojeno 71 % respondentů (viz obrázek č. 27). Většina komentářů směřovala k deficitům v odpadovém hospodářství (nedostatečná síť pro sběr tříděného odpadu), nedostatečnému řešení splaškových odpadních vod a odvodu dešťových vod (viz přílohy č. 3 a 4).

3.3.7 ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ A JEHO OCHRANA

Stav jednotlivých složek životního prostředí je ovlivňován množstvím znečišťujících vstupů a jiných škodlivých vlivů a jejich charakterem. V devadesátých letech dvacátého století došlo k zásadnímu zlepšení prakticky všech složek životního prostředí, u kterých byl takový vývoj v omezeném čase z věcné podstaty možný. Přesto nelze stav životního prostředí v obci a jejím okolí považovat za zcela uspokojivý.

Obrázek č. 28: Struktura využití půdy⁵³

Tvářnost krajiny je určována kromě jiného vegetačním krytem. Původní vegetace se v obci ani jejím bližším okolí nedochovala. V současnosti převládá staletími utvářená kulturní krajina, jíž dominuje zemědělská, především orná půda. Hodnoty podílů orné půdy a dalších ekologicky méně stabilních ploch jsou ve srovnání s celostátními,

⁵³ Podíl na celkové rozloze území. 1: orná půda; 2: chmelnice; 3: vinice; 4: zahrady; 5: ovocné sady; 6: trvalé travní porosty; 7: lesní pozemky; 8: vodní plochy; 9: zastavěné plochy a nádvoří; 10: ostatní plochy. FM: Frýdek-Místek; MSK: Moravskoslezský kraj. K 31. prosinci 2015. Zdroj: ČSÚ 2016g, h.

krajskými i okresními hodnotami mnohem vyšší (viz obrázek č. 28). Této struktuře krajinného pokryvu odpovídají poměrně nízké hodnoty koeficientu ekologické stability⁵⁴ (viz tabulka č. 14).

Dlouhodobě vysoké jsou nároky na zábor zemědělské půdy v důsledku komerční i rezidenční suburbanizace, doprovozené krajinářsky, urbanisticky a architektonicky nekoncepční novou výstavbou, a budování dopravní infrastruktury. Část zemědělské půdy zůstává neobdělávaná a pozvolna dochází k poklesu její celkové výměry a ke snížení stupně jejího zornění ve prospěch nárůstu výměry trvalých travních porostů a ploch lesů. V obci a jejím okolí se místy nachází zdevastované plochy a nevyužívané objekty, opuštěné pozůstatky někdejších socioekonomických aktivit. Jejich nové využití nebo regeneraci jednotlivých lokalit do přírodě blízkého stavu komplikuje řada specifických problémů, mezi nimiž na předních místech figurují neprůhledné nebo neřešitelné majetkoprávní vztahy a vysoké výdaje spojené s odstraňováním stávajících staveb. Řada dalších objektů a ploch v krajině se nachází v neutešeném stavu a bez výrazných investic je čeká osud brownfieldů (viz obrázek č. 29). Odolnost krajiny vůči plošné a hloubkové erozi a její retenční schopnost byla v minulosti výrazně snížena nedomyšlenými terénními úpravami. Zejména v posledních deseti letech však dochází k realizaci projektů zaměřených na obnovení těchto klíčových krajinných funkcí.

Obrázek č. 29: Bývalá čerpací stanice

Tabulka č. 14: Ekologická stabilita území⁵⁵

Obec / území	Výměra [km ²]		KES
	stabilní prvky	nestabilní prvky	
Dolní Tošanovice	1,36	2,34	0,5803
Kaňovice	1,26	1,33	0,9474
Pazderna	0,99	2,22	0,4470
Žermanice	0,98	2,44	0,4027
Okres Frýdek-Místek	881,91	326,31	2,7027
Moravskoslezský kraj	3 101,81	2 325,83	1,3336

⁵⁴ Poměr ploch stabilních a nestabilních krajinotvorných prvků. Stabilními krajinotvornými prvky jsou chmelnice, vinice, zahrady, sady, trvalé travní porosty, lesní a vodní plochy. Nestabilními krajinotvornými prvky jsou orná půda, zastavěné plochy a nádvoří a ostatní plochy.

⁵⁵ KES je koeficient ekologické stability. K 31. prosinci 2015. Zdroj: ČSÚ 2016g, h.

Obec / území	Výměra [km ²]		KES
	stabilní prvky	nestabilní prvky	
Česko	40 738,55	38 131,18	1,0684

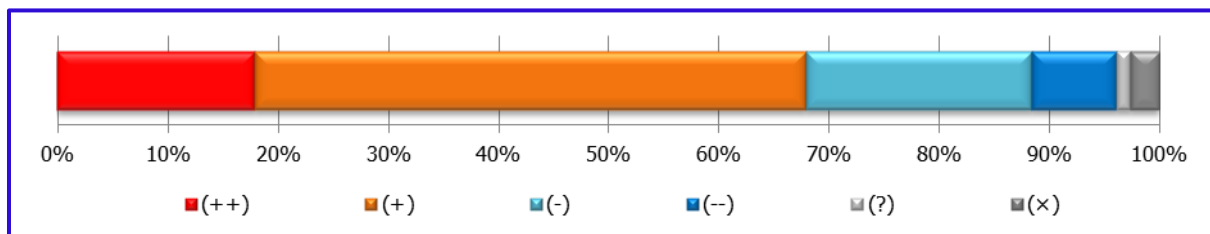
Jedním z nejpálčivějších ekologických problémů regionu je vysoké znečištění ovzduší. Zčásti je způsobeno koncentrací velkých zdrojů v nedaleké ostravsko-karvinské průmyslové aglomeraci (hutě, koksovny, energetika), zčásti místními zdroji (zejména lokální topeniště a doprava), zčásti je působí místní zemědělská výroba. U velkých zdrojů znečištění došlo v posledním čtvrtstoletí k poměrně značnému snížení emisí a u nových jsou přísně sledovány ekologické standardy. V souvislosti s vývojem cen paliv a s nárůstem intenzity osobní i nákladní automobilové dopravy nabývají na významu místní zdroje znečištění. Samostatnou kapitolou je vysoká energetická náročnost provozu řady morálně i technicky zastaralých soukromých i veřejných objektů, které přestávají vyhovovat stále náročnějším legislativním i technickým normám.

Na kvalitu povrchových vod má výrazný vliv nedostatečná míra odkanalizování s napojením na čistírny odpadních vod. Potřeba investic do čištění odpadních vod je vnímána zvláště intenzivně s ohledem na nutnost plnit stále přísnější zákonné a technické normy. Ke zhoršování kvality vod přispívají i občasné povodňové stavy především horských toků a plošná eroze půdy.

Na území obce nezasahuje žádné chráněné území, nachází se zde však řada lokalit a objektů chráněných zvláštními formami ochrany (zejména prvky systému ÚSES). Tato skutečnost má pozitivní vliv na stav životního prostředí a udržování jeho stability, aniž by přitom zásadně omezovala možnosti místního hospodářského rozvoje. Rozvojové záměry přesto mohou v individuálních případech narážet na odpor ze strany orgánů ochrany životního prostředí a ekologických organizací nebo na individuální zájmy jednotlivců.

S životním prostředím v obci bylo v dotazníkovém šetření spokojeno 68 % respondentů (viz obrázek č. 30). Životní prostředí v obci (zejména jeho krajinná složka) je podle mínění respondentů jednou z nejsilnějších stránek obce. Za nejvýznamnější problém v této oblasti respondenti označili kvalitu ovzduší, kterou zhoršuje zápach z areálu TOZOS spol. s r.o. Neméně významným zdrojem znečištění ovzduší jsou lokální topeniště a pálení zahradního odpadu. Dále respondenti zmiňovali neuspokojivý stav veřejné zeleně, hluk z dálnice, plošnou erozi, odpady v okolí cest a parkovišť a kvalitu povrchových vod zhoršovanou nedořešenou kanalizací v obci (viz přílohy č. 3 a 4).

Obrázek č. 30: Spokojenost s životním prostředím⁵⁶

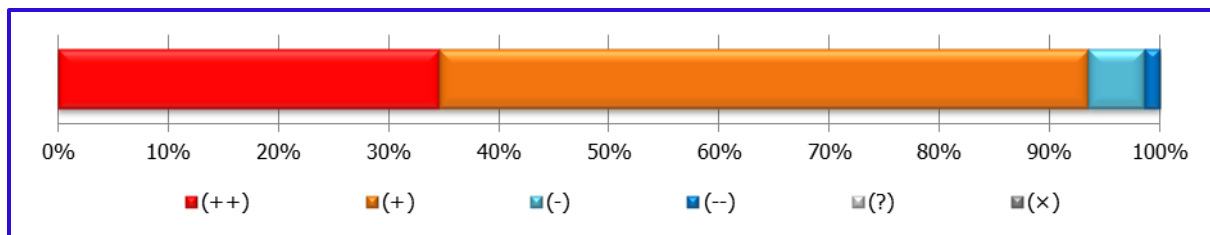

3.3.8 BEZPEČNOST

Bezpečnostní situaci v obci objektivně ovlivňují vlivy dané jejím venkovským charakterem a polohou v zázemí ostravsko-karvinské průmyslové aglomerace. Na jedné straně se zde vyskytují čistě venkovská bezpečnostní rizika, na druhé straně zde dochází k přelivům bezpečnostních rizik z okolních měst. Bezpečnostní situace v obci je celkově uspokojivá a nedochází zde k četnějšímu výskytu sociopatogenních jevů. Obec spadá do působnosti obvodního oddělení Policie České republiky v Hnojníku.

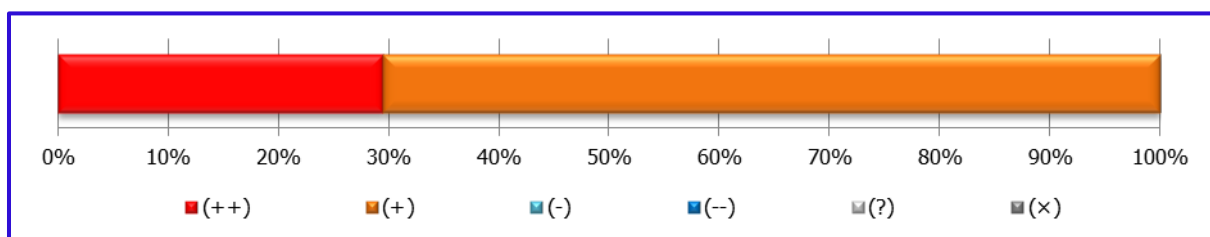
S bezpečností bylo v dotazníkovém šetření spokojeno 94 % respondentů (viz obrázek č. 31). Nejvýznamnějším bezpečnostním problémem Dolních Tošanovic je bezpečnost provozu na pozemních komunikacích, související jednak s nedostatečnou kontrolou dodržování dopravních předpisů, jednak s nedostatečně rozvinutými dopravně-bezpečnostními prvky. Řádově méně přispívají ke sníženému subjektivně vnímanému pocitu bezpečí jiná rizika (bezdomovci atp.; viz přílohy č. 3 a 4).

⁵⁶ Otázka: „Jste spokojen(a) s životním prostředím v obci?“ (++): velmi spokojen(a); (+): spíše spokojen(a); (-): spíše nespokojen(a); (--): velmi nespokojen(a); (?): nevím, nezajímám se; (x): bez odpovědi.

Obrázek č. 31: Spokojenost s bezpečností⁵⁷

3.3.9 INFORMOVANOST

Základem informovanosti na vesnici je v důsledku intenzivních sociálních interakcí ústní podání. Oficiální informace o dění v Dolních Tošanovicích jsou zprostředkovány různými kanály, z nichž k informovanosti občanů nejvíce přispívá zpravodaj obce Dolní Tošanovice, v druhé řadě pak zpravodaj Stonávka v tištěné podobě s přílohou a webové stránky obce. S informovaností o dění v obci bylo v dotazníkovém šetření spokojeno 100 % (sic!) respondentů (viz obrázek č. 32 a přílohy č. 3 a 4). Přes naprostou spokojenost respondentů lze předpokládat, že nedostatečná informovanost obyvatel obce je jednou z příčin jejich současných problémů a bariérou dalšího rozvoje v některých oblastech.

Obrázek č. 32: Spokojenost s informovaností⁵⁸

3.4 ÚZEMNÍ ROZVOJ

Na rozvoj obce působí řada aktérů s různými zájmy a kapacitami. V různých oblastech se zájmy jednotlivých aktérů protínají, v jiných se míjejí či působí navzájem protichůdně. Zájmy některých aktérů jsou explicitně formulovány v koncepčních dokumentech nejrůznějšího druhu, zaměření a působnosti. Zejména hierarchicky výše působící aktéři jejich prostřednictvím dosahují vlastních cílů vlastními prostředky a jejich využití je významnou příležitostí pro rozvoj obce.

3.4.1 AKTÉŘI

Trendem posledních dvou dekad je postupné zahušťování institucionálního prostředí rozvoje obce. Pouze část aktérů, kteří na rozvoj jejího území působí, zde však má sídlo nebo bydliště, zdaleka ne všichni z nich se podíleli na přípravě této strategie a pouze samospráva bude mít reálnou odpovědnost za její naplňování, kterou přebírá jejím schválením. Samospráva může společně s jinými aktéry zlepšit podmínky pro život obyvatel, podnikatelské prostředí i atraktivitu území, její zástupci si však musí být vědomi svých omezených kapacit, musí respektovat zájmy jiných aktérů a, kde je to jen trochu možné, hledat spolu s nimi odpovědi na současně i budoucí výzvy.

Mezi jednotlivými aktéry na lokální a regionální úrovni se postupem času rozvíjí atmosféra kreativní spolupráce, prostřednictvím níž lze snáze, synergickým spolupůsobením překonávat limity, dané omezenými vlastními

⁵⁷ Otázka: „Jste spokojen(a) s bezpečností v obci?“ (++): velmi spokojen(a); (+): spíše spokojen(a); (-): spíše nespokojen(a); (--) : velmi nespokojen(a); (?): nevím, nezajímám se; (x): bez odpovědi.

⁵⁸ Otázka: „Jste spokojen(a) s dostupností informací o dění v obci?“ (++): velmi spokojen(a); (+): spíše spokojen(a); (-): spíše nespokojen(a); (--) : velmi nespokojen(a); (?): nevím, nezajímám se; (x): bez odpovědi.

kapacitami jednotlivých aktérů. V naprosté většině případů vstupují tito aktéři do vzájemných interakcí v průběhu ad-hoc vyjednávání ohledně přípravy a realizace konkrétních rozvojových záměrů. O systematickém a dlouhodobém partnerství a komunitním řízení rozvoje však nelze zatím vůbec hovořit.

Komunikace a spolupráce mezi aktéry dosud zaostává za svými možnostmi. Jednotliví aktéři nedostatečně využívají dostupných příkladů dobré praxe a výsledků vědy a výzkumu, v důsledku čehož dochází k velmi pomalému pronikání inovací do praxe v hospodářství, ve veřejné správě i v neziskovém sektoru. Obec musí soustavně usilovat o zvyšování kvality vlastních lidských zdrojů, aby dokázala přejímat osvědčenou dobrou praxi, vyhýbat se slepým uličkám a přicházet s novými řešeními tam, kde je to zapotřebí.

Obec

Primárním nositelem odpovědnosti za tuto strategii je obec, která ze zákona pečuje o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů. Klíčovými faktory ovlivňujícími efektivitu výkonu jejích samosprávních funkcí jsou aktivita, stabilita a kapacity politického, řídicího a administrativního aparátu a objem a struktura zdrojů, s nimiž obec nakládá. Organizační zázemí obce je v důsledku toho omezené jak ve vztahu k legislativou daným povinnostem, tak k potřebám přípravy náročnějších rozvojových projektů nebo systematického strategického řízení. Nejvýznamnějšími projekty realizovanými v minulých letech byly dostavba multifunkční budovy s obecním úřadem, kulturním sálem, šatnou pro sportovce a knihovnou, rozšíření veřejného osvětlení v lokalitách Tošanůvky a Chechlůvka a vybudování relaxačního parčíku s dětským hřištěm.

V období let 2011–2015 dosahovaly průměrné roční příjmy Dolních Tošanovic více než 4 mil. Kč, z čehož necelých 65 % tvořily daňové příjmy. Přijaté dotace se na průměrných ročních příjmech podílely necelými 22 %, nedaňové příjmy více než 13 % a kapitálové méně než 1 % (viz tabulka č. 15 a tabulka č. 16). Zatímco daňové příjmy vytváří relativně stabilní základ obecního rozpočtu, závislý pouze na občasných (byť zásadních) změnách systému rozpočtového určení daní, za kritickou lze považovat závislost Dolních Tošanovic a jiných venkovských obcí na systému dotačního přerozdělování, jehož přínos pro obecní rozpočet je kromě aktivity samosprávy podmíněn obecním nastavením dotačních titulů a nevypočitatelným chováním institucí, jež dotační tituly spravují. Objem a skladba rozpočtu se výrazně proměňují v průběhu času.

Roční výdaje Dolních Tošanovic ve sledovaném období činily průměrně necelých 5 mil. Kč, jejich deficitní hospodaření však nelze hodnotit a priori negativně, především v kontextu v následujících skutečnostech (viz tabulka č. 15 a tabulka č. 17). Podíl kapitálových výdajů na celkových výdajích v letech 2011–2015 dosahoval téměř 33 % a jejich objem byl o 68 % vyšší ve srovnání s přijatými dotacemi.⁵⁹ U venkovských obcí lze přitom pozorovat kritickou závislost investičních výdajů na objemu přijatých dotací. Negativně lze (u venkovských obcí obecně) hodnotit vysoký podíl výdajů na veřejnou správu na celkových výdajích obecních rozpočtů, což svědčí mimo jiné o nákladnosti správy obce v podmínkách vymezených současnou legislativou a samosprávním působením.

Tabulka č. 15: Hospodaření obce⁶⁰

Obec	Příjmy	Výdaje	Saldo
Dolní Tošanovice	4 382,932	4 863,275	-480,343
Kaňovice	3 048,773	2 008,163	1 040,610
Pazderna	4 254,240	3 140,096	1 114,144
Žermanice	3 432,285	2 818,427	613,858

Tabulka č. 16: Příjmy obecního rozpočtu⁶¹

Obec	Daňové	Nedaňové	Kapitálové	Transfery
Dolní Tošanovice	2 835,632	584,032	10,532	952,736
Kaňovice	2 421,537	245,275	0,000	381,962
Pazderna	2 667,163	419,939	7,000	1 160,138
Žermanice	2 645,866	397,859	0,568	387,992

⁵⁹ V absolutních číslech i relativně jsou Dolní Tošanovice investičně výrazně aktivnější než referenční obce.

⁶⁰ V tisících Kč. Průměr za roky 2011–2015 (ročně). Zdroj: MF 2016.

⁶¹ V tisících Kč. Průměr za roky 2011–2015 (ročně). Zdroj: MF 2016.

Tabulka č. 17: Výdaje obecního rozpočtu⁶²

Obec	Běžné	Kapitálové
Dolní Tošanovice	3 261,322	1 601,953
Kaňovice	1 760,460	247,702
Pazderna	2 255,821	884,275
Žermanice	2 044,712	773,715

Obec disponuje značným majetkem (objekty občanské vybavenosti, plochy komunikací a veřejných prostranství atd.), jehož provoz, údržba a modernizace jsou finančně a organizačně velmi náročné. Nejvýznamnějšími položkami majetku obce jsou vodovodní řád, budovy č. p. 121 (multifunkční budova s obecním úřadem) a č. p. 22 (bývalá škola; viz obrázek č. 33) a místní komunikace. Úhrnná hodnota stálých aktiv k 31. prosinci 2015 dosahovala necelých 24 mil. Kč.⁶³ Ve srovnání s hodnotou těchto aktiv k 1. lednu 2011, tj. na počátku sledovaného období let 2011–2015, byla tato hodnota o téměř 25 % vyšší. Úměrně nedávné investiční aktivity obce její objem stálých aktiv sedmkrát převyšuje hodnotu běžných (daňových a nedaňových) příjmů obecního rozpočtu (viz tabulka č. 18).

Obrázek č. 33: Budova bývalé školy

Tabulka č. 18: Majetek obce⁶⁴

Obec	SA	PS / KS	SA / BP
Dolní Tošanovice	23 922,004	24,95 %	7,00
Kaňovice	2 975,830	-16,36 %	1,12
Pazderna	10 140,053	-25,40 %	3,28
Žermanice	9 401,718	-36,95 %	3,09

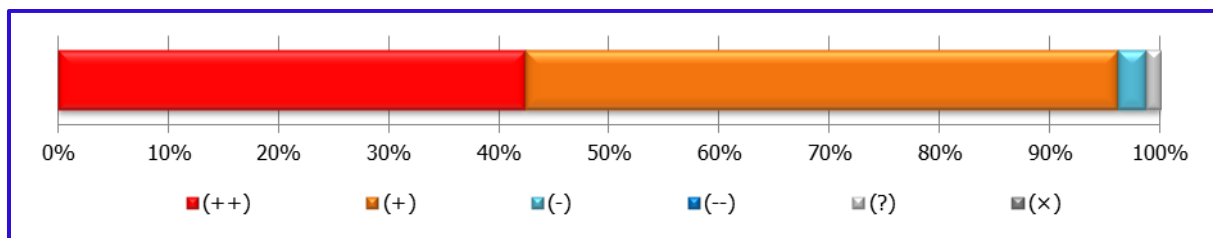
⁶² V tisících Kč. Průměr za roky 2011–2015 (ročně). Zdroj: MF 2016.

⁶³ Hodnota stálých aktiv Dolních Tošanovic je vyšší než hodnota stálých aktiv všech tří referenčních obcí dohromady.

⁶⁴ SA je objem stálých aktiv k 31. prosinci 2015 v tisících Kč, PS / KS je relativní hodnota změny objemu stálých aktiv v mezidobí od 1. ledna 2011 do 31. prosince 2015, SA / BP je poměr mezi objemem stálých aktiv a objemem průměrných běžných příjmů v letech 2011–2015. Zdroj: MF 2016.

Se službami svého obecního úřadu bylo v dotazníkovém šetření spokojeno 96 % respondentů (viz obrázek č. 34). Výhrady k jeho fungování se týkaly pouze dostupnosti zástupců obce na telefonu, což lze přičíst faktu, že starosta vykonává svou funkci jako neuvolněný (viz přílohy č. 3 a 4).

Obrázek č. 34: Spokojenost s obecním úřadem⁶⁵

Sdružení obcí povodí Stonávky

Dolní Tošanovice jsou členem Sdružení obcí povodí Stonávky. Kromě nich je členem tohoto svazku dalších devět obcí.⁶⁶ Sdružení bylo založeno roku 1999 jako víceúčelový dobrovolný svazek obcí za účelem „spolupráce a ochrany zájmů zúčastněných obcí, zejména ve vztahu ke státní správě, ale i ve všech oblastech veřejného zájmu v duchu demokratických tradic našeho státu.“ Předmětem jeho činnosti je spolupráce „v oblasti rozvoje komunální sféry, cestovního ruchu i ve všech ostatních oblastech působení obcí, a to na bázi vzájemně výhodné a nezištné spolupráce členů sdružení.“ Členské obce sdružení dále spolupracují v případě nepředvídatelných mimořádných událostí a vystupují společně navenek, zejména v oblasti kultury, sportu, rozvoje cestovního ruchu a ochrany životního prostředí. Orgány svazku obcí jsou sněm starostů, předseda a místopředseda sdružení.⁶⁷

Kapacitní omezení na straně obce by mohla být (ale nejsou, přinejmenším ne dostatečně) kompenzována aktivitami svazku obcí. Byť má svazek obcí sdílený administrativní aparát (společnost STONAX, o.p.s.), přípravu a realizaci náročnějších společných projektů zabezpečuje outsourcingem. Systematická spolupráce je aktuálně na poměrně nízké úrovni, o čemž svědčí rozhodnutí jednotlivých obcí strategicky plánovat po své vlastní ose.⁶⁸ Jádrem společných aktivit se koncentruje především do oblasti společenských, kulturních a sportovních akcí, vydávání společného mikroregionálního zpravodaje Stonávka, společné propagace a řešení operativních úkolů spojených s běžným fungováním obcí.

Svazek je financován prostřednictvím příspěvků členských obcí a dotací na realizaci společných projektů a vlastního chodu. Ve srovnání s rozpočty jednotlivých obcí jsou běžné finanční zdroje mikroregionu zanedbatelné,⁶⁹ tím spíše, když velká část ročního rozpočtu kryje náklady společného administrativního aparátu a zpravodaje. Ve vztahu k potřebám rozvoje území a k přípravě a realizaci společných projektů je nutné zabezpečovat dodatečné financování z příspěvků členských obcí nebo z dotačních zdrojů (viz tabulka č. 19).

Tabulka č. 19: Hospodaření svazku obcí⁷⁰

Svazek obcí	Příjmy	Výdaje	Saldo
Sdružení obcí povodí Stonávky	6 640,468	6 178,632	461,836

Sdružení obcí povodí Stonávky v minulých letech realizovalo několik rozsahem náročných projektů, jejichž výstupem byla např. protipovodňová opatření nebo investiční podpora kompostování. Systémy protipovodňových opatření v Třanovicích, Stríteži a Řece představují nejvýznamnější položky majetku svazku, jehož úhrnná hodnota⁷¹ k 31. prosinci 2015 činila téměř 14 mil. Kč. V průběhu let 2011–2015 svazek obcí prostřednictvím nejvýznamnějších projektů svůj majetek navýšil o 164 %.⁷²

⁶⁵ Otázka: „Jste spokojen(a) se službami obecního úřadu?“ (++): velmi spokojen(a); (+): spíše spokojen(a); (-): spíše nespokojen(a); (--): velmi nespokojen(a); (?): nevím, nezajímám se; (x): bez odpovědi.

⁶⁶ Hnojník, Horní Tošanovice, Komorní Lhotka, Ropice, Řeka, Smilovice, Strítež, Třanovice a Vělopolí.

⁶⁷ SOPS 1999a.

⁶⁸ Platnost druhého společného strategického plánu (SOPS 2007) končí v roce 2017.

⁶⁹ V letech 2011–2015 běžné příjmy jen o málo převyšovaly 1 mil. Kč.

⁷⁰ V tisících Kč. Průměr za roky 2011–2015 (ročně). Zdroj: MF 2016.

⁷¹ Stálá aktiva.

⁷² MF 2016.

MAS Pobeskydí

Dolní Tošanovice se nachází na území působnosti místní akční skupiny⁷³ Pobeskydí. Kromě Dolních Tošanovic toto území zahrnuje území dalších 42 obcí. MAS sdružuje na bázi mezisektorového partnerství celkem 34 členů a jejími orgány jsou valná hromada, programový výbor, výběrová komise a kontrolní komise. Dolní Tošanovice samotné nejsou členem MAS, zájmy obce zde však reprezentuje Sdružení obcí povodí Stonávky a následující organizace se sídlem či působností v Dolních Tošanovicích:

- Tělovýchovná jednota Tošanovice,
- TOZOS spol. s r.o.⁷⁴

MAS Pobeskydí reprezentuje na principech metody LEADER místní partnerství, formuluje strategii rozvoje celého území a jejím prostřednictvím podporuje přípravu a realizaci rozvojových projektů, které jsou v souladu s jejími cíli. MAS Pobeskydí je etablovanou organizací, která v oboru působí od roku 2004 a se svými strategiemi uspěla ve všech programech typu LEADER, jichž se mohla zúčastnit. V období let 2007–2013 podpořila dva projekty realizované v Dolních Tošanovicích⁷⁵ částkou, která přepočtena na roční průměr přesahuje 371 tis. Kč.⁷⁶ Přípravu a realizaci dalších projektů, které jsou realizovány mimo rámce programů typu LEADER, MAS podporuje svými poradenskými službami. Součástí jejích aktivit je také přednášková a publikační činnost zaměřená na problematiku rozvoje venkova.

Ostatní místní a regionální aktéři

Kromě samosprávy, svazku obcí a MAS Pobeskydí se na současně podobě a budoucím směřování obce výrazně podílí nesčetné podnikatelské a neziskové subjekty, spolky, domácnosti a agilní jednotlivci. Jejich zástupci se podíleli na přípravě společného strategického plánu, a ačkoli nenesou přímou odpovědnost za jeho implementaci, mohou k jeho naplnění výraznou mírou přispět svými individuálními aktivitami nebo z titulu svých produkčních, spotřebitelských, zaměstnavatelských a mnoha dalších funkcí. Reálný přínos těchto aktérů k naplňování společného strategického plánu je z principu nepředvídatelný, svými kapacitami však mnohonásobně převyšují potenciál samosprávy, svazku obcí i MAS Pobeskydí.

V posledních dekádách se prohlubuje deficit občanské participace ve veřejném životě. Stagnuje či se dokonce snižuje počet občanů, kteří vyvíjejí aktivity ve prospěch nejen svůj, ale též svého okolí. Neklesá, či dokonce roste počet obyvatel, kteří nemají povědomí o fungování samosprávy a jejích kapacitách a možnostech, zato mají vůči ní nerealistická očekávání. V důsledku nenaplněných očekávání se apatie pasivní většiny občanů prohlubuje a může narůstat také jejich nespokojenost. Absence ocenění může demotivovat aktivní obyvatele od dalších aktivit. Lidský a sociální kapitál vycházející z prostředí místních obyvatel je přitom zásadním faktorem dalšího rozvoje obce.

Aktéři vyšších hierarchických úrovní

Kromě lokálních a mikroregionálních aktérů, ovlivňujících obec zevnitř, působí na její rozvoj také řada vnějších aktérů různých hierarchických úrovní a zájmů. Na jedné straně jde o aktéry veřejného, soukromého podnikatelského a neziskového sektoru, kteří do regionu lokalizují své aktivity, na druhé straně o hierarchicky vyšší aktéry veřejné sféry, kteří prostřednictvím svých politik rozvoj obce (stejně jako jiných území) přímo nebo nepřímo podporují či jinak ovlivňují. Hierarchicky nejbližšími aktéry jsou zejména statutární město Frýdek-Místek,⁷⁷ Moravskoslezský kraj a (Euro)Region Beskydy. Na vyšších úrovních hierarchie se jedná především o Českou republiku, jednotlivá ministerstva a jim podřízené organizace, Svaz měst a obcí České republiky, Spolek pro obnovu venkova ČR, Národní síť Místních akčních skupin České republiky a další organizace. Klíčovým aktérem současného rozvoje obce je Evropská unie.

Tyto instituce definují koncepční rámce vlastních politik a vytvářejí finanční a nefinanční nástroje jejich uplatňování, jejichž využití ve prospěch rozvoje obce je jedním z účelů strategického plánu. Nutno připomenout, že územní působnost těchto institucí zahrnuje nejen Dolní Tošanovice a jejich aktivity mohou mít na rozvoj obce nejen pozitivní, ale i negativní dopady. Schopnost využít příležitosti a odvrátit ohrožení, které z působení těchto vnějších aktérů vyplývají, je jednou z podmínek úspěšné implementace strategického plánu. Vyžaduje od místních organizací a jednotlivců jednotu v klíkových a ofenzivní postup v každodenních otázkách a schopnost přicházet se smysluplnými projekty, které obstojí v konkurenci jiných území. Nepřehledná struktura a působnost jednotlivých aktérů a systémů vnější podpory značně komplikují běžný život a rozvoj území nejen v Dolních Tošanovicích. Ačkoli tato

⁷³ Dále jen „MAS“.

⁷⁴ MAS Pobeskydí 2016b.

⁷⁵ Jeden obecní, jeden společnosti TOZOS spol. s r. o.

⁷⁶ MAS Pobeskydí 2016a.

⁷⁷ Územně příslušná obec s rozšířenou působností.

situace snižuje efektivitu úsilí místních a regionálních aktérů, je z pragmatického hlediska faktem, který je nutné přijmout a přizpůsobit se mu, především proto, že rozvoj obce byl a bude na vnějších zdrojích kriticky závislý.

3.4.2 KONCEPČNÍ RÁMCE

Rozvoj obce a jejího okolí je koncepčně ukotven v řadě strategických a územně-plánovacích dokumentů s působností na místní, mikroregionální a regionální úrovni a na vyšších hierarchických úrovních. Při zpracování strategického plánu byly tyto rámce v maximální možné míře respektovány. Hierarchicky nižší koncepce strategický plán zastřešuje, hierarchicky vyšší koncepce adaptuje do specifických podmínek obce, vytvářejíc tak vnitřně soudržný podklad pro rozhodování. Je nerealné podat bližší přehled zaměření jednotlivých dokumentů a vazeb ke strategickému plánu. Při extrémně zahuštěném vnějším institucionálním prostředí rozvoje obce a přemíře strategií, plánů a koncepcí různého zaměření, by jejich pouhý výčet překračoval rozsah zbytku tohoto dokumentu.

Z mnoha desítek strategických a územně-plánovacích dokumentů, které byly vzaty v úvahu při přípravě tohoto strategického plánu, lze zmínit následující:

- Koncepční rámce strategického řízení:
 - strategie regionálního rozvoje České republiky,⁷⁸
 - národní strategický plán rozvoje venkova České republiky,⁷⁹
 - další sektorové strategie, plány a koncepce vlády České republiky a jednotlivých ministerstev,
 - strategie rozvoje Moravskoslezského kraje,⁸⁰
 - další sektorové strategie, plány a koncepce Moravskoslezského kraje,
 - strategie MAS Pobeskydí,⁸¹
 - strategie mikroregionu obcí povodí Stonávky,⁸²
 - plán strategického rozvoje obce.⁸³
- Koncepční rámce územního plánování:
 - politika územního rozvoje České republiky,⁸⁴
 - zásady územního rozvoje Moravskoslezského kraje,⁸⁵
 - územní plán obce.⁸⁶

3.4.3 RÁMCE VNĚJŠÍ PODPORY

Aktéři vyšších hierarchických úrovní ovlivňují Dolní Tošanovice uplatňováním vlastních politik definovaných ve svých strategiích, plánech a koncepcích prostřednictvím přímé lokalizace vlastních aktivit a prostřednictvím vytváření finančních a nefinančních nástrojů podpory rozvojových projektů připravovaných a realizovaných místními aktéry. Význam těchto nástrojů pro obec je zásadní. Rozvojové záměry často bývají připravovány a realizovány bez respektu k názorům místních obyvatel a samospráv. Mnoho organizací i jednotlivců je kriticky závislých na externích finančních tocích, a to nejen z pohledu přípravy a realizace rozvojových projektů, ale i z pohledu udržení vlastní běžné činnosti. Změna této situace je za stávajících podmínek nerealná.

Po roce 2004 výrazně vzrostl význam finančních nástrojů regionální, zemědělské a dalších politik Evropské unie,⁸⁷ které v současnosti výrazně zastiňují programy vlády České republiky, jednotlivých ministerstev a jim podřízených organizací. Řadu nejrůzněji zaměřených vlastních dotačních titulů každoročně vyhlašuje ve své samostatné působnosti Moravskoslezský kraj. Především neziskové organizace mohou na svou činnost čerpat prostředky poskytované četnými nadačními a jinými fondy.

Čerpání externích finančních zdrojů komplikuje nepřehledná a často se měnící struktura dotačních titulů a značná administrativní náročnost přípravy a realizace rozvojových projektů, neúměrná odborným kapacitám značné části

⁷⁸ Vláda ČR 2013.

⁷⁹ Vláda ČR 2006.

⁸⁰ Moravskoslezský kraj 2012.

⁸¹ MAS Pobeskydí 2007a, b, 2015.

⁸² SOPS 1999b, 2007.

⁸³ Obec Dolní Tošanovice 2009.

⁸⁴ Vláda ČR 2008.

⁸⁵ Moravskoslezský kraj 2010.

⁸⁶ Obec Dolní Tošanovice 2010.

⁸⁷ Viz Vláda ČR 2015a, b, c, d, e, f, g, Vláda SR 2015.

potenciálních příjemců dotací a často vlastní náročnosti projektů samotných. V důsledku toho vznikla a nadále se prohlubuje závislost rozvoje území na poskytovatelích poradenských služeb, což přípravu a realizaci rozvojových projektů neúměrně prodražuje.

4 SWOT ANALÝZA

Následující silné a slabé stránky, příležitosti a ohrožení rozvoje Dolních Tošanovic byly formulovány na základě profilu území a jsou seřazeny sestupně v pořadí podle významnosti, kterou jednotlivým bodům přiřadili členové pracovní skupiny.

Tabulka č. 20: SWOT analýza

Silné stránky
• Strategicky výhodná poloha a relativně dobrá dostupnost. Blízkost měst a Beskyd, hlavních dopravních tahů a hranic s Polskem a Slovenskem. Uspokojivá dopravní obslužnost. • Stabilní ekonomická situace. Relativně nízká nezaměstnanost. • Uspokojivá základní občanská vybavenost. • Hustá síť dopravní infrastruktury. • Malý výskyt sociopatogenních jevů. • Dosud relativně zachovalé mezilidské vztahy. Fungující tradiční sociální instituce a sounáležitost mezi obyvateli. Činorodost neaktivnějších obyvatel. Spolková činnost. • Atraktivní a pestrá kulturní krajina s relativně zachovalým životním prostředím. Postupná revitalizace a regenerace jejich původním využitím negativně dotčených součástí. • Dostatečný potenciál půdy pro zemědělství a lesnictví. • Bohatství kulturního dědictví a tradic. Uspokojivé základní společenské, kulturní a sportovní vyžití. • Dostatek volných ploch a objektů pro investiční činnost.
Slabé stránky
• Chronický nedostatek kapitálu v hospodářství, ve veřejné správě i v neziskovém sektoru. Kritická závislost řady subjektů na dotacích. • Existence lokalit se zhoršeným stavem životního prostředí. Špatný stav ovzduší, především v zimě. TOZOS a jeho „příspěvek“ ke kvalitě životního prostředí v obci. Zanedbané a z jiných důvodů nevzhledné plochy a objekty v intra- i extravilánu. Hluk. Znečištění povrchových vod. Plánovaná výstavba průmyslové zóny v Horních Tošanovicích. • Omezená nabídka společenských, kulturních a sportovních akcí, jednorázově i průběžně probíhajících. Omezený zájem o stávající akce ze strany obyvatel. • Nedostatečně rozvinutá síť a špatný technický stav pozemních komunikací. Chybějící chodníky, cyklostezky a odpočinkové trasy. Špatný povrch stávajících silnic a chodníků. Nedostatečné parkovací kapacity. Neuralgické body dopravní sítě. Konflikty mezi „lehkou“ a „těžkou“ dopravou. • Nedostatečně rozvinutá a využitá volnočasová infrastruktura. Nedostatek a špatný technický stav stávajících veřejných prostor a ploch pro setkávání, sportovních a dětských hřišť. • Existence lokalit se zhoršenou bezpečností provozu na pozemních komunikacích. Překračování maximální povolené rychlosti a její limit v místech vysokého pohybu chodců. Nedostatečně rozvinutá dopravně-bezpečnostní infrastruktura. Nedostatečná kontrola a sankce. • Nedostatečné odborné a organizační kapacity pro přípravu a realizaci rozvojových strategií a projektů. Závislost rozvoje území na poradenských službách. • Nízká úroveň vybavení sítěmi technické infrastruktury. Vysoké náklady na jejich pořízení, provoz a údržbu. Nedostatečné pokrytí obce sítí splaškové kanalizace. Specifické deficity v odpadovém hospodářství. • Nedostatečně rozvinutá spolupráce a špatná komunikace mezi aktéry rozvoje území. Nedostatečně využitý potenciál meziobecní spolupráce. Špatná komunikace a konflikty mezi aktéry. Nízká míra participace občanů na rozhodování. • Omezená nabídka mimoškolního vzdělávání a výchovy pro děti a vzdělávání pro dospělé. Omezený zájem o stávající akce. • Nedostatečná vybavenost veřejných prostor mobiliářem v intra- i extravilánu. • Nedostatečné operativní zázemí jednotky sboru dobrovolných hasičů. Nedostatečná kapacita a stav hasičské zbrojnice a techniky. • Špatný technický stav některých budov v majetku obce,⁸⁸ jejich nízká užitná hodnota a vysoká náročnost jejich provozu, údržby a modernizace. • Vysoký podíl intenzivního zemědělství v ekonomicky i environmentálně méně příhodných podmínkách. • Nedostatečně rozvinuté sociální a kvazisociální služby. Nepřípravenost území na demografické stárnutí. • Omezená nabídka specializovaného maloobchodu, služeb a stravování. Nedostatečná (koupěschopná a koupěochotná) poptávka. • Nedostatečná informovanost občanů v řadě oblastí. • Specifické zdroje pocitu ohrožení. Drobná kriminalita. • Nedostatečně rozvinuté zdravotnické služby. • Nevyřešené nebo nepřehledné majetkové vztahy k řadě objektů a ploch. Převažující nájemní vztahy k půdě.

⁸⁸ Jinde nezmíněných.

Slabé stránky	
• Specifické problémy na trhu práce. Negativní struktura nezaměstnanosti a nedostatek pracovních příležitostí pro kvalifikované specializované pracovní síly nebo osoby se znevýhodněním na jedné straně. Nedostatek kvalifikovaných a motivovaných pracovních sil pro rozvoj hospodářství v odvětvích s vyšší přidanou hodnotou. • Nedostatečné využívání příkladů dobré praxe a výsledků vědy a výzkumu. Pomalý postup zavádění inovací v hospodářství, ve veřejné správě i v neziskovém sektoru. • Snížená retenční schopnost krajiny. Plošná eroze. • Nízká rentabilita a přidaná hodnota místního hospodářství. Jeho struktura, nízká produktivita práce a mnohdy zastaralé technické a technologické vybavení.	
Příležitosti	
• Zájem o zdravý životní styl, kvalitní a bezpečné potraviny a o místní produkty. • Rostoucí zájem společnosti o ochranu životního prostředí a krajiny. • Zájem o aktivní trávení volného času. • Existence zdrojů informací o příkladech dobré praxe v oblasti rozvoje venkova. • Probíhající a plánované investice do dopravní a technické infrastruktury ze strany veřejného sektoru a investice soukromého podnikatelského sektoru. • Zájem o alternativní funkce zemědělství a mimoprodukční funkce lesa. • Poptávka po zavádění alternativních zdrojů energií. • Existence systémů podpory rozvojových projektů a strategií. • Zájem o bydlení na venkově v zázemí měst ze strany solventních rodin s malými dětmi. • Oživení a měnící se struktura národního a regionálního hospodářství. • Zájem návštěvníků a turistů o domácí destinace. • Pokračující evropská integrace. Odstraňování bariér spojených s existencí státních hranic.	
Ohrožení	
• Slabá pozice venkova v systému řízení státu, nestabilita tohoto systému, nedostatek finančních zdrojů na podporu rozvoje venkova a konkurence jiných regionů při usilování o jejich získání. • Upadající mezilidské vztahy a soudržnost obyvatel. Narůstající apatie ve vztahu k životu obce. Negativní změny životního stylu obyvatel. Mění se role rodiny a tradičních sociálních institucí. Neshody mezi různými skupinami obyvatel. • Demografické stárnutí obyvatel. Pokles životní úrovně osob závislých na péči druhých. • Negativní změny rozpočtového určení daní. • Migrace mladých, kvalifikovaných a jinak perspektivních obyvatel do měst. • Ztráta ekonomické konkurenceschopnosti a výkonnosti regionu a státu. • Pokračování procesu ekonomické a kulturní globalizace. Oslabování lokálních sociálních a ekonomických vazeb a prohlubování závislosti regionu na vnějších zdrojích. • Konkurence sítě maloobchodu, komerčních služeb a stravování v okolí. • Konflikty rozvojových záměrů s místními zájmy, s požadavky na udržitelný rozvoj obcí a ochranu přírody a krajiny nebo s individuálními zájmy jednotlivců a jejich organizací. • Krajinářsky, urbanisticky a architektonicky nekoncepční nová výstavba. • Legislativní, administrativní a normativní bariéry. Nevhodně nastavený právní a administrativní systém a systém technických norem. • Pronikání a šíření invazních druhů rostlin a živočichů. • Snížování podílu trvale bydlících obyvatel. • Klimatické změny a mimořádné projevy počasí (povodně, orkány, extrémní teploty, sucho). • Konkurence sítě zdravotnických, sociálních a vzdělávacích služeb v okolí. • Komplikovanost, nepřehlednost a nestabilita vnějšího institucionálního prostředí a rámců vnější podpory.	

5 VIZE

Vize představuje zhmotnění představ místních aktérů o budoucí podobě obce. Její jádro svou platností přesahuje období působnosti jednoho strategického plánu a je svým způsobem nadčasové. Následující vize proto vychází z vizí daných předchozími strategickými plány rozvoje mikroregionu obcí povodí Stonávky⁸⁹ a jemně je adaptuje do podmínek Dolních Tošanovic s ohledem na jejich aktuální rozvojové výzvy.

Strategie rozvoje Dolních Tošanovic je založena na myšlence udržitelného harmonického rozvoje. Princip dlouhodobé udržitelnosti odkazuje na vztah mezi předchozími generacemi, jejichž odkaz je vepsán do krajiny a do paměti místních obyvatel, současnou generací a budoucími generacemi, které v této krajině jednou budou žít, vychovávat své děti, pracovat a trávit volný čas. Princip harmonie klade důraz na vyváženost aktivit s ohledem na různorodé zájmy místních obyvatel a dalších významných aktérů rozvoje obce. V souladu s těmito principy budou místní usilovat o postupné evoluční změny a bránit zásadním revolučním zvrátům dosavadního vývoje území. Obec si zachová prostředí a styl vesnického života, pokud nebyl historií narušen, a budou zde obnoveny ty jeho prvky, které minulost narušila a které stojí za obnovu; obojí adekvátně podmínkám třetího tisíciletí v Evropě při akceptování zdejších specifik a vůle občanů, kteří zde žijí a budou žít.

Dolní Tošanovice budou příjemným místem pro život všech současných i budoucích obyvatel, kteří budou svým dílem přispívat k jejich rozvoji. Život na venkově bude plnohodnotnou, zdravou a bezpečnou alternativou životu ve městech, čerpající z kvalitního životního prostředí, silných mezilidských vztahů a možnosti všestranného uplatnění obyvatel v práci i ve volném čase. Pro návštěvníky budou přitažlivé a pohostinné. Místní společenství bude oceňovat aktivní jednotlivce, bude solidární se slabými a nesmlouvavé ke každému, kdo bude narušovat jeho pokojné soužití.

Dolní Tošanovice budou obcí, ve které budou hospodářství a zaměstnanost založeny na stabilních základech především jejich vnitřních potenciálů: tvořivosti, podnikavosti, vzdělání, sebevědomí a odpovědnosti místních obyvatel a firem. Rozvoj podnikání bude v maximální možné míře respektovat zájmy životního prostředí a životních podmínek místních obyvatel. Jejich přesvědčení a vůle budou založeny na principu důvěry ve vlastní síly, možnosti a schopnosti, jejichž uplatnění v podnikatelském prostředí obce bude racionálním zdrojem dobré životní úrovně každého jednotlivce, ať bude v pozici zaměstnavatele nebo zaměstnance.

Dolní Tošanovice zůstanou krásnou obcí, jejíž přírodní a kulturní hodnoty budou šetrně využity a kultivovány pro zajištění životních podmínek a obživy obyvatel. Příroda nebude chráněna „před“ člověkem, ale „pro“ člověka. Bude hodnotou, jejíž udržování není „pouze“ správné, ale v mnoha ohledech výhodné a racionální. Každý pozemek a každá budova budou mít svého vlastníka, který je bude užívat nebo alespoň udržovat k prospěchu svému i obecnímu. Každý vlastník nemovitého majetku bude moci být oprávněně hrdý na to, že právě jeho majetek je jeho zásluhou ozdobou obce. Bude společensky a občansky neúnosné vlastnit zanedbaný majetek.

Osud obce bude pevně v rukou místních aktérů, kteří si budou vědomi svých možností a omezení a svého postavení v širší regionální, národní i globální komunitě, již budou integrální, a přesto svébytnou a sebevědomou součástí. Rozvoj obce bude založen na potenciálu místních zdrojů, především lidských. Tyto zdroje budou systematicky kultivovány a šetrně využívány. Každý jednatel bude přesvědčen o tom, že naplňování této vize je přínosem a slouží k prospěchu jemu samotnému a jeho okolí. Různorodost zájmů jednotlivců a organizací bude považována za bohatství obce a bude racionálně využívána ve prospěch jejího rozvoje. Jednotliví aktéři se budou i přes rozdílná poslání, vize a cíle respektovat a budou schopni vzájemně komunikovat a dosahovat kompromisů, ne-li konsensů v potenciálně konfliktních oblastech.

**Dolní Tošanovice budou příjemným místem pro život, práci i odpočinek každému,
kdo o to bude stát.**

...

Nejen těm, kteří věří, že jsou takové už dnes.

⁸⁹ SOPS 1999b, 2007.

6 STRATEGICKÉ CÍLE

Prostřednictvím strategických cílů se obecně formulovaná vize transformuje do konkrétních výsledků. Vzhledem k tomu, že je prakticky nemožné měřit komplexní problematiku rozvoje území, je strategická metrika založena na spokojenosti obyvatel s životními podmínkami v obci. Výchozí základnou pro hodnocení spokojenosti jsou výsledky dotazníkového šetření, které bylo realizováno v souvislosti s přípravou tohoto strategického plánu.⁹⁰

Strategickým cílem rozvoje Dolních Tošanovic je udržet spokojenost s celkovými životními podmínkami přinejmenším na stávajících hodnotách a zvýšit spokojenost v prioritně definovaných oblastech; obojí k datu ukončení platnosti tohoto strategického plánu. Těchto cílů bude dosaženo odstraňováním nejvýraznějších příčin nespokojenosti.

Výchozí a cílové hodnoty indikátorů spokojenosti s životními podmínkami v Dolních Tošanovicích uvádí následující tabulka. Prioritní oblasti rozvoje obce⁹¹ jsou v tabulce barevně zvýrazněny.

Tabulka č. 21: Strategické cíle

Oblast	Výchozí hodnota	Cílová hodnota
Ekonomická situace	0,81	0,81
Obchod, služby, stravování	1,21	1,21
Dopravní infrastruktura	0,43	0,53
Veřejná doprava a dopravní obslužnost	1,34	1,34
Zdravotnictví	0,59	0,59
Sociální služby (v užším slova smyslu)	0,56	0,56
Vzdělávání a výchova	0,36	0,36
Volnočasová infrastruktura	0,97	1,07
Volnočasové akce	1,21	1,31
Technická infrastruktura	0,54	0,64
Životní prostředí	0,52	0,62
Bezpečnost	1,21	1,31
Informovanost	1,29	1,29
Obecní úřad	1,38	1,38
Celkem	0,92	0,92

⁹⁰ Respondenti mohli na otázky typu: „Jste spokojen(a) s dostupností informací o dění v obci?“ odpovídat na škále „Velmi spokojen(a)“ – „Spíše spokojen(a)“ – „Spíše nespokojen(a)“ – „Velmi nespokojen(a)“. Tomuto hodnocení byly přiřazeny známky v intervalu 2 až –2. Výsledné skóre spokojenosti s danou oblastí i s celkovými životními podmínkami bylo získáno průměrem těchto známek. Může tudíž nabývat hodnot v intervalu 2 (všichni respondenti velmi spokojeni) až –2 (všichni respondenti velmi nespokojeni). Odpovědi „Nevím, nezajímám se“ nebyly do výpočtu zahrnuty. Celková spokojenost je průměrem dílčích hodnot spokojenosti.

⁹¹ Tyto oblasti jsou definovány průmětem priorit (viz kapitola č. 8) do oblastí, na něž se zaměřovalo dotazníkové šetření.

7 PROBLÉMOVÉ OKRUHY

Strategie se zaměřuje na tři principiálně rovnocenné problémové okruhy, členěné dále na oblasti. Takto definovaná struktura vytváří prázdný prostor potenciálního působení strategie, do něhož jsou řazena konkrétní opatření (viz kapitola č. 9).

Obrázek č. 35: Problémové okruhy

Problémový okruh **Společnost** je definován ekonomickými i neekonomickými interakcemi místního společenství a materiálními podmínkami jeho působení v následujících oblastech:

- hospodářství a trh práce,
- zdravotnictví,
- sociální infrastruktura a služby,
- vzdělávání a výchova,
- volný čas,
- bydlení,
- bezpečnost,
- ostatní sociální infrastruktura a služby.

Problémový okruh **Životní prostředí a infrastruktura** se odvíjí od přírodního prostředí obce a infrastruktury, jejímž prostřednictvím se formují vzájemné vztahy mezi ním a místním společenstvím. Sestává z následujících oblastí:

- doprava,
- ovzduší,
- voda,
- odpady,
- krajina vnitřní a vnější.

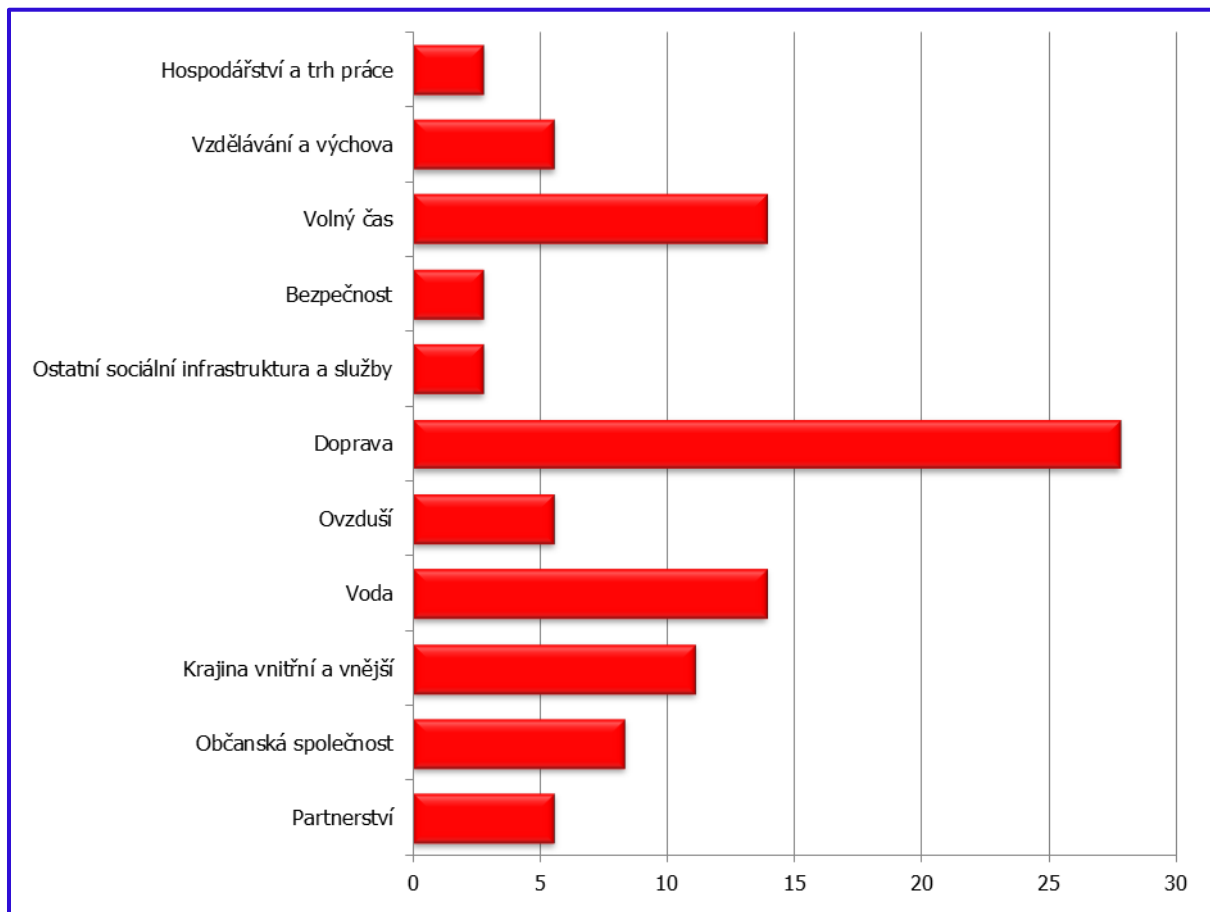
Problémový okruh **Územní rozvoj** se zaměřuje na vytváření podmínek pro celkový rozvoj obce v oblastech:

- informovanost,
- občanská společnost,
- partnerství,
- řízení.

8 PRIORITY

Priority rozvoje vymezují problémové oblasti, na něž bude přednostně soustředěno úsilí a zdroje⁹² obce a dalších aktérů, kteří přijali tento strategický plán za vlastní. Vyplynuly z jednání pracovní skupiny a graficky je znázorňuje následující graf (obrázek č. 36).

Obrázek č. 36: Priority⁹³

Nejvýznamnějšími prioritami rozvoje Dolních Tošanovic jsou:⁹⁴

- doprava (viz kapitola č. 9.2.1),
- volný čas (viz kapitola č. 9.1.5),
- voda (viz kapitola č. 9.2.3),
- krajina vnitřní a vnější (viz kapitola č. 9.2.5).

V pořadí následují: občanská společnost, vzdělávání a výchova, ovzduší, partnerství, hospodářství a trh práce, bezpečnost a ostatní sociální infrastruktura a služby.

⁹² Aniž by přitom byly zcela puštěny ze zřetele potřeby „neprioritních“ oblastí.

⁹³ Souhrn všech priorit činí 100 %.

⁹⁴ Oblasti s prioritou ≥ 10 %. Řazeno podle významu sestupně.

9 OPATŘENÍ

Struktura problémových okruhů a oblastí definovaná v kapitole č. 7 je naplněna opatřeními a konkrétními projekty podle jejich převažujícího účelu, tj. podle problému, který dané opatření nebo daný projekt primárně řeší. Opatření jsou formulována volně formou obecných strategických principů. Konkrétní projekty jsou popsány natolik detailně, jak to je v současnosti možné vzhledem k aktuálnímu stavu poznání. V textu jsou uvedeny všechny projekty, o jejichž realizaci se uvažuje, v tabelárním souhrnu na závěr částí věnovaných jednotlivým problémovým oblastem jsou uvedeny prioritní projekty s upřesněním předpokládaného rozpočtu a termínu realizace. V případě neinvestičních projektů termín realizace odpovídá jak realizaci pilotního kola daného projektu, tak jeho následným replikacím (uvažuje-li se o nich).

9.1 PROBLÉMOVÝ OKRUH SPOLEČNOST

Tento problémový okruh je definován ekonomickými i neekonomickými interakcemi místního společenství a materiálními podmínkami jeho působení. Sestává z osmi problémových oblastí.

9.1.1 HOSPODÁŘSTVÍ A TRH PRÁCE

Opatření zahrnutá v této problémové oblasti se obecně zaměřují na rozvoj hospodářství a zlepšení situace na trhu práce. Garantem navrhovaných opatření je obec, dominantními hráči v této oblasti jsou však soukromé podnikatelské subjekty v roli producentů a zaměstnavatelů, místní obyvatelé a návštěvníci v roli zákazníků a stávající i potenciální zaměstnanci.

Strategické principy

S vědomím vlastních omezených zdrojů nebude obec aktivně intervenovat ve prospěch zlepšení místní ekonomické situace, neboť tuto situaci nemůže zásadně ovlivnit. Nabídka obchodu, služeb a stravování v zásadě odpovídá poptávce a vměšování se do těchto vztahů se zpravidla míjí účinkem. Obec však také nebude klást žádné překážky podnikání, pokud toto nebude v rozporu s jejími cíli, formulovanými v tomto strategickém plánu, a bude vycházet vstříc takovému podnikání, které bude přispívat ke zlepšování podmínek pro život místních obyvatel a stavu životního prostředí. Obec bude usilovat o budování dobrého partnerství mezi samosprávou a podnikateli všude, kde o to budou podnikatelé seriózně stát (viz kapitola č. 9.3.3).

Nezaměstnanost v obci je aktuálně velmi nízká, a proto (podobně jako v případě ekonomické situace) nemá smysl plošně intervenovat ve prospěch jejího dalšího snižování. Kapacity obce jsou navíc nepatrné ve srovnání s kapacitami místních a okolních ekonomických subjektů a obec nemůže situaci na trhu práce jakkoli významně ovlivnit. Obec však může situaci monitorovat a v mezích svých možností poskytovat informace potenciálním zaměstnancům a zaměstnavatelům o nabídce volných pracovních míst a volných pracovních sil. Bude vycházet vstříc soukromým i veřejným iniciativám, které situaci na trhu práce zlepšují, nebudou-li v rozporu s cíli tohoto strategického plánu. Bude se zaměřovat především na usnadnění vstupu na trh práce osobám s objektivně horšími podmínkami, zejména osobám v předdůchodovém věku, zdravotně hendikepovaným, nebo ženám po mateřské dovolené a osobám pečujícím o závislé osoby.

Charakteristika opatření

Jediným projektem přímé podpory podnikání pro nadcházející období bude **zateplení budovy č. p. 36**, která je aktuálně provozovnou prodejny Jitka. Předmětem projektu bude především zateplení obvodového pláště, oprava střechy a výměna vstupních dveří.

Obec bude dále hledat ve spolupráci s místními a mikroregionálními aktéry, zejména s MAS Pobeskydí, řešení podpory místních produktů a postupně ověřovat efektivitu jednotlivých nástrojů. Těch je k dispozici celá řada. Pilotním projektem v této oblasti může být zřízení **virtuální tržnice**. Nabízející zde budou moci na základě otevřeného přístupu informovat o svých nabídkách, analogicky poptávající o svých potřebách. Realizací tohoto projektu v podstatě dojde k vytvoření paralelního trhu. K jeho fungování je nezbytně nutné zajistit dostatečně velký rozsah nabídky i poptávky, aby bylo z čeho vybírat. Minimalistická varianta virtuální tržnice může spočívat v soustředění inzerce o nabídce místních producentů a poskytovatelů služeb na webových stránkách obce, perspektivnější a rozvinutější

variantu je však vhodné realizovat na větším území (mikroregion a více) či spoluprací s provozovateli analogických (existujících) systémů, čímž by také bylo eliminováno riziko vzniku zbytečných duplicít a tříštění informací na více místech. Systém nemusí být nutně vázán pouze na komerční nabídku, ale také na drobnou inzerci („koupím – prodám – vyměním“) a může být doplněn také o nabídku volných pracovních míst a volných pracovních sil.

Shrnutí prioritních projektů

Prioritní projekty shrnuje tabulka č. 22.

Tabulka č. 22: Hospodářství a trh práce: prioritní projekty

Projekt	Rozpočet	Termín realizace
Zateplení budovy č. p. 36	200 tis. Kč	2018
Virtuální tržnice	5 tis. Kč	2020

9.1.2 ZDRAVOTNICTVÍ

Opatření zahrnutá v této problemové oblasti se obecně zaměřují především na rozvoj infrastruktury a služeb zdravotní péče, zejména ordinací praktických lékařů, lékáren a rehabilitačních služeb. Hlavním garantem navržených opatření je obec.

Strategické principy

V Dolních Tošanovicích se v současnosti nenachází žádné zařízení zdravotní péče, tím spíše takové, které by bylo ve vlastnictví obce a které by vyžadovalo péči z její strany. Tato situace odpovídá velikosti obce a bylo by ekonomicky neopodstatněné a prakticky neproveditelné takové zařízení v obci držet s podporou obce. Dominantními hráči v oblasti zdravotnictví jsou poskytovatelé a uživatelé zdravotnických služeb, zdravotní pojišťovny a stát prostřednictvím svých institucí. Obec má v oblasti zajištění dostupnosti a kvality těchto služeb omezené možnosti spočívající v jednání se stávajícími poskytovateli a „lákání“ nových prostřednictvím nákladných pobídek. Přesto bude v rámci svých možností usilovat o zlepšení, nebo alespoň zachování stávající dostupnosti a kvality zdravotní péče.

Občané za zdravotní péči dojíždějí do okolních obcí a obec by se měla v individuálních případech soustředit na to, aby zabezpečila odpovídající dopravní obslužnost do tamních zařízení (viz kapitola č. 9.2.1). V souvislosti s demografickými změnami a případnými investicemi do zařízení sociálních služeb (soukromými i veřejnými; viz kapitola č. 9.1.3) však nelze v dlouhodobém časovém horizontu vyloučit takový nárůst poptávky v obci, který by vznik nějakého zařízení zdravotní péče odůvodnil.

Charakteristika opatření

Konkrétní opatření pro tuto oblast nejsou aktuálně plánována.

9.1.3 SOCIÁLNÍ INFRASTRUKTURA A SLUŽBY

Opatření zahrnutá v této problemové oblasti obecně sledují rozvoj sociálních služeb a jejich materiálního zázemí, včetně kapacit sociálního bydlení. Sociálními službami v pojetí této oblasti jsou nejen služby považované za sociální současnou legislativou (de iure), ale též služby obdobného charakteru, jsou-li určeny osobám postiženým nebo ohroženým sociálním vyloučením, nebo osobám hodným zřetele z jiného důvodu (de facto). Těmito osobami nejsou pouze senioři se sníženou soběstačností, osoby se zdravotním postižením a dlouhodobě nemocní, ale svá znevýhodnění mají též např. děti, dospívající a rodiny s dětmi. Garantem navrhovaných opatření je obec. Ta se však v této oblasti neobejde bez spolupráce s hierarchicky nadřazenými organizacemi veřejné správy, s neziskovými organizacemi a dalšími aktéry působícími v sociální oblasti.

Strategické principy

Základem rozvoje sociální infrastruktury a služeb by mělo být komunitní plánování, ideálně přesahující úroveň jedné obce. Je nutné mít na paměti, že řešení této problematiky vysoce přesahuje možnosti jedné obce a na individuální úrovni přijatá opatření budou polovičatá nebo dlouhodobě neudržitelná. Pouštět se v současnosti do experimentů s rozvojem sociální infrastruktury a služeb z pozice jedné obce je přinejmenším nepromyšlené. Chybí jakékoli spolehlivé informace o poptávce po těchto službách a informace o jejich aktuální nabídce nejsou o mnoho spolehlivější. Jakékoli současné rozhodování v této oblasti proto „stojí na vodě“. Současná poptávka po sociálních službách možná není velká,⁹⁵ to však obec neopravňuje k přehlížení této problematiky. V souvislosti s demografickým stárnutím lze očekávat dramatický nárůst počtu osob závislých na pomoci druhých. Oč později k demografickému stárnutí dojde, o to drtivější bude jeho nástup. Vzhledem k dlouhodobému úpadku tradičních funkcí rodiny a ústupu státu z této oblasti bude obec ta, která bude právně i morálně odpovědná za situaci těchto osob. V současnosti však na tuto odpovědnost není dostatečně připravena.

Rozvoj sociální infrastruktury by měl vycházet z předchozího komunitního plánování tak, aby reagoval na skutečnou poptávku ze strany cílových skupin. V ideálním případě bude mít o budování a provoz sociální infrastruktury zájem soukromý podnikatelský nebo neziskový sektor, jehož aktivitu by měla obec podporovat. Teprve v případě nedostatečného zájmu ze strany třetích subjektů by měla o budování a provoz sociální infrastruktury uvažovat obec ve spolupráci s okolními obcemi. Individuální aktivity obce by měly být posledním řešením krizové situace v případě naprosté neochoty obcí se dohodnout na společném postupu. Obec může rozvíjet a provozovat víceúčelovou nespécializovanou infrastrukturu (sociální bydlení, nouzové bydlení, dočasné bydlení bez přívlastků atp.), specializovanější infrastruktura by však měla pokrývat svými kapacitami větší spádové území. Minimalizovat riziko zbytečných investic lze rovněž metodou postupných kroků: začít s budováním a provozem sociální infrastruktury v malém měřítku a rozvíjet ji na základě přehledu poptávky.

V případě zřizování a rozvoje sociálních služeb platí podobné principy jako v případě budování a provozu sociální infrastruktury. Sociální služby by měly reagovat na poptávku zjištěnou plnohodnotným komunitním plánováním. Soukromá a nezisková řešení třetích subjektů s případnou podporou obce by měla být upřednostňována před společnými a individuálními řešeními obcí (v tomto pořadí). Ideálním stavem bude, pokud se sociální problematika stane komunitní záležitostí sousedské výpomoci s případnou podporou obce. Obec může poskytovat nenáročné sociální služby, poskytování kvalitních specializovaných služeb by však mělo být svěřeno specialistům v oboru. Obecně by měly být preferovány terénní služby, umožňující osobám závislým na pomoci druhých zůstat co nejdéle v místě jejich dosavadního bydliště. Menší prioritu by měly mít služby poskytované ambulantně a ještě menší prioritu by měly mít pobytové služby.

Jedním z podstatných zjištění z provedeného dotazníkového šetření bylo, že obyvatelé Dolních Tošanovic nemají příliš velké povědomí o sociálních službách jako takových a o jejich nabídce. Dolní Tošanovice se přitom zavázaly spolu s jinými obcemi v projektu meziobecní spolupráce, realizovaném na území správního obvodu obce s rozšířenou působností Frýdek-Místek, úžeji spolupracovat s magistrátem statutárního města v sociální oblasti. Magistrát disponuje kapacitami, které jednotlivé venkovské obce ani jejich svazky nikdy mít nebudou, a jeho nabídka se týká informační výměny, konzultací a spolupráce při řešení jednotlivých sociálních případů. Vzhledem k tomu, že tato nabídka okolní obce (téměř) nic nestojí, bylo by obtížné pochopitelné, pokud by ji Dolní Tošanovice nevyužily.

Charakteristika opatření

Investicím do sociální infrastruktury a služeb by mělo předcházet **komunitní plánování** zapojující Dolní Tošanovice a okolní obce na straně zadavatelů sociálních služeb, jejich stávající i potenciální poskytovatele a zástupce cílových skupin. Teprve na základě identifikovaných deficitů v nabídce lze racionálně plánovat další aktivity. Smysluplné komunitní plánování na venkově vyžaduje spolupráci více obcí. Jen tak lze dosáhnout toho, že i početné málo zastoupené cílové skupiny nebudou přehlédnuty a bude ekonomicky racionální s nimi počítat při plánování navazujících aktivit. Dolní Tošanovice zváží potřebu realizace komunitního plánování a teprve na základě jeho výsledků přistoupí k realizaci případných navazujících opatření. Nemusí se v první fázi nutně jednat o plnohodnotné komunitní plánování. Tutéž službu poskytne občasně zjišťování individuálních potřeb osob postižených či ohrožených sociálním vyloučením.

⁹⁵ Viz výsledky dotazníkového šetření realizovaného v souvislosti s přípravou tohoto strategického plánu.

9.1.4 VZDĚLÁVÁNÍ A VÝCHOVA

Opatření zahrnutá v této problemémové oblasti obecně sledují rozvoj infrastruktury vzdělávání a výchovy a vzdělávání dětí, dospívajících i dospělých. Hlavním garantem navrhovaných opatření je obec, spolupráce s okolními poskytovateli služeb v oblasti vzdělávání a výchovy je však žádoucí.

Strategické principy

Dolní Tošanovice nemají vlastní základní ani mateřskou školu a vliv obce na kvalitu vzdělávání a výchovy dětí a dospívajících je tudíž nepřímý a omezený. Přesto by obec na kvalitu vzdělávání neměla rezignovat. Místo toho by měla s vedeními spádových škol spolupracovat na zabezpečení co nejlepších podmínek pro vzdělávání a výchovu dolnotošanovických dětí a dospívajících. Současně by měla podporovat místní organizace, které přímo nebo zprostředkovaně na jejich vzdělávání a výchovu působí.

Nabídku vzdělávání (též výchovy a osvěty) pro dospělé v obci a v jejím okolí lze považovat za dostatečnou, přestože může být řada obyvatel přesvědčena o opaku. Problematické body ve vztahu nabídky a poptávky spočívají především v nedostatečné informovanosti potenciálních cílových skupin o jednotlivých akcích a v rozptýlení kapacit organizátorů v různých obcích do řady drobných akcí, závislých na jednotkách zájemců. V oblasti vzdělávání (též výchovy a osvěty) pro dospělé spočívá obrovský potenciál meziobecní spolupráce. Obec by měla vzhledem ke svým kapacitám na straně nabídky i poptávky spolupracovat s okolními obcemi: využívat toho, co okolní obce nabízí, a přispívat k celkové nabídce pouze tam, kde Dolní Tošanovice mají co nabídnout a kde existuje prokazatelná poptávka po tématech, které nejsou v blízkém okolí k dispozici. Měla by podporovat či sama realizovat především takové vzdělávací, výchovné a osvětové akce, které se vztahují k cílům této strategie a k tématům, jež tyto cíle naplňují, a akce, které posilují vztah obyvatel k obci a vědomí toho, že každý obyvatel může přispět k tomu, aby vzkvétala.

Charakteristika opatření

Obec v nadcházejícím období **dovybaví a zmodernizuje svou knihovnu** tak, aby plnila svou vzdělávací, výchovnou a osvětovou funkci i v 21. století a samostatně realizuje či podpoří **osvětové programy pro dospělé**, především takové, které přispívají k naplňování cílů této strategie (např. v oblasti environmentálně šetrného chování nebo rozvoje lokální identity). Bude spolupracovat s místními a okolními realizátory vzdělávacích, výchovných a osvětových akcí na vzájemné informační výměně o připravovaných akcích a v případě zájmu místních obyvatel o tyto akce podpoří jejich účast.

Shrnutí prioritních projektů

Prioritní projekty shrnuje tabulka č. 23.

Tabulka č. 23: Vzdělávání a výchova: prioritní projekty

Projekt	Rozpočet	Termín realizace
Vybavení a modernizace knihovny	200 tis. Kč	2020–2022
Osvětové programy pro dospělé	10 tis. Kč	2017–2026

9.1.5 VOLNÝ ČAS

Opatření zahrnutá v této problemémové oblasti se zaměřují na rozvoj volnočasové infrastruktury a volnočasových aktivit v obci. Hlavním garantem navrhovaných opatření je obec. Bez iniciativy místních organizací (zvláště spolků) a agilních jednotlivců působících na místní úrovni je však zásadní rozvoj této oblasti nejen nemyslitelný, ale také zbytečný.

Strategické principy

Obec může volnočasové, kulturní a sportovní aktivity obyvatel podporovat verbálně, finančně i organizačně, především však rozvojem a provozem infrastruktury, která je nad možností jednotlivých organizací i jednotlivců a která

slouží de facto všem. Nabídka volnočasové infrastruktury v obci by měla být co nejpestřejší a umožňovat organizaci malých i větších akcí, pod střechou či venku atp. Především venkovní prostory pro setkávání a sport si zaslouží zvláštní pozornost nejen pro svůj přínos k rozvoji společenského života, ale také s ohledem na jejich potenciál k oživení veřejných prostranství (viz kapitola č. 9.2.5). Nenáročná či víceúčelová infrastruktura by měla být k dispozici plošně na území celé obce.

Obec bude usilovat o rozvoj jednorázových i průběžně probíhajících společenských, kulturních a sportovních aktivit pro obyvatele i návštěvníky a turisty. Obecně vzato však jejím posláním není organizovat lidem zábavu a soutěžit s jinými organizacemi, televizí a internetem o zájem veřejnosti. Vyčerpává to organizační kapacity samosprávy, odvádí to její pozornost od důležitějších problémů a vychovává to občany k nesamostatnosti. Obec by se měla soustředit na organizaci významnějších akcí, které jsou nad možnosti jednotlivců nebo jednotlivých organizací, především by však měla soukromé iniciativy v oblasti společenských, kulturních a sportovních akcí podněcovat a podporovat. Viditelnější efekt z pohledu rozsahu a struktury nabídky volnočasových aktivit přináší zpravidla větší množství drobných akcí, než jedna velká. Velké akce naopak mohou být příležitostí pro reprezentaci a navazování kontaktů. Podporovány by měly být zejména aktivity, které se zaměřují na volnočasové využití dětí, mládeže a seniorů a které přispívají k zachování kulturně-historického dědictví obce a k rozvoji venkovské pospolitosti.

Charakteristika opatření

Rozsahem nejvýznamnější investicí do volnočasové infrastruktury bude vybudování **volnočasové odpočinkové zóny** rekonstrukcí původního sportovního hřiště. Stávající zarostlá antuková plocha bude revitalizována. Vznikne zde relaxační parčík se zázeminím pro kulturní akce a mobiliářem pro všechny věkové generace (herní prvky, workout, lavičky atp.). Na sousední ploše by mohlo vzniknout náhradou **multifunkční hřiště**, které bude méně náročné na údržbu. Dále bude obec investovat do vybavení a modernizace stávajícího **fotbalového hřiště**. Kromě „velké“ (a nákladné) volnočasové infrastruktury se obec zaměří na budování nových a zkvalitňování stávajících **venkovních prostor pro „malé sportování“** (včetně venkovní posilovny či workoutu). V první řadě bude takové zařízení s posilovacími stroji vybudováno vedle multifunkčního hřiště.

V oblasti rozvoje volnočasových aktivit obec zváží další morální, informační, organizační, materiální i finanční podporu stávajících i nových **tematicky zaměřených setkání** místních obyvatel. Mezi taková mohou patřit filmové, hudební, divadelní a diskusní večery, přednášky, společná sledování sportovních přenosů, kroužky společného vaření a jiných ručních prací atp. Aby se počet a kvalita akcí a počet jejich organizátorů a účastníků dlouhodobě zvyšoval (nebo přinejmenším nesnižoval), je zapotřebí o realizovaných akcích intenzivně informovat veřejnost a vyzývat ji k přípravě a realizaci dalších. To by mělo být povinností nejen obce, ale také soukromých realizátorů všech obcí podpořených akcí. Ke stejnému účelu lze také „zneužít“ přirozené rivalitu různých součástí místního společenství podobně, jako probíhají v řadě vesnic soutěže typu „fotbalový turnaj ulic“ či „o nejlepší guláš“. Takovými skupinami mohou být např. staro- a novousedlíci, katolíci a evangelíci, Češi a Poláci, blondýny a brunety, ženatí a svobodní, mladí a staří, vlasatí a plešatí atp. Volnočasové aktivity mohou být rozvíjeny prostřednictvím štafetového principu. Realizátor libovolné aktivity po jejím skončení může pověřit kohokoli dalšího, aby navázal jím zvolenou aktivitou a symbolickou štafetu nepřerušil. Především nekonvenční akce mohou přispět k budování image Dolních Tošanovic jako vesnice, „kde se něco děje“. Občanskou povinností místních spolků by mělo být účastnit se přípravy a realizace obecních akcí.

Shrnutí prioritních projektů

Prioritní projekty shrnuje tabulka č. 24.

Tabulka č. 24: Volný čas: prioritní projekty

Projekt	Rozpočet	Termín realizace
Volnočasová odpočinková zóna	2 000 tis. Kč	2023–2026
Multifunkční hřiště	750 tis. Kč	2018
Fotbalové hřiště	150 tis. Kč	2021–2023
Venkovní prostory pro „malé sportování“	100 tis. Kč	2019

9.1.6 BYDLENÍ

Opatření zahrnutá v této problémové oblasti se zaměřují na řešení problematiky rozvoje bytového fondu ve vlastnictví obce. Nejsou sem zahrnuta opatření naplňující charakter sociálního bydlení (de iure i de facto; viz kapitola č. 9.1.3), byť hranice mezi sociálním a „nesociálním“ bydlením je otázka čistě arbitrární a mlhavá. Nejsou sem zahrnuta ani opatření na budování dopravní a technické infrastruktury k stavebním pozemkům (viz kapitoly č. 9.2.1 a 9.2.3). Garantem navržených opatření je obec.

Strategické principy

Obec bude vycházet vstříc soukromým investorům, především domácnostem, které si zvolí Dolní Tošanovice za místo pro svůj život a budou respektovat územní plán a principy pokojného občanského soužití. Principiálně však tato oblast stojí na přesvědčení, že bydlení je především soukromá záležitost, která je až na výjimky řešitelná soukromými prostředky, včetně volného trhu. Pouze výjimkám, které nemají soukromá řešení a vyžadují intervence veřejného sektoru, má být věnována zvláštní pozornost (viz kapitola č. 9.1.3).

Obec disponuje vlastním bytovým fondem, který vyžaduje průběžnou údržbu, opravy a modernizaci, a jeho rozšiřování do budoucna nelze vyloučit. Nové objekty mohou vznikat výstavbou na zelené louce nebo rekonstrukcí stávajících objektů využívaných pro jiné účely nebo dočasně nevyužívaných. Vlastnictví přiměřeného počtu bytových jednotek využitelných k překlenutí nouzové situace obyvatel, případně pronajímaných pro různé krátkodobé účely, je racionálním nástrojem prevence nenadálých situací.

Charakteristika opatření

Konkrétní opatření pro tuto oblast nejsou aktuálně plánována.

9.1.7 BEZPEČNOST

Opatření zahrnutá v této problémové oblasti se obecně zaměřují na rozvoj protipožární ochrany a na další bezpečnostní opatření mimo oblast dopravní bezpečnosti a protipovodňové ochrany (viz kapitoly č. 9.2.1 a 9.2.3). Zahrnují jak monitoring a řešení krizových situací, tak prevenci jejich vzniku. Garantem navrhovaných opatření je obec.

Strategické principy

Základem navrhovaných opatření je rozvoj prvků protipožární ochrany, zejména modernizace techniky a zázemí působení jednotky sboru dobrovolných hasičů. Přiměřeně silná jednotka s aktivními občany v zádech má svůj význam nejen v ochraně před požáry, ale i v dalších krizových situacích. Vzhledem k tradičně silnému postavení sboru dobrovolných hasičů ve spolkovém životě má toto opatření také potenciál synergie s opatřeními uvedenými v kapitole č. 9.1.5. V oblasti prevence před krizovými situacemi se obci nabízí intenzivní spolupráce se silnými hráči v oblasti bezpečnosti (Policíí České republiky, Hasičským záchranným sborem České republiky a dalšími). Další bezpečnostní opatření stojí za úvahu, nicméně obec musí zvážit veškerá pozitiva a negativa těchto opatření. Nejsilnějším prvkem bezpečnostních opatření na vesnici vždy byla, je a bude silná komunita sestávající z lidí, kteří jsou schopni bránit nejen sebe, ale i své sousedy.

Charakteristika opatření

Obec v nadcházejícím období pořídí **přívěsný vozík pro vozidlo sboru dobrovolných hasičů**. Pořízené vozidlo umožňuje toliko převoz osob účastnících se zásahu a evakuovaných osob a na převoz techniky a materiálu je potřeba přívěsný vozík. V souvislosti nejen s jeho pořízením, ale též s dalšími akutními potřebami jednotky, je nezbytné realizovat **rekonstrukci hasičské zbrojnice**.

Shrnutí prioritních projektů

Prioritní projekty shrnuje tabulka č. 25.

Tabulka č. 25: Bezpečnost: prioritní projekty

Projekt	Rozpočet	Termín realizace
Přívěsný vozík pro vozidlo sboru dobrovolných hasičů	50 tis. Kč	2017
Rekonstrukce hasičské zbrojnice	800 tis. Kč	2021

9.1.8 OSTATNÍ SOCIÁLNÍ INFRASTRUKTURA A SLUŽBY

Opatření zahrnutá v této problemové oblasti obecně sledují rozvoj sociální infrastruktury a služeb nespádajících do žádné z předchozích problémových oblastí nebo spadajících do více problémových oblastí současně.

Strategické principy

Kromě objektů zahrnutých v předchozích problémových oblastech se v Dolních Tošanovicích nachází další, o něž se obec musí s péčí řádného hospodáře starat. Toto opatření zahrnuje jejich budování, údržbu, opravy, rekonstrukce a modernizace. Analogicky lze uvažovat o službách, které obec poskytuje.

Charakteristika opatření

Obec v následujícím období zmodernizuje **vytápění budovy č. p. 22** (bývalá škola). Tento objekt je do kategorie ostatní sociální infrastruktury zařazen s ohledem na jeho stávající či potenciální multifunkční využití. Ze stejného důvodu je do této kapitoly řazena i **rekonstrukce společenského sálu v obecním úřadu**. Kromě toho obec podle svých možností realizuje další projekty zaměřené na **veřejné budovy** ve svém vlastnictví. V prvé řadě se jedná o zateplení již zmiňované budovy bývalé školy. Další projekty v této problemové oblasti budou realizovány v případě naléhavé potřeby po předchozím posouzení proveditelnosti a opodstatněnosti.

Shrnutí prioritních projektů

Prioritní projekty shrnuje tabulka č. 26.

Tabulka č. 26: Ostatní sociální infrastruktura a služby: prioritní projekty

Projekt	Rozpočet	Termín realizace
Vytápění budovy č. p. 22	100 tis. Kč	2018
Rekonstrukce společenského sálu v obecním úřadu	150 tis. Kč	2020
Veřejné budovy	2 000 tis. Kč	?

9.2 PROBLÉMOVÝ OKRUH ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ A INFRASTRUKTURA

Tento problémový okruh se odvíjí od přírodního prostředí obce a infrastruktury, jejímž prostřednictvím se formují vzájemné vztahy mezi ním a místním společenstvím. Zahrnuje pět problémových oblastí.

9.2.1 DOPRAVA

Opatření zahrnutá v této problemové oblasti se zaměřují především na rozvoj dopravní infrastruktury, veřejné dopravy a dopravní obslužnosti území. Garantem navržených opatření je obec, spolupráce mezi ní a dalšími aktéry je však v některých případech nejen žádoucí, ale přímo nezbytnou podmínkou smysluplného řešení.

Strategické principy

Intenzita dopravy dlouhodobě roste a s ní i nároky účastníků silničního provozu na zajištění dopravní dostupnosti, plynulosti a bezpečnosti. Nalezení uspokojivé rovnováhy mezi těmito třemi principiálně neslučitelnými požadavky vyžaduje investice, které jsou v krajině s rozptýlenou zástavbou reálně mimo možnosti obce. Správci nejvýznamnějších komunikací jsou navíc instituce, na něž nemá obec přímý vliv, a jediné, co lze s těmito komunikacemi a jejich správci dělat, je trpělivě vyjednávat. Obec bude udržovat, opravovat, modernizovat a doplňovat stávající dopravní síť, zahrnující komunikace pro pěší, cyklisty, motoristy a další účastníky silničního provozu, tj. silnice, místní komunikace, účelové komunikace, parkoviště, autobusové zastávky, cyklostezky, cyklotrasy, chodníky, turistické a vycházkové trasy pro nenáročného uživatele atp., vše včetně jejich okolí, doprovodných staveb a prvků zvyšujících dopravní bezpečnost, včetně veřejného osvětlení, a omezujících další negativní vlivy dopravy na životní prostředí. Obec si je vědoma potřeby komplexního řešení dopravní infrastruktury, tj. nalezení řádu v dopravní infrastruktuře. S tímto vědomím bude preferovat systémová, jednotlivým lokalitám na míru šitá řešení, založená na jasných prioritách. Nejsou-li tyto priority v jednotlivých případech v současnosti známy, musí být nalezeny.

Veřejnou dopravu a dopravní obslužnost ovlivňují především vztahy mezi nabídkou a poptávkou, tj. mezi dopravci a jejich zákazníky. Obec má v oblasti časování, frekvence, návaznosti a trasování spojů hromadné dopravy omezené možnosti. Dotování ztrátových linek je finančně vysoce náročné a zavedení dopravy zdarma může znamenat pro obec finanční sebevraždu. Pokud nebude počet cestujících klesat, bude obec usilovat o zachování stávajícího počtu spojů hromadné dopravy. Koordinovaný postup s dalšími obcemi na hlavních trasách jí přitom může zajistit silnější vyjednávací pozici. V případě, že dotace na ztrátové spoje překročí únosnou mez, obec se zaměří především na individuální potřeby osob, které se v důsledku ekonomické racionalizace hromadné dopravy dostanou do tíživé životní situace (viz kapitola č. 9.1.3).

Charakteristika opatření

Pro zajištění dopravní dostupnosti budou Dolní Tošanovice v nadcházejícím období především udržovat, opravovat, modernizovat a doplňovat síť **místních komunikací**, přičemž se podle svých možností zaměří především na komunikace, jejichž povrch bude v nejhorším stavu. Vzhledem k potenciálně nekonečným potřebám v této oblasti je rozpočet opatření stanoven pouze rámcově. Obec kromě toho rekonstruuje **místní komunikaci od autobusové zastávky Tošanůvky** (k rodinnému domu Altnauer), **místní komunikaci k nádraží Českých drah** (od Chechlůvky k odbočce k nádraží) a **příjezdovou plochu a parkoviště u obecního úřadu**. V návaznosti na projekt volnočasové odpočinkové zóny vznikne nový **chodník k motelu** (podél fotbalového hřiště napříč nezastravenými plochami). Obec dále bude udržovat, opravovat a modernizovat síť **veřejného osvětlení**. Jeho modernizace proběhne přednostně v lokalitě Tošanůvky.

Shrnutí prioritních projektů

Prioritní projekty shrnuje tabulka č. 27.

Tabulka č. 27: Doprava: prioritní projekty

Projekt	Rozpočet	Termín realizace
Místní komunikace	4 000 tis. Kč	2017–2026
Místní komunikace od autobusové zastávky Tošanůvky	2 000 tis. Kč	2017
Místní komunikace k nádraží Českých drah	1 000 tis. Kč	2019
Příjezdová plocha a parkoviště u obecního úřadu	500 tis. Kč	2018
Chodník k motelu	4 000 tis. Kč	2023–2026
Veřejné osvětlení	100 tis. Kč	2017

9.2.2 OVZDUŠÍ

Opatření zahrnutá v této problémové oblasti obecně sledují především rozvoj environmentálně šetrného vytápění v lokálních topeništích. Změny způsobu vytápění (včetně ohřevu vody) je žádoucí kombinovat s opatřeními zaměřenými na snižování energetické náročnosti vytápění různých objektů, která jsou v logice tohoto strategického plánu

brána za součást investic do objektů různého využití (v jim odpovídajících problémových oblastech). Tato problémová oblast se dále zaměřuje na jiné druhy a zdroje znečištění ovzduší, včetně znečištění akustického. Garantem navrhovaných opatření je především obec, spolupráce s vlastníky jednotlivých nemovitostí je však nezbytným předpokladem úspěchu realizace těchto opatření.

Strategické principy

Významnou příčinou občasné katastrofálního stavu ovzduší jsou především lokální zdroje, zejména topeniště (vlivy dopravy a regionálního průmyslu nejsou bez přispění počasí nárazové). Vlivem benevolentní legislativy jsou možnosti obce silně omezené. Může investovat do environmentálně šetrného vytápění ve vlastních objektech; v případě soukromých objektů se však musí spoléhat na vůli jejich vlastníků a skromné nástroje regulace znečišťování ovzduší, kterými disponuje. Analogicky lze uvažovat o jiných lokálních zdrojích znečištění, zejména o místní zemědělské výrobě.

V případě liniových a plošných zdrojů znečištění (doprava a regionální průmysl) je situace ještě složitější, neboť reálných znečišťovatelů i poškozených je v regionu spousta, k Dolním Tošanovicím nemají žádnou reálnou vazbu a Dolní Tošanovice na ně žádný relevantní vliv. Se znečišťovateli lze trpělivě vyjednávat, daleko účinnější (byť ne zcela účinné) je však pasivně reagovat prostřednictvím opatření typu výsadby zeleně a úklidu veřejných prostranství (proti prašnosti).

Charakteristika opatření

Dolní Tošanovice budou v nadcházejícím období podporovat **environmentálně šetrné vytápění** prostřednictvím stávajících nástrojů a experimentováním s dalšími. Aby se environmentálně šetrné vytápění stalo přijatelnou alternativou konvenčním palivům, je nutné zlomit lenost vlastníků soukromých objektů a vytvořit jim odpovídající komfort při přípravě a realizaci investičních projektů a při provozu jejich výsledků. Kromě toho je nutné je vychovávat k tomu, že je společensky nepřijatelné začadit celou vesnici. Z potenciálně nabízejících se nástrojů jde především o osvětové programy s prvky pozitivní i negativní kampaně, administrativní a organizační podporu projektové přípravy a poradenství, přímou i nepřímou finanční podporu⁹⁶ investičních projektů nebo centrální nákup paliva. V lokalitách s koncentrovanou zástavbou lze uvažovat o centrálním zásobování teplem za podmínky, že producent tepla bude mít alespoň z větší části pod kontrolou také jeho spotřebu.

Obec dále bude hledat komplexní řešení **zápachu ze zemědělské výroby**. Aktuálně není žádné řešení na stole, obec by však kvůli tomu neměla na řešení situace rezignovat a měla by s vlastníkem a provozovatelem areálu vyjednávat o opatřeních na zlepšení situace (viz kapitola č. 9.3.3).

Shrnutí prioritních projektů

Prioritní projekty shrnuje tabulka č. 28.

Tabulka č. 28: Ovzduší: prioritní projekty

Projekt	Rozpočet	Termín realizace
Environmentálně šetrné vytápění	100 tis. Kč	2017–2026
Zápach ze zemědělské výroby	0 tis. Kč	2017–2026

9.2.3 VODA

Opatření zahrnutá v této problémové oblasti se obecně zaměřují na budování, modernizaci a celkový rozvoj vodohospodářské technické infrastruktury a na optimalizaci vodního režimu v krajině. Garantem navrhovaných opatření je obec.

⁹⁶ Dotace i půjčky na předfinancování.

Strategické principy

V oblasti budování, modernizace a celkového rozvoje vodohospodářské infrastruktury bude obec preferovat technicky proveditelná a ekonomicky opodstatněná řešení. Ta v případě infrastruktury pro nakládání s odpadními vodami (splaškovými i dešťovými) zahrnují jak centralizované systémy v místech s koncentrovanou zástavbou, tak decentralizované systémy v místech s rozptýlenou zástavbou. Rozvoj těchto systémů vyžaduje kromě realizace investičních projektů také osvětu (s pozitivními i negativními motivačními prvky).

V případě infrastruktury pro zásobování vodou se může jednat o rozšiřování, opravy, rekonstrukce a modernizace vodovodního řadu a další opatření realizovaná v zájmu posilování soběstačnosti obce v zásobování vodou. Ta mají úzkou vazbu na optimalizaci vodního režimu krajiny jako součást prevence před krizovými situacemi (povodně, dlouhodobá sucha apod.). Opatření zahrnují široké spektrum aktivit zaměřených na zpomalení odtoku vody z krajiny, ochranu před jejím rozlitem v místech zvláštního zájmu,⁹⁷ obnovu a revitalizaci vodních toků a ploch atp.

Charakteristika opatření

Budování a provoz konvenční kanalizační sítě jsou v obci z důvodu charakteru zástavby a konfigurace terénu technicky neproveditelné a ekonomicky neopodstatněné. Obec bude proto preferovat alternativní, především decentralizovaná a soukromá řešení. Ve spolupráci s vlastníky dotčených nemovitostí provede analýzu potřeby veřejné podpory a na základě jejich výsledků a aktuálních možností externího financování připraví a realizuje projekt podpory **decentralizovaného čištění odpadních vod**. Vzhledem k tomu, že v současnosti je realizace podobných projektů a provoz jejich výsledků na českém venkově poměrně exotickou záležitostí a centrální instituce s jejich podporou teprve experimentují, nelze rozsah, rozpočet a harmonogram navazujících opatření seriózně předjímat. Důrazně se však obci doporučuje, aby se inspirovala příklady dobré praxe a důkladně zvážila pro Dolní Tošanovice optimální model přípravy a realizace projektu a provozu jeho výsledků.

Prioritním projektem v oblasti zásobování pitnou vodou je rozšíření a posílení **vodovodního řadu v lokalitě Poleniny**.

Shrnutí prioritních projektů

Prioritní projekty shrnuje tabulka č. 29.

Tabulka č. 29: Voda: prioritní projekty

Projekt	Rozpočet	Termín realizace
Decentralizované čištění odpadních vod	500 tis. Kč	2017
Vodovodní řad v lokalitě Poleniny	500 tis. Kč	2017–2018

9.2.4 ODPADY

Opatření zahrnutá v této problémové oblasti se obecně zaměřují především na optimalizaci a rozvoj infrastruktury a služeb odpadového hospodářství, čímž přímo či nepřímo ovlivňují další oblasti životního prostředí v obci. Hlavním garantem navrhovaných opatření je obec. Vzhledem k finanční a organizační náročnosti přinejmenším některých opatření je však žádoucí spolupracovat v této oblasti s okolními obcemi.

Strategické principy

Stávající systém odpadového hospodářství je výsledkem spontánní evoluce a reflektuje jak vývoj požadavků jednotlivých uživatelů, tak vývoj technologií a legislativy. V důsledku toho se permanentně objevují (a budou objevovat) nedostatky týkající se rozsahu, kapacity, struktury, rozmístění a kvality jednotlivých prvků infrastruktury a služeb odpadového hospodářství. Jednotlivé prvky infrastruktury a jednotlivé služby odpadového hospodářství na tyto deficity musí reagovat, přinejmenším v míře stanovené legislativou a normami. Moderní odpadové hospodářství musí umožňovat nejen zbavení se odpadu s minimem nepohodlí, ale také jeho separaci a v ideálním případě též druhotné využití alespoň některých jeho druhů. Mělo by současně své uživatele vychovávat k žádoucímu jednání

⁹⁷ Místa, kde hrozí riziko škod na zdraví a majetku.

tím, že toto jednání bude nejen správné, ale též výhodné, ne-li pro každého, pak přinejmenším pro část uživatelů. Součástí opatření spadajících do tohoto problémového okruhu proto nutně musí být vzdělávání, výchova a osvěta (viz kapitola č. 9.1.4).

Charakteristika opatření

Obec se v následujícím období zaměří na estetizaci, odclonění a úpravu **sběrných míst, resp. hnízd** tak, aby tato nehyzdila vzhled obce. Toto opatření může zahrnovat zpevnění ploch kolem kontejnerů, vybudování zástěn atp.

Shrnutí prioritních projektů

Prioritní projekty shrnuje tabulka č. 30.

Tabulka č. 30: Odpady: prioritní projekty

Projekt	Rozpočet	Termín realizace
Sběrná místa, resp. hnízda	50 tis. Kč	2019

9.2.5 KRAJINA VNITŘNÍ A VNĚJŠÍ

Tato problémová oblast zahrnuje poměrně širokou paletu opatření, jejichž společným jmenovatelem je užitná hodnota a vizuální vzhled intra- a extravilánu obce. Zaměřuje se v první řadě na jednotlivé prvky vnitřní a vnější krajiny: na veřejná prostranství, památky, krajinné prvky a mobiliář v obci. Dále řeší potřeby rozvoje komunální techniky a jejího zázemí. Zabývá se též rolí soukromých vlastníků nemovitostí, organizací a agilních jednotlivců a jejich motivací ve prospěch zvyšování užitné a estetické hodnoty vnitřní a vnější krajiny. Spadá sem též problematika krajinné a biologické diverzity a boje s expanzivními druhy rostlin a živočichů a se škůdci. Nejkomplexnější úroveň opatření spadajících do této oblasti představují pozemkové úpravy. Garantem navrhovaných opatření je především obec, zapojení místních obyvatel a organizací je však významným prvkem dlouhodobě udržitelného řešení vzhledu obce a okolní krajiny.

Strategické principy

Nejviditelnější částí každé vesnice je náves. I když Dolní Tošanovice de facto žádnou náves nemají, mají svá veřejná prostranství, která mají svou funkční, vizuálně-estetickou i symbolickou hodnotu. Urbanistické a architektonické řešení těchto míst v některých případech přestává stačit měnícím se potřebám jejich uživatelů a jednotlivé objekty a plochy v obecním i soukromém vlastnictví jsou ve stavu úměrném jejich stáří. Toto opatření se zaměřuje na dílčí nebo komplexní změny (rekonstrukce, modernizace, doplňování) veřejných prostranství v obci i na jejich pravidelnou údržbu.

V obci se také nachází řada drobných památek a významných krajinných prvků, především místního významu, které jsou připomínkami její minulosti a které dokreslují tvář vnitřní a vnější krajiny. Tyto památky a prvky si zasluhují odpovídající péči, které se jim v některých případech dostává, a v jiných ne. Tuto péči kromě obligátního nedostatku finančních prostředků mohou komplikovat vlastnické vztahy či rovnou nezájem vlastníků dotčených nemovitostí. Některé drobné památky a krajinné prvky v minulosti zanikly a stojí za zvážení, zda je neobnovit. Symbolickou hodnotu mohou získat také nově vybudované „památky“ a krajinné prvky. Tyto aktivity jsou jako stvořené pro iniciativu místních organizací (zvláště spolků) a agilních jednotlivců, kteří si mohou bezprizorní památky a krajinné prvky vzít pod patronát a s podporou obce o ně pečovat (viz kapitola č. 9.3.2).

Vzhledu a užitné hodnotě obce a okolní krajiny může chybět detail v podobě laviček, odpadkových košů, případně dalších prvků obecního mobiliáře v místech, která stojí za procházku a odpočinek. Zvláštní pozornost si zaslouží okolí cest, která jsou exponovaná jak s ohledem na relativně vysokou koncentraci pěších, cyklistů, motoristů a dalších účastníků silničního provozu, tak s ohledem na jejich bezpečnost, odvod dešťových vod z okolních pozemků atp.

Obec disponuje v oblasti komunálních služeb skromným zázemím, které umožňuje základní údržbu veřejných prostranství a budov. Jednotlivé položky inventáře však postupně technicky i morálně zastarávají a vyžadují průběžnou obnovu. V případě náhlé potřeby obec spolupracuje se soukromými vlastníky techniky. Kromě toho by však obec mohla uvažovat o dlouhodobém posilování meziobecní spolupráce v této oblasti tak, aby s jednou či více obcemi

mohla sdílet specializovanou komunální techniku, na jejíž pořízení by jedna obec stěží dosáhla. Analogicky by obec mohla v případě vlastních volných kapacit nabízet své komunální služby na tržním principu obyvatelům, čímž by vytvářela rezervy na obnovu a rozvoj vlastní techniky a jejího zázemí.

Významněji než obec ovlivňují celkový vzhled sídla a krajiny ostatní vlastníci nemovitostí. Jedna ruina v obci může znehodnotit výhled ze spousty oken a srazit ceny okolních nemovitostí. Ve vztahu k cizím nemovitostem má samospráva téměř svázané ruce. Možná je velmi komplikované přimět vlastníka chátrající nemovitosti, aby přestal hyzdit vzhled obce, lze však ocenit ty, kteří se snaží přispět svým dílem k tomu, aby byla krásná. Kromě jasného signálu ze strany obce vůči těm, kteří se snaží, můžou motivační programy přispět ke stmelení místního společenství, je-li nějak zapojeno.

Funkční využití ploch a sítě veřejně prospěšných staveb jsou výsledkem spontánní evoluce a mohou být brzdou rozvoje obce. Vlastnické vztahy k pozemkům jsou rozdrobené a nepřehledné a komplikují jejich obhospodařování i realizaci veřejně prospěšných staveb. Obec by měla zvážit možnosti a přínosy pozemkových úprav, případně přistoupit ke zpracování jejich návrhu a k jeho postupné realizaci.

Charakteristika opatření

Svůj vliv na vzhled intra- a extravilánu obce má řada opatření uvedených na jiných místech tohoto strategického plánu. Z projektů, které se přímo zaměřují na veřejná prostranství, je svým rozsahem nejvýznamnější úprava **plochy před prodejnou potravin**. Tento projekt zahrnuje přemístění sloupů nacházejícího se na příjezdové cestě k prodejně a položení nového povrchu.

Obec opraví **kapli** (fasádu, vstupní dveře, střechu a okapy). **Veřejná zeleň** bude postupně obnovována a rozšiřována. V první řadě se bude jednat o úpravu plochy kolem fotbalového hřiště, skácení starých topolů a jejich nahrazení novou výsadbou. Následně obec podle svých možností přistoupí k obměně dalších již nevyhovujících (nebezpečných a nevzhledných) prvků veřejné zeleně, zejména podél silnic. Na pravidelné údržbě **okolí cest**, zejména sečení trávy, čištění a frézování příkopů bude obec spolupracovat s dalšími správci komunikací a vlastníky okolních pozemků.

Shrnutí prioritních projektů

Prioritní projekty shrnuje tabulka č. 31.

Tabulka č. 31: Krajina vnitřní a vnější: prioritní projekty

Projekt	Rozpočet	Termín realizace
Plocha před prodejnou potravin	500 tis. Kč	2020
Kaple	80 tis. Kč	2017
Veřejná zeleň	100 tis. Kč	2019
Okolí cest	0 tis. Kč	2017–2026

9.3 PROBLÉMOVÝ OKRUH ÚZEMNÍ ROZVOJ

Tento problémový okruh se zaměřuje na vytváření podmínek pro celkový rozvoj obce. Sestává ze čtyř problémových oblastí.

9.3.1 INFORMOVANOST

Opatření zahrnutá v této problémové oblasti obecně sledují rozvoj informační infrastruktury a informačních kanálů. Hlavním garantem navrhovaných opatření je v současnosti obec. Do budoucna je však nutné počítat s posilováním zapojení spolků a aktivních obyvatel obce; především v oblasti rozvoje informačních kanálů a jejich obsahu.

Strategické principy

Rozvoj informační infrastruktury se v současnosti týká především internetového připojení a mobilních sítí. Plošné připojení je především záležitostí komerčních vztahů mezi poskytovateli služeb a jejich zákazníky a je otázkou, jak a zda vůbec by obec měla do těchto vztahů vstupovat a čeho by tím dosáhla. Samozřejmostí by však mělo být volné připojení na internet ve veřejných objektech, případně na dalších příhodných místech. Opatření zahrnuje také rozvoj další veřejné informační infrastruktury.

Informační systémy v obci musí postupně reagovat na potřeby svých cílových skupin. Týká se to nejen komunikačních novinek, ale také stávajících kanálů, na jejichž kvalitu a dostupnost jsou a budou jejich uživatelé stále náročnější. Je nutné brát v úvahu, že každý informační kanál má svou cílovou skupinu a optimální komunikace je založena na jejich vyváženém mixu. I v době mobilní komunikace je nejvýznamnějším informačním kanálem osvědčený tištěný zpravodaj. Nelze také spoléhat na to, že jednou podaná informace k informování stačí. V informační džungli není těžké informaci přehlédnout, a to i v případě, že ji člověk hledá. Informace musí být lidem podstrčena až pod nos, má-li být předána (často s přiměřenou dávkou agrese). Nelze nadále očekávat, že veškerá informační aktivita bude zajištěna kapacitami starosty nebo obecního úřadu. Rostou-li nároky na rozsah a kvalitu informací, musí se informovanost stát záležitostí širší komunity, především spolků a aktivních obyvatel, které by obec měla v jejich informační aktivitě podporovat.

Charakteristika opatření

Obec posoudí možnosti rozšíření veřejně přístupných míst s **připojením na wi-fi**. Vytipuje vhodné objekty, jak veřejné, tak případně soukromé (po dohodě s jejich vlastníky), a zabezpečí v nich dostatečně silné připojení tak, aby signál z vysílače zasahoval pokud možno za zdi budovy a umožňoval tak připojení kolemjdoucích kdykoli, i mimo provozní dobu v daném objektu. Připojená místa lze zevnitř i zvenčí osadit lavičkami a jiným mobiliářem (viz kapitola č. 9.2.5).

Obec se v následujícím období zaměří také na rozvoj stávajících a posouzení možností zavedení nových informačních kanálů. Jedním z nich je systém **QR kódů**, který v současnosti zdaleka zaostává za svými možnostmi, jak co se týče rozsahu jeho využití (počtu štítků v obci), tak co se týče jeho propojení s on-line obsahem. Takto konstruovaný informační systém sice vyžaduje mobilní připojení k internetu, oproti konvenčním statickým informačním kanálům (zejména informačním tabulím) však prakticky nic nestojí, umožňuje propojení s audio a video obsahem a snadnou aktualizaci a nehyzdí krajinu. QR kódy mohou být umístovány u provozoven služeb obyvatelům, návštěvníkům a turistům, na místních pamětihodnostech či kdekoli, kde je k tomu důvod a příležitost.

Obec dále posílí **statické informační kanály**, např. prostřednictvím stojanů pro tištěné informační materiály. Tyto stojany mohou být umístěny na různých veřejně přístupných místech: na obecním úřadu, ale též v soukromých provozovnách služeb na základě dohody obce s jejich poskytovateli. Tištěné materiály mohou být do těchto stojanů snadno pravidelně doplňovány s minimálními provozními náklady. Obec také posílí **pružné informační kanály**, např. formou mailing listu. Prostřednictvím tohoto systému může obec zasílat e-mailové zprávy adresátům, kteří obci poskytli své adresy, a předat jim potřebné informace, aniž by oni tyto informace aktivně vyhledávali.

Ještě flexibilnější využití nabízí obecní **profil na sociálních sítích**, tím spíše pokud by byl propojen s webovými stránkami obce. Také v jeho případě jsou informace zprostředkovány uživatelům, aniž by je museli aktivně vyhledávat, umožňuje však navíc aktivní zapojení adresátů a získání jejich bezprostřední zpětné vazby. Jeho správou může být pověřen kdokoli z obce, kdo je spolehlivý a zblhlý v práci se sociálními médii a kdo by profil plnil obsahem a dohlížel na dodržování elementárních pravidel.

Shrnutí prioritních projektů

Prioritní projekty shrnuje tabulka č. 32.

Tabulka č. 32: Informovanost: prioritní projekty

Projekt	Rozpočet	Termín realizace
Připojení na wi-fi	0 tis. Kč	2018
QR kódy	0 tis. Kč	2020
Statické informační kanály	50 tis. Kč	2020
Pružné informační kanály	0 tis. Kč	2020
Profil na sociálních sítích	0 tis. Kč	2020

9.3.2 OBČANSKÁ SPOLEČNOST

Tato problémová oblast se zaměřuje na rozvoj spolupráce mezi samosprávou a obyvateli a na zvrácení trendu prohlubující se závislosti stále většího počtu jednotlivců na veřejném sektoru. Je bohužel stále častějším zjevem, že občané požadují od státu nebo obce to, co je v civilizovaných společnostech záležitost soukromá: jednotlivců, rodin, místního společenství nebo trhu. Navržená opatření zahrnují především rozvoj komunitního plánování a podporu optimalizace spolkové činnosti. Přírozeným garantem této oblasti je obec, jejími klíčovými partnery jsou však místní organizace a místní společenství jako celek.

Strategické principy

Obec informuje své obyvatele o aktuálním dění, ať již prostřednictvím institucionalizovaných či neformálních kanálů. Komunitní plánování ve smyslu vzájemné (obousměrné) diskuse samosprávy s obyvateli nad různými tématy však stále má své rezervy. Zasedání obecního zastupitelstva jsou sice ze zákona veřejně přístupná, účastní se jich však pouze hrstka obyvatel (kromě projednávání „horkých“ témat). Smyslem navržených opatření je rozvinout komunitní plánování jako standardní součást komunikace mezi samosprávou a občany. Prostřednictvím toho lze očekávat zvýšení zájmu a aktivity občanů (alespoň některých) o dění v obci. Lze je naplnit různými formami zapojování veřejnosti, dotazníkovými šetřeními počínaje, veřejnými projednáváními ani zdaleka nekonče.

Odvěkými hybateli života v obci jsou spolky. Je proto přirozené, že obec jejich aktivity podporuje, zejména pokud spolky přinášejí užitek nejen svým členům a příznivcům, ale obci jako celku. Aby podpora spolkové činnosti měla svůj hlubší smysl, je žádoucí hledat optimální míru uplatnění principu zásluhovosti. Podpora by neměla být automatická, ale měla by obsahovat motivační prvek. Prostřednictvím podpory může obec outsourcovat část své stávající nebo plánované agendy, nebo přinejmenším bonifikační složku podpory vázat na plnění různých cílů formulovaných v tomto strategickém plánu. Prostřednictvím optimalizace podpory spolkové činnosti může vyslat svým občanům zřetelný signál, že aktivita se cení.

Charakteristika opatření

Metrika tohoto strategického plánu je založena na hodnocení spokojenosti. Obec proto v průběhu jeho realizace uskuteční dvě **dotazníková šetření spokojenosti obyvatel** podobná tomu, které proběhlo pro potřeby přípravy tohoto strategického plánu. Kromě podkladů pro hodnocení průběhu implementace strategického plánu mohou tato šetření identifikovat nové potenciály a limity rozvoje území. Šetření proběhnou přibližně v polovině období platnosti tohoto strategického plánu (pro účely střednědobého hodnocení) a na jeho závěru (pro účely závěrečného hodnocení a pro účely přípravy nového strategického plánu).

Obec dále naváže na dosavadní praxi a bude průběžně realizovat **setkávání samosprávy s obyvateli** nad aktuálními problémy a příležitostmi obce. Tato setkání by se měla konat nad každým potenciálně „horkým“ tématem a, v případě, že takové téma nebude aktuálně „po ruce“, pravidelně, alespoň jednou ročně. Klasický formát obecního zastupitelstva tak, jak vyplývá ze zákona o obcích, není pro tyto účely vhodný, neboť odrazuje svým obsahem a formou obyvatele od účasti. Daleko efektivnější jsou neformální setkání obohacená společenským programem a občerstvením a případně „nalepená“ na organizaci společenských, kulturních či sportovních akcí.

Na mnoha místech tohoto strategického plánu zmíněný princip posilování angažovanosti místních organizací (zejména spolků) a obyvatel v životě obce by se měl odrážet v pravidlech podpory jejich činnosti. Obec bude v následujících letech podporovat **spolkovou činnost a setkávání obyvatel**, přičemž bude permanentně hodnotit přínos této podpory k naplňování cílů obce formulovaných v tomto strategickém plánu. Prostřednictvím podpory spolkové činnosti obec může část své agendy „nakupovat“ od svých spolků a zdůraznit princip zásluhovosti tak, aby bylo zřejmé, že žádná podpora není „zadarmo“ a že každá aktivita se cení. Potenciál outsourcingu je téměř bezbřehý. Aktivita spolků a agilních jednotlivců může přirozeně zasahovat do oblasti volného času (viz kapitola č. 9.1.5), údržby krajiny (viz kapitola č. 9.2.5), vzdělávání a výchovy (viz kapitola č. 9.1.4) či sociálních služeb (viz kapitola č. 9.1.3), čímž okruh témat nemusí být ani zdaleka vyčerpán. Zcela samozřejmé by mělo být, že podporované organizace a jednotlivci budou o své činnosti informovat veřejnost (viz kapitola č. 9.3.1) tak, aby bylo zřejmé, že obec svou podporu poskytuje účelně a že aktivita veřejnosti je podporována.

Shrnutí prioritních projektů

Prioritní projekty shrnuje tabulka č. 33.

Tabulka č. 33: Občanská společnost: prioritní projekty

Projekt	Rozpočet	Termín realizace
Dotazníkové šetření spokojenosti obyvatel	5 tis. Kč	2021
Dotazníkové šetření spokojenosti obyvatel	5 tis. Kč	2026
Setkávání samosprávy s obyvateli	10 tis. Kč	2017–2026
Spolková činnost a setkávání obyvatel	100 tis. Kč	2017–2026

9.3.3 PARTNERSTVÍ

Opatření zahrnutá v této oblasti se obecně zaměřují především na rozvoj spolupráce mezi institucionalizovanými aktéry rozvoje obce. To se týká jak spolupráce obce s okolními obcemi (v rámci svazku obcí i mimo něj), tak s podnikateli a spolky (jako organizacemi). Všeestranně prospěšná spolupráce v první řadě staví na vzájemné komunikaci. Své uplatnění má při realizaci konkrétních rozvojových aktivit, které jsou podle svého tematického zaměření obsaženy v jiných problémových oblastech tohoto strategického plánu. Hlavním garantem navrhovaných opatření je obec, bez vůle partnerů ke komunikaci a spolupráci však tato opatření postrádají smysl a obsah.

Strategické principy

Základním kamenem každého partnerství je komunikace mezi (potenciálními) partnery. Tato komunikace představuje víc než prosté informování (viz kapitola č. 9.3.1). Prostřednictvím komunikace si partneři mohou vyměnit informace o svých potřebách a očekáváních ve vztahu k druhým. Mohou v partnerství také hledat řešení svých individuálních nebo společných problémů, případně nalézat zdroje k jejich řešení. Především však komunikace mezi partnery brousí hrany a přispívá k budování vzájemné důvěry. V Dolních Tošanovicích, stejně jako v kterékoli jiné obci „nějaká“ komunikace mezi klíčovými aktéry rozvoje obce probíhá. Smyslem navrhovaných opatření je tuto komunikaci rozvinout a dát jí systematický (pravidelný) rámec. Na stabilní komunikaci s větší pravděpodobností budou přirozeně navazovat realizace všestranně prospěšných projektů.

Charakteristika opatření

Obec v nadcházejícím období zavede, resp. obnoví pravidelná **setkávání samosprávy s podnikateli**, především (ale nejen) se společností TOZOS spol. s r.o. Tato setkání mohou mít různý formát (pracovní schůzka, workshop, snídane, resp. oběd s podnikateli), na kterém však v zásadě nezáleží. Podstatným momentem tohoto opatření je vytvoření standardního mechanismu, jehož prostřednictvím obec může komunikovat s podnikateli, kteří o to budou mít zájem, vzájemně si vyměňovat informace o svých potřebách, koordinovat své zájmy atp.

Shrnutí prioritních projektů

Prioritní projekty shrnuje tabulka č. 34.

Tabulka č. 34: Partnerství: prioritní projekty

Projekt	Rozpočet	Termín realizace
Setkávání samosprávy s podnikateli	0 tis. Kč	2017–2026

9.3.4 ŘÍZENÍ

Opatření zahrnutá v této problémové oblasti se obecně zaměřují na kvalitu řízení správy a rozvoje obce uvnitř jí samotné i v širších souvislostech. Dosažení a udržení přiměřeného standardu řídicích mechanismů v Dolních

Tošanovicích vyžaduje především zajištění stabilních, kvalitních a odpovědných lidských zdrojů na obecním úřadě a v síti spolupracujících organizací. Garantem navrhovaných opatření je především obec.

Strategické principy

Systematické řízení rozvoje obce vyžaduje osvojení strategické plánovací kultury a jejích principů každým zastupitelem, zaměstnancem obecního úřadu a přinejmenším manažerem spolupracujících organizací. Strategickou plánovací kulturou se zde rozumí především uvažování o každodenních rozhodnutích v kontextu dosahování dlouhodobých cílů tak, aby i ta rozhodnutí, která nejsou v tomto strategickém plánu explicitně zmíněna, směřovala správným směrem. Strategické principy směřování v jednotlivých problémových oblastech jsou v tomto plánu uvedeny na příslušných místech, a byť zcela jistě nepostihují veškeré otázky spojené s rozvojem obce, naznačují více než mnohé. Znalost strategického plánu by měla být základní výbavou všech osob na místech spojených s efektivní správou obce a jejího rozvoje. Politickou odpovědnost za jednotlivé oblasti mohou převzít jednotliví zastupitelé tak, aby každá oblast měla svého konkrétního garanta. Implementace opatření, navržených v kapitole č. 11, je pro systematické strategické řízení samozřejmostí.

Obec a spolupracující organizace by měly usilovat o zkvalitňování svých lidských zdrojů na úrovni zastupitelů, manažerů i úředníků v agendách, které přímo souvisí s naplňováním strategických cílů obce. Nejedná se zde pouze o záležitosti legislativní a administrativní, ale (především!) o přejímání příkladů dobré praxe a vědy a výzkumu do oblastí, které jsou z pohledu obce strategické. Být se mohou zdát některé problémy obce obtížně řešitelné, ne-li zcela neřešitelné, s vysokou pravděpodobností již byly podobné (a možná řádově závažnější) problémy vyřešeny někým jiným, někde jinde. Učením se od jiných může obec eliminovat riziko slepých uliček nebo vymyšlení vymyšleného.

Realizace opatření navržených v tomto strategickém plánu vyžaduje zajištění značného množství externích finančních zdrojů. Pro obec velikosti Dolních Tošanovic není ekonomicky opodstatněné držet si vlastního projektového manažera. Obec by však měla zvážit, zda se (ve spolupráci s ostatními obcemi) nepokusit o reformu mikroregionálního projektového managementu, nebo zda přinejmenším neuzavřít strategickou spolupráci se specializovanou agenturou.

Charakteristika opatření

Konkrétní opatření pro tuto oblast nejsou aktuálně plánována.

10 ZHODNOCENÍ ZDROJŮ A JEJICH ALOKACE

Finanční proveditelnost tohoto strategického plánu je posuzována prostřednictvím hrubého srovnání výdajů spojených s realizací navrhovaných opatření a vyhrazených vlastních a potenciálních cizích zdrojů jejich krytí. Při tomto srovnání se přihlíží k nejistotě na obou stranách bilance. V souvislosti s touto nejistotou má provedené zhodnocení pouze orientační charakter a mělo by vést obec k zamyšlení nad prioritami a zdroji. Nerovnováhu nebo zjevný rozpor mezi oběma stranami bilance nelze automaticky považovat za známku neproveditelnosti tohoto strategického plánu jako celku.

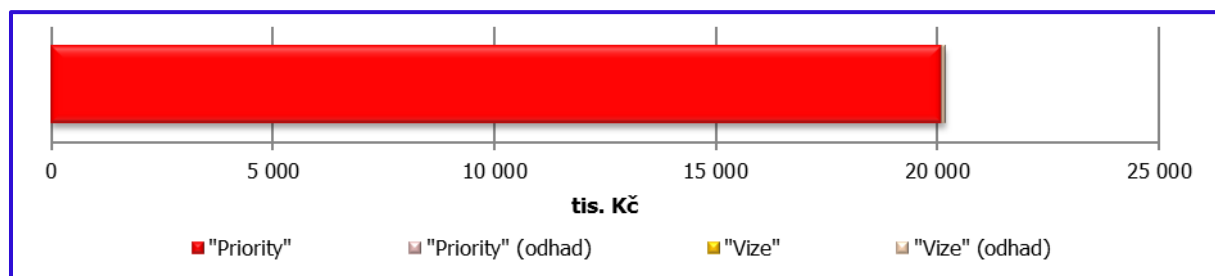
10.1 VÝDAJE

Výdaje spojené s realizací strategického plánu lze zkalkulovat relativně snadno (byť se značnou dávkou nejistoty) prostým součtem finanční náročnosti projektů s vyčísleným rozpočtem a racionálním odhadem finanční náročnosti ostatních projektů. V níže uvedených kalkulacích jsou jednotlivé položky kalkulace výdajů členěny do kategorií:

- prioritní projekty („priority“),⁹⁸
- ostatní projekty, o jejichž realizaci se nyní uvažuje („vize“).

Odhadovaný souhrn výdajů na realizaci strategického plánu dosahuje výše 20 195 tis. Kč (viz obrázek č. 37), z toho 20 115 tis. Kč činí výdaje na realizaci prioritních projektů (s vyčísleným rozpočtem).

Obrázek č. 37: Kalkulace výdajů na realizaci

10.2 ZDROJE KRYTÍ

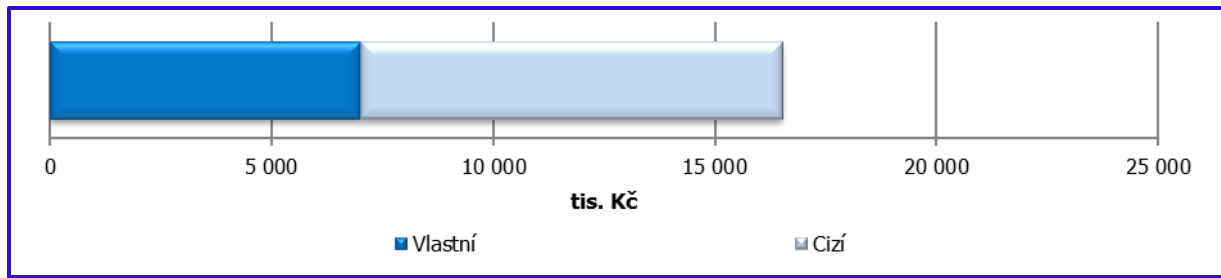
Objem vlastních zdrojů vyčleněných na realizaci strategického plánu se u obcí přímo odvíjí především od příjmů ze svěřených daní, současné ekonomické výkonnosti státu (výběru sdílených daní) a nastavení rozpočtového určení daní (pravidel přerozdělování celostátního výběru sdílených daní). Jak ekonomická výkonnost státu, tak rozpočtové určení daní jsou mimo kontrolu obce. Zachování stávajících daňových příjmů proto nelze po celou dobu platnosti tohoto strategického plánu garantovat. Ještě hůře se kalkulují cizí zdroje. Na případné dotace není zpravidla právní nárok, soutěží se o ně v konkurenci jiných žadatelů, a to za podmínky, že jsou příslušné dotační tituly vůbec vy-psány. Objem cizích zdrojů je v bilanci kalkulován na základě průměrných transferů v období let 2011–2015.

Obec je schopna za současné situace uvolnit na realizaci strategického plánu z vlastních zdrojů 700 tis. Kč ročně. Za předpokladu zachování současné aktivity a úspěšnosti obce v zajišťování cizích zdrojů lze celkový objem zdrojů krytí výdajů na realizaci tohoto strategického plánu v horizontu desetiletého období hodnocení odhadnout na 16 527 tis. Kč (viz obrázek č. 38).

Deficit financování projektů uvedených v tomto strategickém plánu činí 3 668 tis. Kč. Jeho finanční proveditelnost je tudíž do jisté míry závislá na zajištění externích zdrojů financování. Obci se doporučuje, aby tyto zdroje ofenzivně vyhledávala a využívala a koncentrovala se přitom na nejvýznamnější priority.

⁹⁸ V kapitole č. 9 byly tyto projekty shrnuty v tabelárním souhrnu na závěr každé části věnované jednotlivým problémovým oblastem.

Obrázek č. 38: Kalkulace zdrojů krytí výdajů na realizaci

11 PLÁN REALIZACE

Úspěšné naplnění cílů tohoto strategického plánu bezpodmínečně vyžaduje systematický přístup. Plán sám o sobě by nebyl ničím, pokud by na plánování nenavazovala cílevědomá realizace. Ta stojí a padá s fungujícím organizačním zázemím, každodenní prací s plánem, jeho operacionalizací, monitoringem a vyhodnocováním, přehodnocováním jeho aktuálnosti a případnými aktualizacemi a komunikací vůči veřejnosti a případným partnerům.

11.1 ORGANIZAČNÍ ZAJIŠTĚNÍ

Odpovědnost za realizaci strategického plánu přejímá zastupitelstvo obce jeho schválením. S vědomím vlastních omezených zdrojů by samospráva měla podněcovat aktivitu případných třetích subjektů, včetně agilních zástupců veřejnosti, kteří sice nenesou za realizaci tohoto strategického plánu žádnou odpovědnost, mohou však výrazně přispět k naplnění jeho cílů (viz opatření formulovaná v kapitolách č. 9.3.2 a 9.3.3). Řízením realizace by měla být pověřena konkrétní osoba ze zastupitelstva či obecního úřadu a měly by jí být vytvořeny odpovídající podmínky pro výkon její funkce vyčleněním dostatečných finančních zdrojů, o politické a organizační podpoře nemluvě.

11.2 OPERACIONALIZACE

Strategický plán je naplňován aktivitami obce a případných třetích subjektů. Slouží jako zásobník v něm vyjmenovaných projektů a generátor dalších, explicitně nejmenovaných, které řeší v analýze identifikované problémy, naplňují strategické cíle a respektují principy formulovaných opatření.

Pro účely operacionalizace by měla obec zpracovávat akční plány s krátkodobějším časovým horizontem realizace a přesnějšími informacemi o jednotlivých projektech. Doporučuje se tyto akční plány zpracovávat každoročně v návaznosti na přípravu rozpočtu obce, a to s platností na následující rok a s výhledem na rok další (dvoutleté klouzavé období). Projekty ze zásobníku by měly být do akčního plánu racionálně vybírány na základě:

- priority,
- finanční efektivitu,
- přínosu pro dosažení strategických cílů,
- připravenosti.

11.3 MONITORING A HODNOCENÍ

Bez měření není řízení. Průběh realizace strategického plánu je nutné průběžně monitorovat a ve stanovených intervalech vyhodnocovat. Prostřednictvím hodnocení se posuzuje úspěšnost dosavadních aktivit, vytváří podklady pro rozhodování o dalším postupu a pro případné změny (nápravná opatření). Správné hodnocení vyžaduje jasné a pravidelné milníky, existenci jasných kritérií, ochotu strategicky řídit a nutnou dávku sebereflexe. Předmětem hodnocení jsou:

- Aktuálnost analýzy, vize a strategických cílů. Výstupy hodnocení jsou vstupem pro případné aktualizace a změny strategického plánu (viz kapitola č. 11.4).
- Realizace jednotlivých projektů, jejich termíny a spotřeba zdrojů. Toto hodnocení je vhodné provázat s akčním plánováním (viz kapitola č. 11.2). Hodnocení aktuálně skončeného jednoletého plánovacího období by mělo být vstupem pro rozhodování o akčním plánu pro nadcházející období.
- Dosažené výsledky, tj. stupeň dosažení strategických cílů. Strategické cíle definované v kapitole č. 6 budou v polovině a na závěr období platnosti tohoto strategického plánu vyhodnoceny prostřednictvím dotazníkového šetření (viz kapitola č. 9.3.2). Druhé z šetření bude současně vstupem pro další strategický plán s platností pro nadcházející období.

11.4 AKTUALIZACE A ZMĚNY

Strategický plán je živým dokumentem a je žádoucí jej průběžně aktualizovat či měnit v závislosti na změnách podmínek v území a nově identifikovaných problémech a příležitostech rozvoje. Aktualizace a změny jsou vždy lepším řešením, než kompletní ukončení realizace a totální rekonstrukce strategického plánu. Bez ohledu na hloubku a rozsah změn podmínek, problémů či příležitostí, kompletně nový plán zpravidla nevede k diametrálně odlišným cílům a opatřením a žádný plán nemůže nahradit ochotu strategicky řídit.

11.5 INFORMOVANOST

V zájmu zvýšení podílu občanů a případných partnerů na rozvoji obce by měl být veřejně dostupný jak strategický plán, tak veškerá navazující dokumentace (akční plány, výsledky hodnocení atp.). Je přitom vhodné mít na paměti, že veřejnost byla od počátku do tvorby tohoto strategického plánu zapojena. Otevřenost při jeho realizaci je tudíž otázkou důvěry, která představuje jeden z klíčových předpokladů rozvoje místního společenství a zdroj jeho naděje do budoucna.

SEZNAM PŘÍLOH

1. Použité zdroje
2. Složení pracovní skupiny
3. Dotazník (pouze v elektronické verzi)
4. Vyhodnocení dotazníkového šetření (pouze v elektronické verzi)
5. Zápisy z jednání pracovní skupiny (pouze v elektronické verzi)
6. Zápis z veřejného projednání (pouze v elektronické verzi)
7. Fotodokumentace (pouze v elektronické verzi)

PŘÍLOHA Č. 1: POUŽITÉ ZDROJE

1. CENIA (nedatováno): Kontaminovaná místa. Praha: CENIA, česká informační agentura životního prostředí.
2. CICHÁ, I. (2004): Stonávka od pramene po ústí. Stonawka of Źródła do ujścia. Český Těšín: Nakladatelství REGIO. 168 str.
3. ČSÚ (2006): Historický lexikon obcí České republiky 1869–2005. Praha: Český statistický úřad.
4. ČSÚ (2013): Sčítání lidu, domů a bytů 2011. Databáze výsledků. Praha: Český statistický úřad.
5. ČSÚ (2016a): Česká republika od roku 1989 v číslech. Praha: Český statistický úřad.
6. ČSÚ (2016b): Data pro místní akční skupiny (MAS). Aktualizace k 30. 6. 2016. Praha: Český statistický úřad.
7. ČSÚ (2016c): Databáze demografických údajů za obce ČR. Praha: Český statistický úřad.
8. ČSÚ (2016d): Dlouhodobý vývoj Moravskoslezského kraje v letech 1993–2015. Praha: Český statistický úřad.
9. ČSÚ (2016e): Ekonomické subjekty podle převažující činnosti CZ-NACE – územní srovnání. Praha: Český statistický úřad.
10. ČSÚ (2016f): Veřejná databáze. Kapacity hromadných ubytovacích zařízení podle kategorie. Praha: Český statistický úřad.
11. ČSÚ (2016g): Veřejná databáze. Katastrální výměry – druhy pozemků – územní srovnání. Praha: Český statistický úřad.
12. ČSÚ (2016h): Veřejná databáze. Vše o území (vybrané údaje za obec). Praha: Český statistický úřad.
13. ČSÚ (2016i): Vybrané ukazatele za okres Frýdek-Místek v letech 2000–2015. Praha: Český statistický úřad.
14. ČSÚ (nedatováno-a): Veřejná databáze. Muži ve věku 15–64 let podle věkových skupin v obcích okresu. Praha: Český statistický úřad.
15. ČSÚ (nedatováno-b): Veřejná databáze. Obyvatelstvo ve věku 0–14 let podle věkových skupin a pohlaví v obcích okresu. Praha: Český statistický úřad.
16. ČSÚ (nedatováno-c): Veřejná databáze. Obyvatelstvo ve věku 65 a více let podle věkových skupin v obcích okresu. Praha: Český statistický úřad.
17. ČSÚ (nedatováno-d): Veřejná databáze. Ženy ve věku 15–64 let podle věkových skupin v obcích okresu. Praha: Český statistický úřad.
18. MAS POBESKYDÍ (2007a): Strategický plán LEADER MAS Pobeskydí. Třanovice: MAS Pobeskydí.
19. MAS POBESKYDÍ (2007b): Strategie rozvoje Pobeskydí. Třanovice: Třanovice služby, o.p.s.
20. MAS POBESKYDÍ (2015): Strategie komunitně vedeného místního rozvoje MAS Pobeskydí. Verze 2015.2.2. Třanovice: MAS Pobeskydí, z. s.
21. MAS POBESKYDÍ (2016a): Přehled podpořených projektů. Interní dokument. Třanovice: MAS Pobeskydí.
22. MAS POBESKYDÍ (2016b): Výroční zpráva o činnosti a hospodaření MAS Pobeskydí, z. s., 2015. Třanovice: MAS Pobeskydí.
23. MF (2016): Monitor. Praha: Ministerstvo financí.
24. MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ (2004): Plán rozvoje vodovodů a kanalizací území Moravskoslezského kraje. Ostrava: Moravskoslezský kraj.
25. MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ (2010): Zásady územního rozvoje Moravskoslezského kraje. Praha: Atelier T - plan, s.r.o.
26. MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ (2012): Strategie rozvoje Moravskoslezského kraje na léta 2009–2020. Aktualizace 2012. Ostrava: Agentura pro regionální rozvoj, a.s.
27. MPSV (nedatováno-a): Měsíční statistiky nezaměstnanosti. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí.
28. MPSV (nedatováno-b): Nezaměstnanost v obcích a mikroregionech (od 1. 1. 2005 do 31. 12. 2011). Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí.
29. MPSV (nedatováno-c): Nezaměstnanost v obcích a mikroregionech (od 1. 3. 2014). Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí.

30. OBEC DOLNÍ TOŠANOVICE (2009): Plán strategického rozvoje obce Dolní Tošanovice. Dolní Tošanovice: Obec Dolní Tošanovice.
31. OBEC DOLNÍ TOŠANOVICE (2010): Územní plán Dolní Tošanovice. Ostrava: Urbanistické středisko Ostrava, s. r. o.
32. OBEC DOLNÍ TOŠANOVICE (2016): Historie obce Dolní Tošanovice. Dolní Tošanovice: Obec Dolní Tošanovice.
33. ŘSD (2011): Celostátní sčítání dopravy 2010. Praha: Ředitelství silnic a dálnic ČR.
34. SOPS (1999a): Stanovy Sdružení obcí povodí Stonávky. Třanovice: Sdružení obcí povodí Stonávky.
35. SOPS (1999b): Strategie rozvoje mikroregionu obcí povodí Stonávky. Třanovice: Třanovice služby, o.p.s.
36. SOPS (2007): Strategický plán mikroregionu obcí povodí Stonávky. Třanovice: Sdružení obcí povodí Stonávky.
37. VLÁDA ČR (2006): Národní strategický plán rozvoje venkova České republiky na období 2007–2013. Praha: Ministerstvo zemědělství.
38. VLÁDA ČR (2008): Politika územního rozvoje České republiky 2008. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj.
39. VLÁDA ČR (2013): Strategie regionálního rozvoje ČR 2014–2020. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj.
40. VLÁDA ČR (2015a): Integrovaný regionální operační program pro období 2014–2020. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj.
41. VLÁDA ČR (2015b): Operační program Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost 2014–2020. Praha: Ministerstvo průmyslu a obchodu.
42. VLÁDA ČR (2015c): Operační program přeshraniční spolupráce Česká republika – Polská republika v období 2014–2020. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj.
43. VLÁDA ČR (2015d): Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.
44. VLÁDA ČR (2015e): Operační program Zaměstnanost 2014–2020. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí.
45. VLÁDA ČR (2015f): Operační program Životní prostředí 2014–2020. Praha: Ministerstvo životního prostředí.
46. VLÁDA ČR (2015g): Program rozvoje venkova na období 2014–2020. Praha: Ministerstvo zemědělství.
47. VLÁDA SR (2015): Interreg V-A Slovenská republika – Česká republika. Bratislava: Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka.

Zdroj fotografií: archiv zpracovatele.

PŘÍLOHA Č. 2: SLOŽENÍ PRACOVNÍ SKUPINY

- Eva Bartečková
- Tomáš Bělík
- Pavel Blabla
- Vítězslav Galetka
- Jiří Gančarčík
- Bohumil Gongol
- Eva Grygarová
- Drahoslav Hanek
- Marta Janegová
- Martin Kohut
- Katka Labudová
- Stanislav Mitura
- Václav Pohludka
- Alois Škuta
- Xenie Starobová
- Šárka Stasicová
- Ivo Stríž
- Zdeňka Strížová
- Milan Turoň
- Šárka Žuková

Strategický plán na období 2017+: Dolní Tošanovice

Obec Dolní Tošanovice

David W. Novák

únor 2017